PRECLARISSIMUM [!] EPITOMA SUPER TOTAM NATURALEM PHILOSOPHIAM ET METAPHISICAM...

Crisostomo Iavelli

Fratris Crisostomi Iauelli Canapicii
Ordinis Predicatoꝝ: Sacre Theologie
Professoris celeberrimi Epitho-
ma super Libros de
generatione ⁊
corruptio-
ne Ari.

Reuendi patris fratris Crisostomi Jauelli Canapitij ordinis predicatorum epythoma super libros de generatione ⁊ corruptiõe.

Uper pᵐ librũ de generatione ⁊ corruptione formant tres tractatus.

¶ Primus est de generatione ⁊ corruptione simpliciter ⁊ absolute.

¶ Scðus est de dña inter gñanez ⁊ corruptioné ⁊ alterationé ⁊ alias spẽs.

¶ Tertius est de tactu ⁊ actiõe ⁊ passione ⁊ mixtione. Hec enĩ necessario reqrũtur ad generationem ⁊ corruptioné elementorum ⁊ rerum mixtarũ vt declarabimus: in hijs tribus tracta. continetur tota intentio pħi in p̄ lib. de gñone.

¶ Tractatus primus.

Tractatum pᵐ diuidimus i quattuor capita.

¶ In p̄ declarabitur quid sit subiectum in hoc libro.

¶ In 2° declarabitur qđ senserint pħi veteres de gñone ⁊ corruptione rerum eorumq; opiniones improbantur.

¶ In 3° declarabitur ẽm viã pħi vtrũ sit possibile aliquid generari ⁊ corrumpi simpliciter.

¶ In 4° soluent quedam dubia.

¶ Caput primum.

Circa caput primum tria ptractabo p̄ ponam ꝯné rñsiuã ⁊ dclabo: 2° pbabitur: 3° ponã qðdã correlariũ.

¶ Cõclusio hec est: ens mobile vel mutabile ad formam in cõi est ẽm adequatum in libro de gñone ⁊ corruptiõe: hec sic declaratur: vt p₃ in lib. 5. phisicorũ: motus quo acqruur aliq̃ forma in re mobili: gnq; sunt spẽs. f. gñio ⁊ corruptio q̃ pprie diĩr mutatio: vt p₃ ibidem ⁊ p eas acquirit forma sbalis: augᵐ: ⁊ decrementũ: ⁊ per ea acqritur in mobili forma accidentalis q̃ est q̃ntitas: alteratio p quaz acqritur in mobili: forma accñtalis que est q̃litas: per motum ãt localẽ nulla forma acqritur in mobili qm̃ vt p₃ in p̄ de celo: ⁊ 8° pħi. terminat ad locũ qui nõ est subiectiue in re mobili locata: s₃ in locante vt p₃ in 4° phisicorũ: ppterea ingt pħs in 8° phisicorũ q̃ motus localis nihil mutat ð sba mobilis ga per ipm nulla forma acqritur nec introducit in mobili: de mobili igit ẽm illas spẽs quinq; motus: qbus aliq̃ forma siue sbalis siue accñtalis acqrit in re mobili: tractat in hoc libro vñ nõ solũ tractatur de gñone ⁊ corruptione q̃ terminat ad formã sbalem sed ⁊ de augmẽto ⁊ decremẽto ⁊ de alteratione ⁊ ppterea dixi in ꝯne: mobile ad formam in cõi. i. non solũ ad sbalez sed ẽt accidẽtalem: non determinãdo in particulari que sit illa. Dixi ãt ẽm adequatum qm̃ ẽm: principale vel speciale potest dici ens mobile ad formam substantialem: ibi enim principaliter agitur de generatiõe sbali: secũdario de augmẽto ⁊ decremento ⁊ de alteratione.

¶ Scðo stante hac declaratione: sic pbat ꝯ: oia que tractat in hoc libro ꝯsiderant sub hac rõne inquantũ sunt mobilia ad formã in cõi non descendendo in particulari siue ad formã sbalem siue accidentalem ⁊ p hanc rõnez distinguitur hic liber a ceteris libris phisicalibus: ergo ens mobile: ad formã in cõi est ẽm adequatũ in hoc libro: ꝯña p₃ ex ꝯditiõibus sbti adequati quas alias ptractauimus: qð ãt oia sub tali rõne ꝯsiderentur pbatur: nam vt videbimus in processu libri oia considerantur ibi vel inquantũ sunt

generabilia et corruptibilia formaliter vel inquantum sunt mobilia ad formam que est quantitas:vel ut sunt alterabilia et sic inquantum sunt mobilia ad formam in communi que est qualitas:nullo modo autem considerantur inquantum sunt mobilia localiter: quod patet quod omnia hic considerantur sub hac ratione communi:inquantum mobilia ad formam in communi. Quod etiam per hanc rationem differat hic liber ab aliis:patet per divisionem totius philosophie naturalis quam posuimus in primo tractatu super primum librum physicorum: ubi singulis partibus philosophie assignavimus propria formalia et per quid distinguitur liber de celo a libro de generatione:et a libro metheororum etc.

¶ Tertio ex hac questione sequitur hoc corollarium: ens inquantum generabile et corrup. licet sit formaliter speciale huius libri non tamen est formaliter adequatum:prima pars probatur: ibi principaliter agitur de generatione et corrup. formaliter quod ens generabile et corrup. formaliter est formaliter speciale huius libri: 2ª pars probatur:in hoc libro non solum agitur de ente:inquantum est generabile et corrup. secundum formam sed etiam inquantum est augmentale et alterabile:quod ens generabile et corru. non est formaliter in hoc libro adequatum:consequentia patet per conditiones subiecti adequati:antecedens autem declarabitur in processu totius libri:Hec de primo capite sufficiant.

¶ Caput secundum.

Circa caput 2m declarandum est quid senserint antiqui de generatione et corrup. rerum:unde nota quod apud eos fuit duplex opinio in genere:prima fuit eorum qui posuerunt solum unam materiam omnium rerum ut principium materiale actu:ex quo dicebant omnem rem produci:et isti negabant generationem substantialem ponentes solam alterationem: nam non concedebant aliquam rem de novo generari secundum substantiam: cum ponerent materiam rerum incorruptibilem quam dicebant esse totam formam rei vocantes omnes formas accidentia sicut formas rerum artificiatarum ut patet etiam in 2° libro physicorum:concedebant autem unam partem materie fieri hominem aliam fieri asinum:non propter novam generationem:sed propter aliam figurationem vel situm partium materie:sicut una pars ligni fit tabula alia fit scannum propter variam figurationem ligni:non quod de novo adveniat ligno aliqua forma formalis: similiter dicebant de rebus naturalibus:et sic sequitur secundum eos quod sicut scannum et tabulam fieri non est fieri substantialiter:ita nec homo et asinus ex quo fiunt ex una materia actu que secundum eos est tota substantia rerum: Hec videtur fuisse opinio parmenidis et melissi ut eis imponit philosophus i primo physicorum:qui opinabantur omnia esse unum ens continuum secundum formam:tamquam unam massam que in diversis partibus:sit diversimode figurata et signata:et hec diversitas figurationis causat secundum eos diversitatem in rebus.

¶ Sed hec opinio sic improbatur: si omnia essent unum:et nihil de novo:aut generatur aut corrumpitur secundum substantiam:sequitur quod de nullo unquam variatur ratio per terminos substantiales facta. v.g. sequitur quod si est verum dicere pro hac hora quod sortes est homo:in eternum erit verum dicere quod est homo ita quod suum esse est corruptibile:quod tamen est falsum: ut patet ad sensum:nam dum vivit:verum est dicere quod habet esse hominis dum autem mortuus est verum est dicere quod habet esse cadaveris:falsum autem quod habeat esse hominis:consequentia vero probatur sic:propter hoc solum quod materie partes aliter et aliter figurantur nisi de novo adveniat forma substantialis:non mutatur ratio facta per terminos essentiales v.g. si ex parte cere formetur vas sphericum deinde illa sphericitas mutetur et fiat vas quadratum semper erit verum dicere quod vas quadratum et sphericum sunt idem vas secundum substantiam licet mutetur figura que est accidens:ergo a simili secundum eos semper erit verum dicere quod homo semper habet esse hominis et quod non corrumpitur secundum substantiam sed solum secundum accidentiam et figuram que cum sint absurda non sunt concedenda.

¶ Secunda opinio fuit eorum qui ponebant plura principia materialia:ex quibus res producebantur et diversificati sunt:empedocles posuit solum quattuor

principia que nuncupabat elementa simul cum lite et amicitia ut causis efficientibus: Democritus et Leucipus posuerunt corpora athoma: anaxagoras posuit principia homogenea ut infinitas partes carnis: infinitas partes nervi etc. plato vero ut ei imponit philosophus posuit puncta esse principia rerum corruptibilium: omnes hee opiniones conveniebant in hoc quod arbitrabantur ex congregatione et segregatione huiusmodi principiorum materialium: fieri generationem et corruptionem in rebus naturalibus: Anaxagoras tamen in hoc differebat ab aliis quia imaginabatur generationem rerum fieri ex congregatione partium homogenearum et separatione partium etherogenearum concul/cantium infra se partes homogeneas: unde imaginabatur quodlibet esse in quolibet secundum speciem: puta terram esse in aqua et carnem in nervo et econtra: et dicebat carnem generari ex nervo quando partes minutissime carnis que existebant divise in nervo adinvicem congregantur et separantur a partibus alterius speciei.

¶ Hec opinio anaxagore diffusius habita est in primo phisicorum et improbata pluribus rationibus philosophi: nunc autem sufficit pro ea unica ratione arguere: sic: non videtur quomodo possit Anaxa. servare tantum ignem quantus generatur ex paucis lignis prexistere actu in ipsis lignis absconditum: cum absconditum in aliquo semper sit minus eo in quo absconditur: ergo falsum est dicere totam substantiam rei generande actu latere in alio ex quo extrahitur: hec persuasiones sufficiant contra has opiniones: nam ut inquit M. Mar filius in primo de generatione. q. 2ª ex talibus radicibus non videtur posse argui: donec veniat aliquis defendens aliquam predictarum opinionum: et tunc ex dictis suis contra eum arguetur sicut philosophus arguit in 4º methaphisice contra negantes prima principia: hec de 2º cap. sufficiant.

¶ Caput tertium.

Circa caput 3m declarandum est utrum secundum viam philosophi sit possibile aliquid generari et corrumpi simpliciter et ibi duo faciam: primo ponam divisionem de generatione et corruptione et singulas partes diffiniam: secundo ponam aliquas conclusiones responsivas: Divisio est hec: generatio apud philosophum est duplex similiter corruptio. s. generatio simpliciter que dicitur substantialis et generatio secundum quid que dicitur generatio accidentalis eodem modo distingue de corruptione.

¶ Generatio simpliciter sic describitur: generatio simpliciter est quando de aliquo verum est dicere quod est ens actu et prius non erat ens actu sine additione facta: ly termino ens. v. g. cum sortes generatur simpliciter: verum est dicere quod est ens actu: et ante non erat ens actu sed solum in potentia.

¶ Corruptio simpliciter sic describitur: est quando de aliquo verum est dicere nunc non est ens actu et ante erat ens actu. v. g. sortes mortuus nunc non est homo actu et ante erat homo actu: ergo sortes est corruptus simpliciter.

¶ Generatio secundum quid est quando de aliquo verificatur ens actu: sed cum aliquo addito ut cum sortes dealbatur verum est dicere sortes est ens album: et ante non erat ens album licet enim esset ens actu secundum substantiam: non tamen habebat albedinem actu et hec generatio dicitur alteratio que in quot differat a generatione simpliciter dicemus in tractatu sequenti.

¶ Corruptio secundum quid est quando de aliquo verificatur non ens non quidem absolute sed cum aliquo addito. v. g. quando manus desinit esse calida verum est dicere manus nunc non est ens calidum et ante erat ens calidum: licet enim remaneat ens actu secundum substantiam non tamen actu remanet sub calore.

¶ Potest etiam sic describi a posteriori velut a signo secundum philosophum: generatio vel corrup. simpliciter est quando de aliquo mutantur predicationes essentiales. v. g. si de pomo verum est dicere pomum nunc habet esse actu et ante non habebat esse actu ergo est genitum simpliciter si autem de eodem verum est dicere pomum nunc non habet esse actu et ante habebat esse actu ergo est corruptum simpliciter: quando autem mutantur solum predicationes accidentales remanentibus essentialibus est generatio et cor/

ruptio sm quid.v.g.si facies socratis fiat nigra verum est dicere facies socratis nunc hz esse nigrum et ante non habeat esse nigrum lz enim ante haberet ee actu non tn inquantu nigra:si aut a facie socratis remouet nigredo dicit corruptio sm quid lz enim remaneat actu facies no tn actu nigra. Positis hijs declarationibus adduco duas nes sm philosophum.

Prima : possibile est aliquid generari vel corrumpi simpliciter: pbatur: de aliquo est veru dicere q nunc est ens actu puta de roxa tpe veris et postea desinet esse actu: puta tpe hiemali ergo roxa simplr gnatur et corrumpit: ans patet ad sensum: pna est manifesta per descriptiones positas de giione et corruptione simplr. Preterea a de aliquo mutantur pdicationes essentiales: g generat et corrumpit simplr: pna est nota per descriptiões secudas: ans vo sic pbat: de sorte pro aliquo tpe verum est dicere q habet ee hois et pro aliquo tpe q non hz esse hois sz ee cadaueris: g sortes simplr generatur et corrumpitur.

Secunda : possibile est aliqd gnari et corrupi sm quid: pbat: aliqd de nouo fit ens calidu: q prius non erat calidu: et aliqd desinet esse calidum qd nunc est calidum: g possibile: est aliquid generari et corrupi sm quid: ans patet ad sensum: et pna est nota ex descriptionibus datis de giione et corruptione sm quid. Preterea de aliquibus mutantur predicationes accidetales remanente eorum sba ergo gnant et corrumpuntur sm quid: probat ans: de manu stante sba sua verum est dicere aliquado est non calida: et calida: ergo pdicationes accidentales mutantur: et sic patet q generant et corrumpuntur sm quid vt patet ex secundis descriptionibus: Hec de 3° cap. sufficiant.

¶ Caput quartum.

Circa caput 4m soluenda sunt quedam argumeta que oriutur ex dictio pbi: et p quo hec propositio assumpta a pho.s.generatio vnius e corruptio alterius sit vera: nam per eam phs in textu. 17. declarat contra antiquos: quomodo sit possibile: generatione et corruptionem rerum simplr esse continuam et per successionem perpetuari: qsi dicat: ideo rez inferioz est continua et inquieta generatio et corruptio: qa sbm generationis et corruptiois q est materia pma nunq deficit: dum enim expoliatur vna forma recipit aliam: puta dum ma ligni priuatur forma ligni: per actione ignis recipit formam ignis: et sic sequitur q cu vnum compositum corrumpitur aliud generatur et eq: et hoc sine intermissiõe: hanc igitur propositionem: pertractantes agemus tria: primo declarabo quem sensum habeat sm phisicum: 2° adduca quasdam suppositiones ex quibus probabo ipsam ee vera: 3° declarabo si est va in olbus gnabilibus et corruptibilibus.

Quantum ad primum dico q sensus pbi est iste: generatio vnius est corruptio: alterius: ad generationem vnius compositi substantialis sequitur corruptio: alterius copositi sbalis: vt ad giionem ignis ex palea: seqt corruptio palee et ad corruptione ignis sequitur giio alterius elementi.

Quantum ad 2m ppono duas suppositiões qbus vtemur in pbatiõe nis: pria est plures forme sbale specifice non put simul ee in eadem ma: immo vna adueniente altera abijcitur: pbatur sic: Due forme disparate opposite non se copatiunt in eodem sbto: sed omnes due forme specifice sunt disparate opposite vt fora equi et asini vel terre et aque g no se copatiut i eode sbto nec in eadem materia: quid autez sit oppositio dispata recurre ad logicam minorem in tractatu de consequentijs.

¶ Scda suppositio est: ma p non pot existere nec permanere nudata omni forma: immo semp aliq formam hz qua existat actu: pbatur sic: ens in pura poa no pot existere nisi per aliqué actuz actuet:

sed mã pͤ est ens in pura potentia: ex p et 2° phisico: u3: ergo non põt existere nisi actuet per aliquem actum: actus autem est forma dat enim rei esse actu: ergo cu3 materia prima semper existat et non per seipsam sequitur quod semper habet aliquam formam. Stantibus hijs suppositionibus ponit cõclusio rñsiua ad gñonẽ vnius compositi substãtialis sequit corruptio alterius compositi substãtialis et eõ: probatur sic: si aliquod compositum gñatur quero de mã ex qua generat aut erat nudata omni forma aut erat sub alia forma substantiali: non primũ per secundam suppositionem: si dicis 2ᵐ aut illa forma remanet cum forma rei generande aut abijcitur ad introductionem forme gñande: si remanet: ergo due forme dispate opposite eẽnt simul in mã quod est contra primã suppositionem: si dicis qꝫ abijcitur: ergo aliquod compositum cuius erat illa forma corrumpitur: et sic patet: qꝫ ad generationẽ vnius compositi sbalis: sequit corruptio alterius. Qd autem eõ: ad corruptionem vnius compositi: sequatur generatio alterius cõpositi: probatur sic: cum aliquid corrumpit eius forma remouet a materia: tunc quero aut illa mã remanet nudata omni forma aut recipit aliam: non primũ: qꝛ ꝯtra secundã suppositionẽ: si dicis 2ᵐ: habet intentũ ex hoc eni qꝫ aliqua forma recipit in mã aliquod compositũ gñatur: p3 igitur qꝫ hec est vera: gñio vnius est corruptio alterius et eõ: ad sensum datum.

Circa 3ᵐ declarandũ est vtrũ predicta ꝓpositio sit vera in cũctis generabilibus: vñ nota qꝫ est vera in oĩbus compositis substãtialibus vt ꝓbatum est: in accñtibus ãt vt sunt qualitates: non est vera in omnibus: nam qualitates sunt in duplici dña: quedam nõ habent ꝯͣrium vt lumen et sciẽtia l3 habeãt priuationez oppositam puta tenebrã vel ignorantiaz: quedam habent ꝯͣrium vt q̃litates q̃ sunt in 3ª specie q̃litatis. Itẽ iste q̃litates hñtes ꝯͣrium sunt in duplici differẽtia: queda3 sunt separabiles a sbto ita qꝫ non est necesse alterã eẽ in sbto: vt nõ est necesse parietẽ esse albũ vel nigrũ: potest eni esse rubeus: quedã sunt inseparabiles a sbto ita qꝫ est necesse alterã inesse sbto: vt qualitates prime. Caliditas frigiditas humiditas siccitas a qui bus nõ põt expoliari elementũ nec elemẽtatũ: si ĝ loquimur de q̃litatibus nõ hñtibus ꝯͣrium dico qꝫ non est necesse ad generationem talis qualitatis corrũpi aliã qualitatem puta non est necesse ad generationem lucis corrumpi aliam qualitatem: et si dicas qꝫ corrumpitur tenebra dico qꝫ tenebra nõ potest dici corrumpi: corruptio eñ in est entis: tenebra autem non est ens cum sit negatio: si loquamur de qualitatibus habentibus contrariu3: sed separabilibus vt sunt colores et odores: et sapores dico qꝫ in eis ṗdicta ꝓpositio non habet veritatem. nam du3 gñat compositũ ex elemẽtis puta pomũ: generant: et sapor et odor et calor pomi et tñ nullus sapor aut odor pcedẽs corrumpit: constat eni qꝫ in elemẽtis ex qbus pomũ gñat nullus erat color ꝯͣrius colori ipius pomi: idem dico de sapore et odore: si loquamur de q̃litatibus primis quarꝫ vna est semp necesse eẽ in sbto: dico qꝫ ṗdicta ꝓpositio h3 veritatem: nam ad gñonem caliditatis sequit corruptio frig. et pbat sic: materia elementi au elementati non potest stare sine altera predictarum qualitatu3: ergo si corrumpitur caliditas est necesse generari frigiditatem: alioquin vtraqꝫ qualitas esset separabilis a materia qꝫ est ꝯtra ṗdicta: similiter si corrumpitur humiditas generat siccitas: si corrũpitur leuitas generatur grauitas: patet igitur resoluẽdo qꝫ propositio phi solum habet veritatem in omnibus compositis substantialibus et in oĩbus qualitatibus elementaribus quarum aliquas semp est necesse iesse elemẽto aut rei elementate. Hec de p̃ dubio sufficiant.

¶ Dubiũ 2ᵐ: vtrum sit nobis euidens qꝫ aliqua generantur et corrumpuntur

ſimpliciter:ſi enim eſt euidens ⁊ ad ſenſum patens mirum eſt quō illi antiqui qui negabant generationem ſubſtantialem non aduerterunt hoc.

Ad hoc reſpondet ꝙ euidētia eſt duplex.ſ.euidentia ſumma:⁊ euidentia naturalis:euidentia ſuma eſt qua habita de aliqua re nullus circa rem illam pōt falli:puta de primis prīcipijs habemus ſummā euidentiā ⁊ ꝙ nix eſt alba ⁊ ignis calidus ⁊c.euidentia nālis eſt que habetur ex experimentis ⁊ cōiecturis ſenſibilibus ac fortioribus ad vnā partem ꝯdictionis quam ad aliam: puta ꝙ terra ſit rotunda habeo euidentiam nālem:nam ex grauitate partium ⁊ ex eclipſi lune q̄ fit arcualr̄ vt declarat phs in 2° celi fortiori argumento poſſumus ꝯcludere ꝙ ſit rotunda quā non ſit rotūda ꝙ eſt ſuum ꝯdictorium: loquēdo igitur de euidentia ſūma dico ꝙ non eſt nobis ſūme euidens aliqd gn̄ari ⁊ corrumpi ſimplr̄:nō enī circa hoc potuiſſent falli phi antiqui ⁊ ſi ore negaſſent nō tn̄ intellecta ſenſiſſent oppoſitum vt ēt dicit in p° poſterioꝝ de negātibus pª pnª:ſi āt loq̄mur de euidentia nāli dico ꝙ eſt nobis euidens aliq̄ gn̄ari ⁊ corrūpi ſimplr̄: probatur:eſt nobis euidens aliqua gn̄ari ⁊ corrūpi ex experiētia ⁊ ab effectu ꝙ de rebus inferioribus mutantur pdicationes eſſentiales:⁊ aliqñ accidētales vt dictū eſt in 3° capite ḡ eſt nobis euidēs euidentia nāli ꝙ aliqua gn̄antur ⁊ corrūpunt ſimplr̄ aliqua ſm quid:ꝯña eſt manifeſta:nam dictū eſt in 3° capite ꝙ mutatio pdicationum eſſentialium vel accidentalium:eſt ſignum ꝙ aliqua generant vel corrūpunt ſimplr̄ vel ſm quid.

¶ Hec dubia ſufficiāt p.4.cap.in tract. āt ſequēti plura diſcutiēda occurrēt pcipue aſſignando differentiam inter generationem ⁊ alterationem:nunc ſoluēda ſunt quedam argumenta.

Contra pm̄ caput.ſ.ꝙ ens mobile ad formā:nā ſit ſubiectum huius libri arguitur ſic:Ens mobile ad formam nō verificatur de omnibus conſideratis in hac ſciētia:ergo non eſt ſubiectum adequatū:probatur añs: ibi agitur de actione ⁊ paſſiōe ⁊ mixtiōe ⁊ generatione ⁊ corruptione: ⁊ tamen nullum horū eſt ens mobile ad formā: ſequeretur enim generationem ⁊ corruptionē ⁊ paſſionem gn̄ari vel motū eſſe ad motum ꝙ eſt ꝯ phm in.5.phiſicoꝝ.

Ad hoc dicitur ꝙ non eſt neceſſe ſubiectū adequatū verificari de omnibus conſideratis in ſcietia in recto:ſed ſufficit ꝙ verificetur de omnibus in recto vel in obliquo vt etiā declarauimus in p° tracta.ſuper pm̄ librū phiſicoꝝ:dico igitur ꝙ licet ens mobile ad formā non pdicet in recto de actione ⁊ gn̄one ⁊c tamen pdicatur de eis in obliquo:nā hec eſt vera:gn̄atio ⁊ corruptio ⁊ actio ⁊ paſſio ſunt paſſiones aut proprietates entis mobilis ad formam.

¶ Preterea arguitur ſic:hic liber non denominatur ab ente mobili ad formā ſed dicitur liber de gn̄one ⁊ corruptiōe: ergo potius generatio ⁊ corruptio ſunt ſubm̄ in hoc libro quā ens mobile ad formā:pbatur ꝯña:q̄libet ſcia ſicut hꝫ vnitatem:⁊ diſtinctionē a ſuo ſubto ex p° poſterioꝝ:ita dꝫ denoiari a ſuo ſubto ḡ ⁊c.

Ad hoc dicitur ꝙ non eſt neceſſe ſciam ſemp denoīari per ſuum ſubm̄ adequatū ſed ſufficit ꝙ denominet aut a ſubto aut a principaliori paſſione vel proprietate ſubti ſui que pncipaliter in tali ſcia conſideratur ſic ⁊ in propoſito inter omnes ꝓprietates entis mobilis ad formam pncipalior eſt gn̄atio:alteratio enī ⁊ actio ⁊ paſſio ⁊ mixtio de quibus agemus infra ordinantur ad gn̄onem vt quedā preuia ſufficit igit ꝙ hic liber denominatur a principaliori pprietate ſui ſubiecti que eſt generatio.

¶ Preterea ſi ens mobile ad formā eſt ſubꝫ in hoc libro debet pcedere librū de celo ꝙ tamen eſt falſum:pbatur ꝯña:forma ſubalis eſt prior quam locus q: ſuba eſt prior accidente ex 7° metha.ce: ſꝫ hic

agitur de generatione qua acquirit forma substantialis & in libro de celo agit de motu locali quo acquiritur locus: ergo hic liber deberet precedere librum de celo.

Ad hoc dr que forma substantialis dupliciter consideratur: primo quantum ad suum esse & sic est prior loco vt probat argumentum quia substantia secundum suum esse est prior accidente velut subiectum accidentis: secundo consideratur inquantum est terminus generationis: & similiter locus inquantum est terminus motus localis & sic nego quod locus sit posterior forma substantiali: nam motus localis ex 8° physicorum est prior omni alia specie motus precipue circularis qualis est motus celi: igitur quia in libro celi consideratur de loco non vt accidens sed vt est terminus motus localis: & ibi in hoc libro agit de forma non inquantum est substantia: sed inquantum est terminus generationis ideo conuenienter liber de celo precedit hunc librum.

Contra 2^m caput probatur quod nihil potest generari simpliciter: sic: nihil quod est: potest generari: quia enim genitum est si habet esse: sed omne ens est quod est: ergo nullum ens potest generari: argumentum est in celarent vt patet.

Ad hoc dicitur quod argumentum peccat in forma: nec est in celarent: nam ly ens non tenetur eque ample & eque stricte in maiori & minori: In maiori enim tenetur pro eo quod est & potest esse propter ly potest quod est ampliatiuum: in minori vero tenetur pro eo quod est solum: quia in minori non ponitur aliquis terminus ampliatiuus. Preterea si aliquid generatur simpliciter generatur ex nihilo quod est contra omnes philosophos probatur consequentia: sicut se habet generatio secundum quid ad non ens secundum quid: ita se habet generatio simpliciter ad non ens simpliciter sed generatio secundum quid fit ex non ente secundum quid: sicut calefactio fit ex ente non calido: ergo generatio simpliciter si esset possibilis fieret ex non ente simpliciter: sed non ens simpliciter & nihil conuertuntur vel equipolent: ergo aliquid generaretur ex nihilo.

Ad hoc dicitur quod non ens simpliciter sumitur dupliciter: primo vt negat ens in actu & in potentia: 2° vt negat ens in actu non tamen ens in potentia sic materia prima: dicitur non ens simpliciter quia ex se nullo modo est actu licet sit in pura potentia.

¶ Ad argumentum dico si sumatur non ens simpliciter primo modo negatur similitudo. sicut se habet generatio secundum quid ad non ens secundum quid ita se habet generatio simpliciter ad non ens simpliciter: In 2° sensu concedo similitudinem: sed negatur quod non ens simpliciter in hoc 2° sensu sit nihil: est enim ens in potentia & ex tali ente in potentia quale est materia prima fit generatio simpliciter vt declaratum est et in primo physicorum in tract. de principiis naturalibus.

Contra 3^m: caput arguitur quod non semper ad generationem vnius compositi substantialis sequatur corruptio alterius compositi substantialis: sic: quando generatur equus nihil corrumpitur: ergo illa propositio est falsa: probatur antecedens: si aliquid corrumpitur maxime corrumpitur forma embrionis: sed illa non corrumpitur disponit enim materiam ad animam sensitiuam: ergo non corrumpitur.

Ad hoc dicitur quod immo forma embrionis vel seminis in generatione equi corrumpitur. nec concedo quod forma embrionis disponat ad animam sensitiuam introducendam in materia disponens enim ad animam sensitiuam: est virtus infusa a patre generante & quia non se compatiuntur in eadem materia forma embrionis & anima sensitiua ideo vt dicemus infra virtus infusa a patre corrumpit formam embrionis vt introducatur anima sensitiua per se intenta a generante.

¶ Preterea quando homo corrumpitur nihil generatur: ergo predicta propositio est falsa: probatur antecedens: si aliquid generatur quando homo corrumpitur: ergo aliquid quod erat in homine corrumpitur: sed hoc est falsum: & probatur sic: partes hominis sunt materia & forma sed nec materia corrumpitur cum sit ingenerabilis & incorruptibilis ex primo physicorum nec forma corrumpitur: forma enim hominis est anima intellectiua que est incorruptibilis vt probatum est in 3° de anima: ergo dum homo corrumpitur nihil quod sit pars

hominis corrumpitur.

Ad hoc dicitur quod forma homi/nis corrumpitur sed forma in homine est duplex.s.forma partis et forma totius:forma partis est aia intellectiua et hec non corrumpitur:forma totius est humanitas que resultat ex vnione anime intellectiue ad mãm:et hec corrumpitur:dum separatur anima a mã ex cuius corruptione gñatur forma:cadaueris:pz igitur quomodo ad corruptionem hominis sequitur generatio alterius cõpositi sbalis:Et hec sufficiant pro pº tracta.

¶ Explicit primus tractatus super primum librum de generatione.

¶ Tractatus secundus super primum librum de generatione.

In hoc 2º tractatu declarandum est quomodo differt generatio et corruptio simplr ab alys speciebus motus: et diuidimus ipsum in tria capita.

¶ In pº declaratur quomo differt alteratio a gñione et corruptione simpliciter.

¶ In 2º declaratur quõ differt augmẽtum a generatione et corruptione.

¶ In 3º declaratur quedam dubia circa modum augmenti et decrementi.

¶ Caput primum.

Circa caput pm fiũt tria:pº ponat distinctio de gñione simplic: 2º assignantur dñie inter gñionem et alterationem:3º ponitur ꝯ rñsiua.Distinctio est hec:generatio simplr vel sbalis quod idem est:sumit dupliciter:pº pro ipsa mera introductione instantanea forme sbalis in materia disposita:2º sumitur pro alteratione precedente introductionem forme sicut eam sumit phs in.6.phisicorum vbi inquit oẽ quod generatur prius gñabat: necesse est enim:prius mãm disponi ad formã suscipiendã per alterationem preuiã vt dicemus in.2.lib.sumendo gñonem: 2º modo non differt ab alteratione imo est ipsa alteratio:sumendo aũt pº mõ differt:et sic de ea hic intendimus vnde oẽs differẽtie quas assignabimus sunt intelligende de generatione hoc primo mõ.

Differẽtie inter alterationẽ et gñionẽ simplr sunt qnqz pª in alteratiõe sbm est ens actu puta dum aqua calefit aqua iaz est actu aqua licet sit priuata caliditate que ei acquiritur per calefactionẽ: sbm võ generationis substãtialis est ens in pura potentia: quale est mã prima ex primo phisicorum.

¶ Scda ẽ i:gñione sbm est mã pª in alteratiõe võ sbm est qd cõpositũ ex mã pª et sua forma substantiali: puta qñ calefit manus id quod est manus est quid compositum ex sua materia et sua forma:et hec 2ª differẽtia sequitur ex prima etc.

¶ Tertia est:In gñione sbali fit ens sim plr.i.res fit ens actu simplr:vt cum gñat hõ fit hõ actu q prius erat solum in poª. In alteratione aũt nõ fit ens actu simplr: sed sm quid:puta dum sanatur hõ nõ fit homo actu:Iam eniz est actu sm sbam: sed fit homo actu sanus: qđ est fieri sm quid.i.sm qualitatem.

¶ Quarta est:oẽm gñionem precedit aliqua alteratio sed non oẽm alterationem precedit p se alia alteratio:et huius ratio est:quia impossibile:est duo indiuidua diuersarum spẽrũ hr̃e oĩa accidẽtia similia: immo aliquando hñt opposita:puta hec aqua hz humiditatẽ et frigiditatem:hec terra hz bet siccitatẽ:et hic aer caliditatẽ: si ergo ex aqua debet generari terra vel aer: necesse est quod per alterationẽ precedentẽ remoueant humiditas et frigiditas et introducaẽ qlitates puta siccitas q̃ ẽ dispositio ad formã terre vel caliditas q̃ est dispositio ad formã aeris:cũ igr gñatio sbalis sit trãsmutatio vnius spẽi in aliã spẽz seqtur quod oẽm gñionem debet p̃cedere ali/

qua mutatio in accñtibus q̃ dr alteratio. ¶ Quinta est: omnis gñatio est corruptio alterius. i. ad generationē vnius cōpositi sequtur corruptio alterius cōpositi: sed non ois alteratio est sic: nō eni est necesse q si per alterationē aliq̃ q̃litas pducitur: q alia q̃litas opposita corrūpatur. ¶ Hec diia pro vtraq; parte est pbata in p tracta. capite 4° vbi ēt dictum est q in qualitatibus non hñtibus q̃rium vt est lumen z scia non est necesse: si vna producitur q alia corrumpatur vide supra. Positis hyis differentiys propono conclusionē rñsiuam: generatio sbalis: si sumatur in primo sensu supra exposito non est alteratio: pbatur sic: per gñionem sbalem pducitur ens actu simpliciter ex 3° diia: per alterationē autem producitur ens actu: solum sm quid: puta sm qualitatem aut quantitatem zc. g non sunt idem: Preterea generatio sbalis terminatur ad formam sbalem ex. 5. phisicoz alteratio vero terminatur ad qualitatē: ergo non sunt idem: pterea per generationem sbalem mutatur pdicatio essentialis: quando eni3 ex aqua generatus est aer falsum est dicere id qd erat aqua nūc est aqua: imo est aer: per alterationem ṽo non mutatur predicatio essentialis imo permanet: nam de manu calefacta verū est dicere id quod erat actu manus etia3 post calefactionem est actu manus l3 nō eēt actu calida: p3 ergo quomodo ab inuicem differunt vt due spēs disperate: Hec de primo capite sufficiant.

¶ Caput secundum.

Circa caput 2m declarandum est an differant gñatio z corruptio ab augmēto z decremēto: z faciam tria: primo ponam distinctione3 multimembzē de augmento: 2° q̃nem responsiuam q scilicet augmentu3 differat a gñione: 2° ad maiorem doctrinam declarabo qūo augmētū differt ab oi alia specie motus. ¶ Quo ad pm nota q augmentū sumit: p modo pro intensione alicuius q̃litatis z decremētū pro remissione eiusdē: sicut dicitur in pdicamentis: q qualitas recipit magis z minus. i. augetur vel intenditur vt calor in aq̃ si psistat iuxta ignē: z hoc modo ibi nō loqmur de augmēto: tale enim est alteratio: cum sit motus in qualitate: 2° sumitur pro augmentatione quātitatis discrete: sicut dicitur in 3° phisicoz q ex diuisione continui causatur numerus z augetur: 3° sumit pro augmentatiōe quātitatis 9tinue: q pōt fieri dupl'r: primo sine aliqua noua re adueniente: sic per rarefactionē fit augmentū: vt cum aqua cōgellata liqueñt dicit augeri: quia ex rarefactione occupat maiorem locum: non tamen ibi aliqd de nouo apponit pexistēti aque: 2° fit per aduētū alicuius rei noue que opponit pexistenti: aut per continuitatē: sic per aduētum noue aque augetur fluuius: aut per contactum: sic per appositionem lapidū augetur paries: aut per conuersione3 rei noue in sbam illius cui aduenit per virtutem z actione3 anime mediante calore naturali decoquente: oibus alys modis relictis hic intendimus solū de vltimo modo quod in solis aiatis reperitur z completur z expletur per potētias aie vegetatiue vt declaratur in 2° de aia z augmentum dicitur ab augeri: sic describimus ipsum: augeri in aiatis est aliquid idem primo. i. sm se totum transmutari de minori ad maius q̃ ipsum prius erat: Decrementum autem describitur opposito modo vt patet ex se.

Circa 2m pono hanc q̃nem responsiuam: augmentū differt a generatione sbali: probatur sic: In gñione sbali non est idem esse sbale rei añ generationē z post gñonem: nam ante h3 solum esse in poa: z post gñionem habet eē actu: sed in augmēto res h3 idē esse sbale ante augmētū z post: homo eni3 infans: iam est homo actu: z hō adultus est homo actu licet mutetur quantitas: g augmentū nō est generatio simpl'r: preterea gñatio per se z primo terminat ad formā substantialem ex 5° phisicoz: z: argumē/

tuz át per se terminantur ad quantitaté
maiorem ergo non sunt idem.
¶ Nota ꝙ licet formalr̃ differant tñ ad
aug^{m} semper sequitur corruptio:simplr̃
alicuius.s.nutrimẽti:nõ enim augeť ani/
matũ nisi transeat in sui subam nutrimẽ
tũ: ⁊ non transit nisi prius corrumpatur
per actionem anime vegetatiue: ⁊ deco/
ctionem caloris naturalis: Jtẽ ad aug^{m}
semper sequitur generatio alicuius sim/
pliciter saltem ſm partẽ.s.carnis.nã aial
non dr̃ augeri nisi sue sube priori: addať
noua caro que generatur per ꝯuersionez
nutrimenti in sbam nutriti: patet igi/
tur quomodo aug^{m}:formalr̃ differt a ge/
neratione ⁊ corrup.lʒ ꝯcomiteťť ipsum.

Circa 3^{m} nota ꝙ augmentum nõ
solum differt formalr̃ a gñio/
nem ⁊ corrup.sed etiaʒ differt ab altera/
tione:nã illa per se terminatur ad quali/
tatẽ:aug^{m} át ad quãtitatẽ: ⁊ differt a mo
tu locali:nam per motum localẽ non est
necesse sequi aliquaʒ corruptionẽ vel ge/
nerationẽ in re mota localr̃:aug^{m} aũt fit
per aliquod de nouo aduenıens.i. ꝑ nu/
trimentum: ⁊ differt a nutritione: Jnue/
nitur eni nutritio in sene non tñ aug^{m}.
¶ Nota tamen ꝙ licet differat formali/
ter ab omnibus predictis motibus tamẽ
illi requiruntur ⁊ deseruiunt augmento
nam requiritur alteratio:non enim con/
uertitur nutrimentum in substantiã nu/
triti nisi decoquatur per caloreʒ natura/
lem:decoctio autẽ est alteratio: ⁊ reqriť
motus localis quo differatur nutrimen/
tum ad partes naturales in quibus deco
quitur puta in stomacho vel alia parte
sibi ꝓportionata: ⁊ requiritur nutritio:
nam nutrimentũ debet ꝯuerti in subam
nutriti:sed hec ꝯuersio fit per nutritio/
nẽ ꝙ ⁊c.hec de secũdo capite sufficiant.

¶ Caput tertium.

Circa caput 3^{m} ꝺclarãda sunt que/
dã dubia que cõtingũt circa modũ
quo fit augmẽtum inanimatis: ⁊ erunt
tria:ꝓ queritur si augmẽtum fit per par/
tes porrosas que sunt in corpore anima/
to: 2° Queritur si id quod augeť rema/
net idem añ ⁊ post aug^{m}: ⁊ dico idem nu
mero: 3° Queritur si animatuʒ dum au/
getur:augetur continue vel non.

Circa ꝓ^{m} pono vnum notabile:de/
inde ꝯnem responsiuam:no/
ta ꝙ cum nutrimentum debeat ingredi
partes aiati vt augeatur hec ingressio nõ
potest fieri nisi per diuisioneʒ per partiũ
aiati:vel ꝑ receptionẽ eius in ꝑtes por/
rosas:aliter seqreť ꝙ nutrimentũ ⁊ aia/
tum nutritum essent simul ⁊ sic duo cor/
pora essent in eodẽ loco ac se mutuo pe/
netrarent ꝙ est ꝯ ph̃m in 4° phiſi.cap.ꝺ
vacuo:sed non est dõm ꝙ partes aiati di
uidantur dum nutrimentũ ingrediť ad
illas:eẽt eni maximus dolor dum aial nu
trireť vt pʒ in incisione carnis ꝑ gladiũ
ad quã seqtur dolor:igitur dicendũ est ꝙ
nutritio ⁊ aug^{m} fit ex eo ꝙ nutrimentũ
subintrat ꝑtes porrosas corꝑis que ꝑus
erant plene aliquo subali qđ euaporat in
aduentu nutrimẽti:ne duo corpora ꝑma
neãt simul: facto hoc notabili pono ꝯnẽ
rñsiuã: Aug^{m} fit ꝑ receptionẽ nutrimẽti
in ꝑtibus porrosis ⁊ ꝑ iuxta põnẽ ꝑtibus
ꝑexñtibus: ꝓbať sic: i augmẽto nutrimẽ
tũ distribuiť partibus aiati ꝙ subintrant
partes aiati: ⁊ non per diuisionẽ partiũ:
aliter sequereť dolor:ergo ꝑ partes por/
rosas:aliter nutrimentũ ⁊ ꝑtes rei nutri
te eẽnt simul.Dico 2° ⁊ per iuxta posi/
tionem ⁊c.nam nutrimẽtũ poniť iuxta
partes non porrosas vel terminãtes por
ros:non eni totum corpus aiatũ est por/
rosum aliter esset rarissimum:sed partes
non porrose dñr ꝑexistentes:ꝙ augmẽtũ
fit per iuxta põnẽ ꝑtibus ꝑexistẽtibus.

Circa 2^{m} dubiũ dico duo:ꝓ vnã di
stinctionẽ de vnitate nũerali
2° pono aliqs ꝯnes:distinctio ẽ hec:ali/
qd dr̃ manere idẽ nũero triplr̃:ꝓ cũ oẽs
partes ꝑmanent nec aliquã ꝑtem de no
uo acqrit: 2° aliquid dr̃ manere idẽ nu/
mero:qñ eius ꝓncipales partes ꝑmanẽt
lʒ minus ꝓncipales corrumpanť:sic dici/
mus fortem manere idẽ nũero etiã post

mortem quia licet corpus corrumpatur aia que est principalior pars remanet: 3° aliquid dicit manere idem numero pro/pter continuá successionem partiú simi/lium: sibi inuicé succedentiú pppter quá successionem conseruatur eadem disposi tio z figurá: sic dicimus iordanum esse eundem fluuiuz qui fuit iam per .100. annos: nam pppter ptinuá successionem partium similiú aque assidue defluentiuz seruat eadez dispositio z figura in fluuio stante hac distinctione pono tres ꝯnes: prima: id qḋ augetur non remanet idem numero primo modo ante z post: proba tur: augmétú fit per aduentú noue par/tis apposite pexistentibus partibus per actionem anime ꝯuertentis in sbam au/cti: ergo non remanet idem numero an/te z post: añs patet ex quo assignamus fie ri augmentú in primo dubio: ꝯña est ma nifesta ex descriptióe pmi modi quo di/ximus aliquid manere idem numero.

2ª ꝯ id qḋ augeť manet idé núero añ z post: 2° modo: probatur: in augmentato remanent eedez partes principales. s.ea/dem materia prima eadem forma sbalis partialis puta anima z eadem forma to/tius puta humanitas.

Tertia ꝯ: id qḋ augetur remanet idem núero: 3° modo añ z post: pbatur: in augmentato succedunt partes ꝯsimiles: nam addiť caro noua z pars ossis noua: pcedétibus ptib': ita ꝙ ꝯseruať eadé dispositio partiú z eadé fi gura pp quam dicimus equú magnú eé idé núero equo qñ erat puus: ꝯ remanet idem núero ante z post augmentum.

Circa dubium tertiú vt resoluatur: dico tria: p vnam distinctio/nem: 2° ponam aliquas ꝯnes: 3° ad ma iorem doctrinam pertractabo de nutri/tione que est preuia augméto qño fiat z an sit ꝯtinua. Distinctio est hec: aug^m po test dici ꝯtinuum dupl'r primo dicatur ꝯtinuum: qñ ꝙ duret per totá vitam rei viuentis: 2° dicit ꝯtinuum: non ꝯtinue durans: sed pro quanto tempore fit in to to illo tpe fit ꝯtinuú: puta si fortes in vno die crescit per vnú digitum ꝙ per totuz diem fiat augmentú sine quiete media.

¶ Stante hac distinctióe pono tres ꝯ/nes: pma augmentú fm se est ꝯtinuum: 2° modo: probatur augmentu fm se est motus ad quantitaté: ꝯ est ꝯtinuum: p/batur ꝯña: naz ois motus est ꝯtinuus ex 6. phisicor: z diuisibile in semper diuisi/bilia sicut etiam tempus in quo fit mo/tus: ꝯ augmétum fm se est ꝯtinuum.

Secunda ꝯ: possibile est ꝙ aia/tú augeať per longú tempus non tñ vno augméto ꝯtinuo sꝫ pluribus augmentis interueniente qete media: pbať: vidẽmus animata aliquo tépore augeri puta plantá in estate: z in hyeme nó augeri frigore ꝯstringéte: iterꝫ adueniente estate augeri z sic vicissim ca déte media qete: ꝯ possibile est aiatú au/geri per longum tempus nó tñ vno au/gmento ꝯtinuo sed pluribus z c. nota tñ ꝙ licꝫ oia hec augmenta adinuicé compa rata non sint continua pp quietem me/diam tñ quodlibet in se consideratuz est ꝯtinuum cú sit vnus motus: z sic est có/tinuus ex 5° phisicorú. Idem enim est in motu vnitas z continuitas.

Tertia ꝯ: augmentum non est ꝯti nuum p modo. i. durans p totam vitam aialis: hec declarabiť addu cendo qño fiat nutritio: nota ꝙ per totá vitam aiati est ꝯuersio alimenti in sbam nutriti ad restaurationem deperditi vt diximus in tract. de causa mortis z vite vnde si fit maior ꝯuersio quam fuerat de/perditio causatur augmentú sensibilem: vt patet in adolescentia si aút táta fit có/uersio quanta est deperditio nó fit aug^m sensibilem: vt patet in etate: Jam virili si vero fiat minor conuersio quam fuerit deperditio non fit augmentum imo de/crementum vt patet in vltimo senio.

¶ Ut ꝯ id nobis ꝯstet de nutritióe dice mus duo: p qño fit z pcipue in aiali pfe/cto: 2° si durat per totam vitá aialis: di/co igitur fm phisicos pcipue Auicená

& Albertum: qd hoc modo celebrat nutritio: p alimentum recipit in stomacho p virtutez tractiuã vt diximus in .2°. de aia in tract. de potētys vegetatiuis: & ibi mediante calore nãli decoquente separantur partes impure vel terrestres que sũt in alimento a partibus puris & conuenientibus nutrititioni: 2° partes ille impure ac grosse mittunt inferius in ventrez. inde per expulsiuam emittunt: ptes vo pure mittunt ad epar: & ibi ex calore epatis fit maior dcoctio ac purificatio: ita q a puris ptibus adhuc segregantur partes quedam impure licet non ita terrestres & grosse: 3° partes huiusmodi impure minus grosse mittunt ad vesicaz & conuertuntur in vrinam: partes vo pure transmittunt per amplaz venam: ab epate ad cor. Et in corde ex itenso calore cordis adhuc fit maior dcoctio ac purificatio: & iterum separantur partes impure a partibus puris que tñ partes impure hñt virtutem nutriendi lz imperfecte: cōparãtur eni ptibus puris: sicut panis fabarum pani frumenti quor vterqz est nutriens lz inequalr: 4° partes impure mittunt a corde ad extremitates corporis ad nutriendũ vngues & pillos & capillos cum eniz sint partes magis terrestres conuenienter nutriunt ex simili illis nutrimēto sicut bos ex feno vel rusticus ex castaneis: partes vo purissime fm partem retinent in corde pro nutritione ipsius cordis alie vero partes iteruz remittunt ad epar in quo plurime sunt parue vene & ramificate per quas transmittit has puriores partes ad singulas partes corporis & in eis mediante calore diffuso per partes corporis: predicte partes nutrimenti corrumpuntur & conuertunt in substantiaz ipsius aiati sumētes formã ossis nerui carnis fm variam dispositionē. Quomodo autem ex tali alimento puro sumatur sperma pro generatione ex potētia gñatiua sufficit dixisse in 2° de anima in trac. de potētys vegetatiuis hoc igit modo celebrat nutritio.

¶ Scdo dubitat: an hec nutritio sit cōtinua per totã vitam aiati: ad hoc dicit distinguendo nutritio sumitur duplr p pro cōuersione nutrimenti in sbam nutriti & sic non est continua per totã vitam: nam dũ aiatuz propinquat morti intantum debilitat calor nãlis: vel senio vel malicia morbi q non pōt tantũ agere in nutrimentũ q cōuertat illud in sbaz aiati & hoc diximus in tractatu de cã mortis & vite: 2° sumitur nutritio p alteratione nutrimenti & sic est cōtinua per totam vitam: nam donec adest nãlis calor pprīuz est sibi calefacere & decoquere nutrimentũ: vnde sicut paruus ignis calefacit saltem cōbustibile appositũ lz non cōuertat in seipsum: sic calor nãlis & in vltimo senio & in grauissimo morbo ad minus calefacit cibum: lz non possit cōuertere in sbam nutriti: non tñ aiatum: pōt diu viuere: ex sola nutritione sumpta p alteratione pcipue in aialibus hñtibus sanguinem in qbus est intēsus calor cordis: secus est in aliquibus aquaticis hec de augmento & modo augmenti sufficiãt si plura sunt ptractanda require in. 2 li. de anima Alberti in tractatu de potētys vegetatiuis nunc sequunt argumenta.

Contra pm caput q alteratio est gñatio sbalis: nam est pgressio a non esse ad esse: cum enim calefit aqua tēdit a nō eē calidũ ad eē calidũ q est gño sbalis: pbatur cōña ex diffōne gñonis sbalis assignata in. 5 phisicor.

¶ Si dicis q diffō gñonis sic habet intelligi. s. est progressus a non esse sbali ad esse sbale: alteratio at est pgressio a non esse accidentali ad eē accidentale: cōtra in alteratione est pgressus ab esse oino in potentia ad esse in actu: q stat argumentuz in robore suo: añs probat: qñ calefit aq: calor introducendus erat oino in potentia in ipa aqua & per calefactionē fit actu ergo &c. Si dicis q calor non est ille qui pducitur eo q forma nec sbalis nec accidētalis pducitur nisi per accñs: ex 7° phisicor sed ipm compositum: vñ per

calefactionem aqua calida est:que ꝓducit per se ꝛ qa aqua calida inq̄ꝫtū est aq̄ iaꝫ est actu ideo nō sequitur ꝙ sit ꝓgressus ab esse oīno in poᵃ ad esse in actu.

Contra probo ꝙ calor per se ꝓducitur ꝛ sic adhuc stat argumentū:sic:terminus productionis est qui ꝓducitur:sed calor ꝛ similr ois alia forma est terminus ꝓductionis: habita enim forma cessat motus ex 5° phisicorū:ģ forma ꝓductionem terminat:ꝯ̄ña. ꝓbatur ois ꝓductio est via ad ipsum terminum:ģ terminus est ille qui producit ad quē ꝓducendū ꝓductio ordinatur.

¶ Respondeo terminus ꝓductiōis est duplex.s.quo ꝛ qđ:terminus quo est ipsa forma ad quam est ꝓductio:terminus vt qđ est ipm compositum : dico igitur ad maq ꝙ loquendo de termino vt qđ:est vera:de termino aūt vt quo est falsa:ꝛ qa calor ꝛ omnis forma est terminus vt quo ideo argumentum non concludit.

¶ Secundum ꝯtra idem caput:ꝙ sbm alterationis sit mā prima ꝛ nō ens actu: ꝓpter māꝫ primā forma sbalis est rō ꝙ qualitates recipiant in sbto nisi eni forma reciperet in mā q̄litates ꝯ̄ntes formā non reciperent in sbto:ģ mā prima multo magis est ratio ꝙ qualitates recipiantur:ꝙ per alterationem fit: ꝓbat ꝯ̄ña ꝑ regulam in primo posteriorum: ꝓpter quod vnumquodqꝫ est illud magis.

¶ Si dicis ꝙ illa regula nō tenet in cā mālī sed solum in efficiēte ꝛ vniuoca: ꝛ ideo cum mā dicat causam mālem:argumentum non concludit.

Contra ꝓbo absolute ꝙ mā pma sit sbm alterationis:sic: anteq̄ꝫ forma itroducat in mā est necesse ꝙ dispōnes ad formā ḡnandā recipiātur in mā:sed non recipiunt nisi per alterationē vt pꝫ qa omnis motus ad qualitatem est alteratio:ģ mā prima est sbm inmediatum alterationis cum in ea recipiantur tales dispositiones:si dicis ꝙ dispōnes tales non recipiuntur in mā nisi vt adhuc est sub forma ꝓcedenti corrumpenda:ꝛ sic non seq̄r materiam solam esse sbm alterationis imo compositum ex materia ꝛ forma corrumpenda.

Contra in instanti in quo forma ḡnanda introducit:quero aut mā hꝫ dispōnes pro tali forma recipienda vel non:si non:ergo forma recipitur in materia non disposita ꝙ est ꝯtra phm in 2° de anima:si sic:ergo tales dispōnes recipiuntur in materia nuda.

¶ Si dicis ꝙ forma corrumpēda est simul in eodem instanti cum forma ḡnanda in mā ꝛ sic non sequitur ꝙ recipiant in materia nuda.

¶ Contra si sunt ille due forme in eodē instanti in mā:ģ due forme disperate se cōpatiunt in eodeꝫ ꝙ est falsuꝫ qa cum sint contrarie essent opposita in eodem.

¶ Respōdeo ꝛ dico ꝙ nō sunt simul ille due forme:sed in illo instanti corrumpenda desinit esse per negationeꝫ de presenti ꝛ pōnem de ptō:verum eni est dicere hec forma nunc nō est ꝛ ante hoc nūc nō fuit:ģ desinit eē:ḡnanda vō icipit eē per pōnem de p̄senti ꝛ negōnem de ptō: nam est veꝝ dicere hec forma nunc est ꝛ ante hoc nunc nō fuit:ģ incipit dico igitur ꝙ mā est disposita in illo instanti:sed nego ꝙ sit nuda recipiens dispōnes imo est sub forma generāda que ꝑ illo instāti incipit esse per pōnem de presenti.

Contra 2ᵐ caput arguitur quod augmentū: sit generatio sbalis:augmētum terminat ad sbam:cū per augmentum qđ supponit nutritionem acq̄ratur noua sba in re aucta:ģ est generatio sbalis:probatur ꝯ̄ña:ois mutatio ad sbam est generatio sbalis vt pꝫ ex 5° phisicoꝝ:ergo si augmentum terminat ad sbam erit ḡño sbalis si dicis ꝙ per augmentū acq̄rit noua sba ƀm partem.i.aliqua pars sbe que prius nō erat in re aucta nō tñ ƀm totum.i.non tñ tota sba rei aucte qa ante augmentum iam erat actu:ad hoc ꝙ dicatur ḡño sbalis:ē necesse ꝙ tota sba rei acq̄rat ꝛ ideo argumentum non concludit.

¶ Contra duplr: et p quod per augm sm totum acqratur noua sba naz ex dicto phi in tex. dum res augef oes partes sue augentur sm proportione: ergo omnes partes acquirunt nouam sbaz: si omnes partes acqrunt nouam substantiaz: ergo sm totum acquiritur noua substantia: idem videtur esse sm omnes partes et sm totum aliquid fieri.

¶ Scdo probo quod per gnonem sbalem no acqritur tota sba rei qa non ois pars sbe acqritur: non eni acquiritur ma que prius erat cum sit ingenita ergo etc.

¶ Respondeo ad pm dico quod no est ide: rem totam vel sm oes partes acquirere nouam sbam et rem sm se totam acqrere nouam sbam: ad hoc enim quod res tota acqrat nouam sbaz sufficit quod oibus partibus eius fiat aliqua additio sm sbam: q tn prius erant actu: ad hoc at quod res sm se tota acquirat noua sbam est necesse quod prius existens solum in potetia incipiat sm se fieri actu: quod solum fit per gnonem pcedo igif quod per augmentu res tota vel sm oes partes acquirit nouam sbam no tn sm se totam: ideo no seqtur augm esse gnonem per quam res acquirit sm se totam nouam substantiam et nouum esse.

¶ Ad 2m dico quod ma duplr psideratur p sm se 2o quantum ad sua actualitate: dum res gnatur licet materia sm se preexistat: non tn sm suam actualitatez: actuatur eni ex forma: veruz ergo est dicere quod dum res generatur sm se totaz acquirit substantiam quantum ad suam actualitatem: et sic potest dici quod ma fit: quia fit actu: que solum erat in potentia.

Contra 3m caput arguif quod augmentu non est motus ad quantitatem: no est alique motus in pdicamento qtitatis g etc. pbatur ane: vbi est motus ibi e prarietas ex p phisicor: sed in quantitate non e prietas ex Arist. in pdicametis: g in quatitate no est motus si dicis quod in quatitate no est prietas ppria que est dia duaz formarum maxime distantium sub eodem gne: tn ibi est prietas impropria vel imperfecta que dicit excellentia et defectum: et qa hec pditio seruatur in qtitate: datur eni ad sensum quantitas maior que coparata minori est excedens: minor at deficies ideo sm hanc radicem prietatis est motus in quantitate. Cotra: si pter hanc radicez prietatis est motus in quantitate: g eade rone est motus in sba qd est falsuz ex 5o phisicor: probaf pna: sicut in qtitate est prietas rone excellentie et defectus: ita est in sba: nam ex. 10. metha. qdlibet gnans diuidif in duas dias oppositas quarum vna e excellens altera deficies .i. minus perfecta: sicut animatu comparatu inanimato: ergo eadem rone erit motus in sba sicut in quantitate. Si dicis quod no est eadem ro: q: licet in pdicamento sbe sit excellentia et defectus tn esse sbe et consistens in indiuisibili: ideo ad eam non est motus sed mutatio p: hec in et pditio copetit quatitati: g nec in quantitate erit motus et sic stat rgumentuz in pposito pmo: pbatur ane: qtitas no recipit magis et minus: g suu ee stat in indiuisibili sicut pz ex pho in pdicameto qtitatis.

¶ Respondeo duplr et p: quantitas sumitur duplr: p vt quantitas est 2o vt denominatur a nuero vt bicubitum tricubitum: dico igif quod Arist. soluz negat qtitatem recipere magis et minus sm quod denominaf a nuero et no sm se accepta vt pz per exempla phi: in tex. vbi ingt non videtur quantitas suscipere magis et minus vt bicubitu neqz (vsqz ibi pprium at maxime) pcedo igitur quod quatitas sm se recipit magis et minus et sic ad eam est motus: sba at nec sm se nec alia rone est recipiens magis et minus ideo ad ea nullo mo est motus. 2o dico quod in quantitate non solum est prietas qtum ad excedentiam et defectuz sm et qtum ad maximam distantia: inuenimus eni in qtitate loca maxime distantia .i. vniuerso q sunt supficies puexa celi supremi et centrum mundi pter qd ingt Cometator in pdicameto quantitatis videntur hec

duo loca

duo loca que dicta sunt esse 𝔠ria postquā
vnūquodq; eoꝝ est in vltimo ellōgationis
s. a suo 𝔠rio donec inueniatur ellongatio
maior: hec ille: dico igitur ꝙ est motus in
quantitate q: in ea seruatur vera 𝔠rietas
quantum ad maximam distātiam ⁊ non
solum quo ad excellentiam ⁊ deffectum:

¶ Contra: stante hac rñsione eadem ra/
tione erit motus in sb̃a nam sicut tu po/
nis in quantitate propriam 𝔠rietatem ra
tione maxime distantie duoꝝ locoruȝ in
vniuerso ita lȝ 𝔠cedere maximam distan
tiam inter duas subas que sunt in predi
camento: que erunt prima intelligentia
mouens primum mobile ⁊ materia pri/
ma: illa enim nō datur perfectior: nec ista
imperfectior cum sit in pura potentia.

¶ Respondeo lȝ in predicamento sube
datur maxima distantia sicut in quātita/
te: vt argumentum probat: tamen q: defi
cit hec conditio que est recipere magis ⁊
minus que tamen conuenit quantitati
s̃m se: vt dictum est. Ideo conueniētius
ponitur motus in quantitate q̃ȝ in suba.

¶ Q. non detur diminutio probatur: q:
si datur aut est a causa intrinseca vel ex/
trinseca: non ab extrinseca q: cū idem sit
causa oppositoꝝ: ex. 8. phi. ⁊ augmētum
⁊ diminutio sint opposita eadem ratione
augmētum esset a causa extrinseca: qd̃ tñ
est falsum ex pho in textu: nec est a causa
intrinseca q: cause intrinsece sunt forma
⁊ materia: ex. 2. phisi. sȝ iste non sunt cau
se diminutionis cum sint cause conserua
tionis rei: sicut eniȝ forma dat esse ita mã
recipit esse quo res conseruatur.

¶ Si dicis ꝙ causa itrinseca est duplex
s. causa intrinseca essentialis: ⁊ hec est ma
teria ⁊ forma: ⁊ causa intrinseca effectiua:
⁊ hec nō est materia nec forma: sicut cor
est causa effectiua inquātum mouet alias
partes corporis ex libro de motu anima/
lium: dico igitur ꝙ diminutio est a causa
intrinseca effectiua que est calor natura/
lis ⁊ non ab intrinseca essentiali.

¶ Contra: si calor naturalis est causa di/
minutionis: ergo idem est agens in se ip/
sum actione corruptiua: quod est contra
phm in. 2. de gñone cap. de actione: pro/
batur 𝔠ñtia: si est causa diminutionis est
causa corruptionis sb̃e aiate que est s̃m
ipsius caloris: sicut. n. gño precedit augm
vt diximus supra: ita corruptio est prece/
dens diminutionē: tunc vltra: si est causa
corruptionis sui sb̃i. ergo est causa corru/
ptionis sui ipsius: corrupto enim subie/
cto corrumpitur accidens.

¶ Si dicis ꝙ lȝ nihil agat in seipsum p
se actione corruptiua agit tñ per accñs:
sic ⁊ calor naturalis per accidens corrū/
pit seipsum ⁊ non per se: intendit enim
conseruari consumendo humidum radi
cale ad cuius consumptionem preter in/
tētionē nature seqtur corruptio caloris.

¶ Contra: si concedis ꝙ calor nãlis sit
causa solū p accñs diminutionis. ergo tu
debes assignare causaȝ per se: que tñ non
potest dari: q: pbatum est ꝙ materia nec
forma sunt causa diminutionis: nec cau/
sa extrinseca sicut nec in augmento: 𝔠ñs
vero pbatur: omne per accidens reduci
tur ad aliquod per se: ex. 2. ⁊. 8. phisic. si
ergo datur causa per accidens diminutio
nis est assignanda etiam causa per se.

¶ Respondeo ⁊ dico ꝙ assignatur cau
sa p se diminutionis: sȝ hec est extrinseca:
⁊ est intētio primi agentis: disponens. n.
aiata etiam corruptibilia intēdit ea auge
ri ⁊ diminui: vt hac incessitudine succes/
sio in hijs inferioribus conseruetur.

Contra primū dubium pbatur ꝙ non debēt porri in corpo
re aialis per quos fiat augm sic: tales par
tes porrose vel sunt vacue vel sūt plene:
nō vacue: q: non daẗ vacuum in reꝝ nã:
ex. 4. phisi. non plene: q: cū reciperēt in
se nutrimentum decoctum ⁊ depuratū:
duo corpora essent simul. s. nutrimentum
⁊ illud corpus replens partes porrosas:

Ad hoc di ꝙ tales porri sunt ple/
ni nō quidem aliqua mã
grossa: sȝ subtili que facile cedit in ingres
su nutrimēti: ⁊ ex hoc ꝙ hmōi mã de fa/
cili cedit nō est necesse duo corpora esse

simul: & cū hmōi pori sunt repleti nutrimēto aliud in eis nō recipit donec prius nutrimētum fuerit corruptū: & iterū per calorē nālem fiūt rarefactiones in corpore aialis: & fiunt noui pori in qbus iterū recipitur nutrimentum: & sic successiue.

Contra 2^m dubiū arguit q non remanet idē actū ante & post: sic: si alicuius totius partes mutant & ipsum totum mutatur: totum enim cōstituit ex suis partibus: sed in aucto sunt alie partes quā erāt añ: auget enim aial q: noua pars carnis adit pcedēti p pversionem alimēti in sbam nutriri. ergo non remanet idē auctū ante & post: & sic fortes infans & fortes vir nō est idem numero.

Ad hoc di q pcludit nō remāere idē numero p mō: vt supra pcessimus: cū hoc tñ stat q remanet idē numero 2° & 3° mō vt supra patuit.

Contra 3^m dubium arguitur q augmentum non sit motus ptinuus: sic: sm phm i hoc p lib. dāt aug^m a nutritione: q: nutritio est p totam vitam aialis aug^m aūt vsq ad terminatū tempus puta in hōie vsq ad tertium vel quartum septēnum. ergo nō est ptinuū.

Ad hoc p3 responsio: p distinctionem datam de continuo in solutione tertij dubij pcedimus enim q augmētum maxime sensibile vo dī ptinuum quasi durans sine interpositione p totā vitam aialis: s3 dī ptinuum pro tanto tpe: pro quo sit puta pro vno mense.

¶ Explicit secundus tractatus sup primum librum de generatione.

¶ Tractatus tertius super primum librum de generatione.

Ab hoc 3° tracta. agit phs de tactu & actione & passione & mixtione: nam in 2° libro aget de gñone elemētorum: s3 elementum non pōt ex alio gñari nisi agant & patiantur ad inuicem per alterationem: puta non potest ignis gñari ex aere nisi ignis calefaciat & exsiccet aerem: ergo generationem precedit actio & passio: s3 nec agens agit in passum nisi agens tangat passum: vt dicit phs in littera & in .7. phisic. probatur q mouens & motum sint simul. ergo actionem & passionem precedit tactus. Item elementum non generatur ex elementis nisi elementa ad inuicem misceantur: ergo generationem precedit mixtio: vt ergo in scdo non sit necesse frequenter replicare de tactu & passione & actiōe & mixtione: de hūs pvenienter pposuit hunc tracta. quem diuidimus in tria capita.

¶ In primo agemus de tactu.

¶ In scdo de actione & passione vel de actiuis & passiuis quod idem est.

¶ In tertio agemus de mixtione.

¶ Caput primum.

Circa primum caput in quo agendum est de tactu dicam tria. p quotuplex est tactus. 2° qs est ille tactus qui requiritur in actione & passione: vel quo sm phm agens naturale: & patiens se tangunt. 3° ponam corre^m.

Circa p^m nota sm ph3 in hoc p li. q tactus ē triplex. s. mathe. nālis & methaphoricus: tactus mathe. sic describitur a pho: tactus math. est cōiunctio duarum magnitudinum quarum extrema sunt simul. Ad cuius declarationem nota q ad hmōi tactum tria requiruntur p q tāgens & tactum sint quanta: pp qd non pōt dici intelligētia mouens vnita celo tāgere celū tactu mathe. l3 enim celū sit quātum tñ intelligētia est non quāta. 2° requiritur q tangens & tactum distinguantur situ: ita q vnum sit extra alterum: & pp hoc non potest dici q acciñs tangit sbm in quo est: nec forma tangit mām: q: vnum est in alio & non distinguūtur situ. 3° requiritur q extrema illarum magnitudinum sint simul. i. non habeant aliquod medium: nec etiā sint vnum q: dicerent continua & non contigua: & propter hoc

due partes linee copulate ad vnum punctum: vt terminum cōem non dicuntur se tangere: sz ad inuicem continuari. Tactus naturalis sic describitur a pho: est coniunctio duaꝝ magnitudinum habentium positionem. i. distinctā situm: quaꝝ extrema sunt simul actiua ꝛ passiua ad inuicem: ad huius declarationem nota ꝙ omnes conditiones, quas icludit tactus math. includit etiā tactus nālis: sz adit: 4m. s. ꝙ tangens agat in tactum ꝛ tactū reagat in tangens: ꝛ dicuntur passiua ꝛ actiua ad inuicem: ꝛ hoc modo dicūtur elementa se tangere: nam si aqua vnitur igni: ignis patitur ab aqua ꝛ corrumpit: ꝛ similiter ignis agit in aquam vel corrūpendo vel saltē calefaciendo eam: ex hac diffinitione sequitur: ꝙ si duo corpora se tangunt ꝛ vnum non agat in alteꝝ ꝛ eꝯ: causando in eo aliquam qualitatem alteratiuam: non dicūtur se tāgere tactu nāli sz math. vel methaphorico: vt dicemus.

¶ Tactus methaphoricus est q est iter duo quoꝝ vnū tāgit aliud sua virtute: sz nō agat in eo aliquā qualitatē alteratiuā vel si causat in tacto qualitatē alteratiuā non tñ eꝯ. Hoc modo ſm phm pōt dici tristans tangere nos: quādo per eius tristitiam aut dolorem mouet nos ad cōpassionem: sed non eꝯ: non enim nos mouemus tristantem ad cōpassione nostrā nisi forte ꝛ nos simus in tristitia constituti.

Circa 2m dico ſm Phum ꝙ inter agens ꝛ patiens nāle seruet tactus naturalis: omnia enim agentia ꝛ patientia nālia se mutuo alterant: ꝛ agūt ꝛ patiuntur ad inuicem: vt dicemus infra: sed nota ꝙ agens naturale ꝛ patiens naturale dicitur solum agens ꝛ patiens gñabile ꝛ corruptibile: ex quo sequitur ꝙ tactum elemētorum vel elemētatuꝫ pōt dici agens vel patiens nāle: vtꝝ aūt sit neccesse semper agens naturale tangere passum discutiemus in secundo capite.

Circa 3m ponitur hoc corem ex predictis descriptionibus de tactu: sequitur ꝙ dum intelligentie applicate corporibus celestibus mouent celestia corpora tāgunt ea tactu methaphorico q2 lz dent aliquā virtutem corpori celesti non tñ causant in eis aliquam virtutem: aut qualitatem alteratiuam: celum enī est penitus in alterabile ex p libro celi. Dum aūt celuꝫ mouet inferiora corpora est ibi tactus nālis ex parte corporis inferioris: recipit enim ꝛ patitur a celo qualitatem alteratiuam: vt aqua calefit a sole ꝛ humida exsiccantur: ex parte vo celestis corporis est cōtactus methaphoricus q2 celum non repatitur ab inferiori corpore nec recipit qualitatem alteratiuam: vt dictum est. Dum autem inferiora corpora se inuicem mouent: vt dum ignis mouet motu alterationis ipsam aquam calefaciēdo: ꝛ sic alia elementa: ibi est tactus naturalis ex parte mouentis ꝛ ex parte moti: agūt enim ꝛ patiūtur adinuicē: ꝛ in seipsis mutuo causant qualitates alteratiuas ꝛ propterea elementa ex se inuicē mutuo generātur ꝛ corrumpuntur: vt dicemus in scdo libro. Hec de p capite sufficiant.

¶ Caput secundum.

Circa caput 2m agēdum est de agere ꝛ pati: ꝛ ibi dicemus quattuor. Primo que sunt conditiones agentis ꝛ patiētis: deinde soluemus tria dubia que mouentur sup tres propositiones phi.

Circa pm nota ꝙ phs i hoc p postq̄ adduxit opiones antiquoꝝ ꝛ iprobauit quo ad ꝯdōnes agētis ꝛ patiētis: ꝛ quo ad modū quo ponebāt causari actionē ꝛ passionē: postea in textu. 77. ꝛ 78. inuestigat ſm propriam opinionem hmōi conditiones: p qdem ex parte agētis ꝛ patiētis quātum ad substātiam. 2o quātum ad modum agendi ꝛ patiendi.

Quantum ad substātiaꝫ agēs ꝛ patiens habent duas conditiones que requirūtur de neccessitate cuilibet agenti ꝛ patiēti. Prima est: omne patiens debet esse tale in potentia quale est agens actu: verbi gratia: si aqua debet calefieri ab igne debet esse in potentia ad calorem sicut ignis est.

actu calidus: si enim esset actu calida iaz non calefieret nisi forte sm maiorem gradum: simlr si ignis nõ esset actu calidus non ageret in aquaz omne enim qd agit: agit inquantum est actu: ex. 9. Metha͡ce. 2ª conditio est: omne patiens nãle debet esse passibile sm omnem sui partem z nõ solum sm aliques partes z secundus aliquas non: vt lignuz est aptum calefieri z comburi sm omnes suas partes.

Quantum ad modum agendi omne agens z patiens hñt tres ꝯdõnes. Prima est: omne patiens magis vel minus patitur sm ꝙ est magis vel minus dispositũ: actio enĩz agentis ex. 2. de aĩa recipitur in patiente disposito. ergo sm modum dispositionis est modus passionis: silr modus actionis est sm modum virtutis z poᵉ ipsius agẽtis: agens enim quãto vigorosius tanto efficatius in patiens operatur. Scd̃a cõditio: omne patiens dz esse diuisibile nõ qdem actu sz poª: ꝙsic dz intelligi: omne patiens corporeum nãle sic dz esse ꝙ sit aptum recipere aliquid ab agente. ꝑ sm vnam partem deinde sm aliam: z sm aliam zc. v.g. qñ lignum calefit ꝑ recipit calorem in vna parte: z deinde in alia: nõ tñ pp hoc est neccesse partes ligni ab inuicem actu diuidi: põt enim ꝯtinuuz extñs totum successiue calefieri: pp hoc dixit: oẽ patiens opz est diuisibile non quidem actu sed poª: omne enim patiens nãle est corpus: qz omne mobile nãle est corpus: ex. 6. phi. cum sit ꝯtinuum. Tertia cõditio: omne patiens dz esse ꝓximatum suo agẽti: agens enim z passum ẽt si ponant in esse non sequitur actio z passio nisi approxpinquent: vt pz si ponat ignis distans a palea non sequtur cõbustio: hec tñ ꝓximatio sm phm est intelligenda vel p seipsuz vel p aliqd medium. v.g. ignis nõ solum calefacit corpus qd p seipsuz tãgit: sz ẽt z si lõge sit põt calefacere: vt si ignis calefacit aerem sibi proximum: z aer ꝓximus aerem ꝓpe remotum: z ille manũ meaz: tunc ignis ꝓpinquat manui non p seipsum: sz p medium. Ex quo sequtur ꝙ nullum agens quantũcunqz vigorosum põt agere in corpus distans nisi ei ꝓpinquet saltem p medium: vñ z astra nõ agerent in nobis nec in terra nisi ꝑ agerent in elementis medijs qbus nobis propinquãt: hec de ꝑ sufficiãt: Nunc soluẽda sunt tria dubia que oriuntur ex tribus dictis.

Primum dubium est: vtrum hec ꝓpositio quaz ponit phs in hoc ꝑ lib. tex. cõmẽti. 44. sit vniuersaliter vera. s. omne agens agit p contactum ita ꝙ sit neccesse agens tangere passum.

¶ Ut id resoluatur. ꝑ pono aliquas distinctiones. 2º aliquas conclusiones.

¶ Prima distinctio agẽs duplex incorporeum: vt deus intelligẽtie z aĩe: corporeum vt celum elementa z elementata.

¶ Secũda: actio duplex: immanens vt sentire intelligere: transiens: vt calefacere scribere zc.

¶ Tertia: actio trãsiens duplex: trãsiens realis vel nãlis: vt calefactio ab igne vel sole: trãsiens intentionalis vel spũalis: vt actio obti qua causat suã speciẽ intẽtionalem in sensu: ex. 2. de aĩa: vt albedo agit ĩ oculũ causando suã spẽm intentionalem in eo: de hac locuturi sumus in. 2. de aĩa in tracta. de sensibus exterioribus.

¶ Quarta: tactus realis nãlis ẽ duplex: imediatus quo agens p seipsuz tãgit passuz: mediatus quo p mediũ tãgit passuz: vt manus per baculum tangit lapidem.

¶ Stantibus hijs distinctionibus pono duas conclusiones.

¶ Prima nullũ agens incorporeũ tãgit suũ passum tactu reali nãli: sz solũ tactu methaphorico qui põt dici tactus virtualis: prima pars probatur. Agens incorporeum non hz quantitatem. ergo non tangit passum tali tactu: hec est enim conditio vna reqsita ad tactum nãlem realem: vt diximus supra: tãgit tamen tactu methaphorico qz applicat virtutem passo.

¶ Scd̃a ꝯ: omne agens corporeuz: si est agens actione reali trãseunte tãgit suum passum immediate vel mediate. Dico ꝑ

actione trãseunte reali: q: phs in libro de generatione non ptractat de actione imanenti: s3 in libro de aia: et in. 9. methacc: nec de actione transeunte intentionali qua agit obm in sensu: sed in. 2. de aia: l3 etiam in hijs actionibus ꝯ fit vera: vt dicemus in solutione argumentoꝝ. Dico scdo mediate vel imediate: qñ si est agẽs proximum tangit passum p seipsum si est agens remotum tãgit p media: vt ignis tangit manum p aerem medium quem p calefacit. Hec ꝯ sic declarata probatur. Si agens corporeum agit in passum corporeum et non tangit ipsum nec mediate nec imediate. ergo inter agens et passum erit vacuum: si enim esset aliqd medium p medium tangeret ipsum passum: et qui negat hoc negat sensum: tunc vltra: si inter agens et passum esset vacuũ. ergo virtus agentis nunq̃ ptingeret ad passum q non tangit: agit enim p influxum sue virtutis in passum: sed virtus agentis non potest fluere in vacuo: q: vacuum non est: et dato casu q esset adhuc non flueret: q: vt patet in. 4. phi: vacuum sm antiquos non est nisi dimensio vel superficies non repleta: vtrumq3 aũt est accidens cum sit quãtitas: sed accidens non fluit nec recipitur in accñte. g virtus agẽtis que etiam est accñs nõ fluit in vacuo. ¶ Preterea si hoc esset veruz. ergo qua rõne ignis calefacit p paruum spatium vacuum calefaceret etiam p maximũ spatium: qd est ꝯ experientiam: na3 paruus ignis calefacit partem camere nõ tamen totam: ꝯña võ sic probatur: magnum spatium si est vacuum nõ plus resistit agẽti igni quam paruum spatiu3 vacuum: ois eni3 resistentia fundatur in aliquo corpore et non in vacuo. ergo qua rõne calefacit per paruum spatium vacuum: calefacit ẽt per maximum spatium vacuum: et sic seqtur q vnus ignis totã vna3 ciuitatem calefacit: ppea bene dixit Aristo. in libro. 2. de aia ca. de visu ꝯ Democritu3: si esset vacuum: musca exñs in celo non posset videri eo q per vacuum non põt esse aliqua actio nec species intẽtionales oboꝝ sensibilium possent p vacuũ ad organa sensuum differri: p3 ergo qũo hec ꝯ est vera: omne agens agẽdo tangit passum: et in qua actione fit vera.

Dubium 2m est: vtꝝ hec propositio phi in primo libro de generatione textu cõmenti. 48. sit vera. s. nihil agit in seipsu3: s3 in alteꝝ: vt id resoluatur dico duo. Primo duas distinctiones. Scdo aliquas ꝯnes.

¶ Prima distinctio: actio est duplex. s. pfectiua: vt itelligere que est pfectio itellectus: et corruptiua: vt egrotatio vel calefactio in aq̃: q̃ abicit sua nãlis frigiditas.

¶ Scda distinctio: aliquid potest agere in seipsum tripliciter. s. Primo et per se: vt qñ idem oio sm se totum esset agens et patiens: puta q homo seipsum p moueret et a seipso primo moueretur. Scdo per se l3 non primo: vt quando idem ageret in seipsum sm partem: puta q homo moueat se q: aia mouet que est pars. Tertio per accñs: vt qñ medicus sanat seipsum non inquãtum medicũ: s3 inquãtu3 infirmũ: accidit. n. medico esse infirmu3.

¶ Stantibus hijs: pono tres ꝯnes.

Prima impossibile est ide3 primo et per se. i. sm se totum et non cõcurente alio esse agens et patiens respectu cuiuscũq3 actionis siue pfectiue: siue corruptiue: probatur sic: omne agens aut est voluntarium: aut cognoscitiuu3: aut naturale. i. sine cognitione agens: si ẽ voluntarium vel est deus de quo constat q nihil agit in seipso actione que sit accidens: vt patet in. 12. methcc: nam actio dei est suba dei: vel est intelligẽtia: et de ea constat q ad oẽm actionem suam cooperatur prima causa: alter esset eque perfecta et simplex sicut prima causa: si ad actionem cooperatur prima causa. ergo nõ p et per se: s3 concurrẽte alio est agens et patiens: vel est homo: et de eo constat q nõ põt habere actu3 volitionis nisi concurrẽte cognitione rei volite: voluntas eni3 non fertur in incognitum: et tñ cognitio

non ɔcurrit ad hoc ꝙ volūtas recipiat i se volitionē: p3 igit ꝙ volūtas que causat ꝛ recipit in se volitionē non ꝑ ꝛ p se causat eā: ſ3 ɔcurrit cognitio: l3 ꝑ ꝛ p se patiatur.i.recipiat volitionē. Si aūt agens est cognoscitiuum vel est intellectus vel sensus: si primū: p3 ꝙ intellectio non causat a solo intellectu: sed ad hoc ɔcurrit spēs intelligibiles ex qua simul cū3 intellectu fit vnū sufficiens pn^m actus intelligēdi: vt diximus in.3.de aīa ꝛ in solo intellectu recipitur. ergo intellectus ꝑ ꝛ p se nō est causans intellectionem ꝛ eādem in se ipso recipiens: si 2^m: p3 ꝙ sensatio causat non a solo sensu: ſ3 a specie obi sensibilis simul cū sensu: vt diximus in.2.de aīa: recipitur tn̄ i solo sensu: p3 igitur ꝙ sensus non ꝑ ꝛ p se causat sensationem ꝛ eam in seipso recipit. Si aūt agens fuerit nāle i.agens sine cognitione tunc in istis inferioribus concurrit semper mā.i.in patiēdo: est enim materia potentia receptiua: ꝛ tamen non concurrit in agendo: omne enim agens vel coagens d3 esse actu: ꝙ non competit māe cum sit in pura po^a. ergo in inferioribus non est idē ſm se totum agens ꝛ patiens: ſ3 est agens p suam formam: ꝛ patiens per mām: similiter in celo idem ꝑ ꝛ per se: non est agens ꝛ patiens: nam vt dictum est in.8.phisic. celum mouens seipsum: non mouent seipsum ꝑ: sed distinguitur in partem mouētem que est intelligētia ꝛ in parte3 motā ꝙ est corpus celi: cum igit non dētur plura agentia ꝛ passa p3 inductiue: ꝙ nullu3 agens primo ꝛ per se agit in seipso.

Secunda ɔ̊: possibile est idem agere in seipsum p se i.ſm partem maxime actione perfectiua: probatur: intellectus per se ꝓducit actū intelligēdi ꝛ in ipso intellectu recipitur: actio enim imanens remanet in agente: ex.9.metb^ce. ḡ intellectus est agens in seipso per se: dico aūt per se non tamen ꝑ q2 actus intelligendi non producitur ab intellectu solo: sed ab intellectu actuato specie intelligibili: vt dixi in ɔ̊ne precedē ti. Item sensus visus agit in seipso: q2 producit actum videndi ꝛ recipitur in ipso visu: ſ3 non ꝑ: ad visionem enim ɔcurrit species rei visibilis qua actuatur visus. ergo sensus agit in seipso per se. Item voluntas producit actu3 volendi per se ꝛ recipitur in voluntate. ergo patet ꝙ possibile est idem agere in se ipso per se l3 non primo: ꝛ maxime actione perfectiua.

Tertia ɔ̊: nihil agit in seipso per se actione corruptiua probatur. Quodlibet ens diligit sui conseruationem. ergo non corrumpit seipsum per se: preterea sequeretur ꝙ appetitus naturalis erraret: quod est falsum: ꝛ probatur ɔ̄ña: nam si aliquid ageret in se ipso actione corruptiua que fit dispositio ad corruptionem: erronee ageret: vnūquodq3 eni3 est agens: vt ex sua actione perficiatur: ex.9.metb^ce: ergo non est agens ad sui corruptionem: ꝛ nota ꝙ qñ phs in lib^o ꝑ dixit ꝙ nihil est agens in seipsum: ꝓprie intelligit de actione corruptiua: vnde illam ꝓpositionem probans inqt: si idem ageret in seipso: nihil esset incorruptibile: nos autem ad maiorem doctrinam declarauimus quō sit vera etiam in actione perfectiua. Hec de scd̄o dubio sufficiant.

Dubium 3^m est quō propositio phi in tex.commenti 48.sit vera: simile non potest agere in simile: ꝛ probat: quia idem ageret in seipso actione corruptiua: quod patet esse falsum per dubium precedens. Ut id resoluam dico duo. Primo aliquas distinctiones. Scd̄o aliquas conclusiones.

¶ Prima distinctio: actio pōt ɔ̄siderari tripl'r.ꝑ quantum ad pn^m: vt cum ignis incipit calefacere lignum. 2° quantu3 ad mediū: vt cū aliqualiter calefecit. 3° quā tū ad finē: vt cū ē terminata calefactio.

¶ Scd̄a distinctio: similia dupliciter. ꝑ aliqua dicuntur similia quando conueniūt in vera qualitate ꝛ in equali gradu: vt duo pugilli niuis dicūtur albi: ꝛ eque albi ꝛ hec dicuntur oino ꝛ sume similia. Scd̄o dicuntur similia qñ cōueniunt in

vna qualitate:sȝ inequali gradu: vt carta ꝛ nix dicuntur similes lȝ perfectior sit albedo in niue: ꝛ hec dicuntur non oino similia:imo dicuntur similia ꝛ nō similia: similia quidem inquantum conueniunt in vna qualitate dissimilia inquantum in equali gradu in illa conueniunt.

¶ Stantibus hijs:pono duas ꝯnes.

Prima est:omne agens in principio actionis est dissimile patienti:probatur:agens ideo agit in passum:vt inducat in eo aliquam qualitatē que non est in passo ex se: vt ignis ideo agit in aquam:vt inducat in ea caliditatem quam non habet ex se.ergo agens in principio actionis habet qualitatem quā non habet patiens.ergo est dissimile. Si dicas ꝙ ignis potest incipere in aquam agere:dato casu ꝙ ante actionem esset calida dico ꝙ si in aqua esset ita perfectus calor sicut in igne non ageret in eam:sed si est aliqualis gradus caloris in aqua potest ignis agere in eam:quia est dissimilis sm gradum caloris:vt patet in secundo membro secunde distinctionis.

Secunda ꝯ:omne agens ꝛ patiēs in fine actionis sunt similia:probatur:omne agens ideo agit in passuȝ:vt illud sibi assimilet puta ignis agit in lignum:vt conuertat illud in ignem: sed non assimilat eum sibi in principio actionis.ergo hec asimilatio incipit in medio actionis:ꝛ perficitur in fine ꝛ sic patet ꝙ in fine erunt similia: sed nota ad hoc ꝙ sint similia i fine actionis non est necesse ꝙ ꝯueniant in vna qualitate ꝛ equali gradu:sed sufficit ꝙ agens cōicet passo qualitatem suam ꝛ sic erunt similia:non tamen sm omnem gradum: vnde non est necesse: vt patet ꝙ ignis communicet aque calorem sm omnes gradus qui sunt in ipso igne: patet igitur ꝙ in fine actionis est necesse agens ꝛ patiens esse similia sub hac disiunctiua vel sint omnino similia vel aliqualiter similia:ꝛ hec secunda pars est necessaria.

Hic terminatur secundum caput.

¶ Caput tertium.

Circa cap. 3m in quo agēduȝ est de mixtione faciā tria. ꝓ ponaȝ diuisionem de mixtione. 2° declarabis quo modo differt ab alijs speciebus mutationis. 3° qd sit mixtio de qua agit Phs in hoc primo libro:vltimo declarabis que ꝛ qualia debent esse miscibilia ad inuicem.

Circa primum nota ꝙ mixtio dicitur quattuor modis. ꝓ di cumulatio vel iuxta positio plurium reruȝ remanentium in propria forma ꝛ figura: sic solemus dicere ꝙ ordeum miscet frumento vel milio:simlr ꝙ pilli lane ad inuicem miscent in pāno ꝛ hoc modo non cōsideratur hic mixtio. 2° di cumulatio vel iuxta positio plurium reȝ contritaȝ vsqȝ ad minutissimas partes sicut dicuntur misceri aromata in mortario p contusionem:nec sic in hoc loco ꝯsideraf. 3° di vnio plurium liquidoȝ que oia remanēt actu sm formam suaȝ:sic dicitur aqua misceri vino. 4° dicitur compositio pluriuȝ miscibiliuȝ in vnam formā sbalem:ita ꝙ ex eis fit vnum per se: nec aliquod eoȝ actu remanet in mixto:sȝ in virtute hec oia declarabimus in diffinitione mixtionis:ꝛ hoc modo sumitur a pho in hoc ꝑ.

Circa 2m declarādum est quō mixtio:4° modo differt ab alijs speciebus mutationis.s.gnōne ꝛ corrup. augmento ꝛ decremento ꝛ alteratione: qd differat a motu locali non est dubiuȝ. Dico igitur sm phm ꝙ differt a gnōne: nam in gnōne mā non misceƒ forme nec eȝ in mixtione aūt vnum miscibile miscetur alteri miscibili: vt dicemus in. 2. ergo mixtio non est gnatio:ꝙ aūt materia non misceatur forme:probatur sm phm: qȝ in mixtione: vt dicemus est necesse miscibilia non remanere actu in mixto:sȝ in gnōne materia ꝛ forma actu remanēt in genito.ergo mā non miscetur forme.

¶ Itē dit a corruptione:qȝ in mixtione nullum miscibilium corrūpitur:qd quō sit veȝ declarabo in solutiōe argumētoȝ sȝ in corruptiōe altera ps rei corrūpit. C

forma s̄balis.ergo mixtio non est corru/ptio. Itē differt ab augmēto: ⁊ decremēto q2 in augmēto duo reqruntur. s. nutrimētum ⁊ corpus aīatum qd nutrif: s3 nutrimētum nō miscef corpori aīato: q2 corrūpitur: vt dictū est in trac. p̄ aliter nō cōuertertur in s̄ba3 corporis aīatī nec corpus aīatum miscetur nutrimēto q2 remanet actu ⁊ sub propria forma: vt p3 in mixtione aūt sūpta. 4° modo nullū miscibiliū remanet actu nec sub ṗpria forma: vt dicemus in diffinitiōe mixtionis. ḡ aug^{m} ⁊ decremētum nō sunt mixtio. Item differt ab alteratione: nam qualitates s̄m quas fit alteratio nō dicunf misceri suis s̄bis: vt albedo manus non miscetur cū manu ⁊ ratio est q2 in manu alba remanet actu albedo: ⁊ manus actu: in mixtione aūt miscibilia non remanent actu: sed solum virtute: vt dicemus infra. ergo mixtio non est alteratio: vtꝝ autem ad mixtionē p̄cedat alteratio: vt dicemus ifra.

Circa 3^{m} nota q3 mixtio q̄rto modo sic diffinitur in fine huius p̄mi libri: mixtio est miscibilium alteratoꝝ vnio. Ad huius declarationem dico tria. Primum est q3 miscibilia s̄m p̄hm non remanent actu in mixto puta in lapide non remanent actu ignis ⁊ aqua ⁊ terra que dn̄r miscibilia ex q̄bus hoc mixtū quod est lapis componitur: nam si remanerent actu non facerent mixtionem: sed tm̄ iuxta positione3: sicut non dn̄r agere mixtionem hoc quarto modo: frumen/tum ⁊ ordeum licet ad inuicem iuxta ponantur: ⁊ de hoc formabimus in. 2. libro dubium particulare. C q3 elementa miscibilia non remanent actu in mixto.

¶ Dico 2° q3 l3 miscibilia non remanēt actu in mixto remanent tamen in virtu/te. i. s̄m qualitates actiuas ⁊ passiuas: putā l3 non remaneat actu terra in lapide remanet tamen frigiditas ⁊ siccitas que sunt proprie qualitates terre: idē3 dico de aliis tribus elementis. Aduerte tamē q3 tales qualitates elementoꝝ miscibilium non remanent s̄m suas excellētias in mixto: non enim est tātus calor vel frigidi/tas in plāta mixta ⁊ cōposita ex elemētis quanta est in igne: ⁊ quanta est frigiditas in terra: s3 in mixto tales qualitates sunt remisse ⁊ quodāmmodo confracte sicut in tepido est calor ⁊ frigiditas sub gradi/bus remissis. Ad hoc autē3 q3 h̄mōi qualitates seruentur in gradu remisso in mixto est necesse q3 elementa miscibilia ad inuice3 agant ⁊ patiantur ⁊ sic mutuo al/terantur per suas qualitates contrarias: ex tali autem mutua alteratione qualitates contrarie elementoꝝ remittuntur ⁊ reducuntur ad quādam tēperantiā sicut album ⁊ nigꝝ temperantur in palido ⁊ temperate se compatiuntur in mixto.

¶ Dico 3° q3 postquam elementa mi/scibilia ad inuicem alterata sunt est ne/cesse q3 ad inuicem componantur aliter non sit mixtio. Nam mixtio ⁊ resolutio opponuntur: resolutio enim fit per sepa rationem mixtio autem per vnionem.

¶ Stantibus hiis p3 diffinitio dicta. s. mixtio est vnio in vna forma s̄bali: miscibiliū elementoꝝ prius alteratoꝝ ad inuicem: q2 nec actu nec s̄m suas qualitates ꝯrias intensas possunt remanere in mixto. ergo prius alterantur: ⁊ sic sue qualitates remittuntur: que remisse seruātur ⁊ se compatiuntur in mixto: vtꝝ aūt ele/menta miscibilia sic ad inuicem alteren/tur q3 sua forma s̄balis corrūpatur ⁊ sue qualitates ꝯrie corrumpantur ḡnetur q3 media qualitas in qua virtualiter seruen tur qualitates omnes elementoꝝ: id di/scutiemus in s̄cdo lib. vbi declarabimus quō elementa maneant in mixto estato.

¶ Demum viso quid sit mixtio: docet p̄hs in fine huius p̄mi l'vli que sint ad inuicem miscibilia ⁊ que bene miscibilia ⁊ que male: dicit ea esse miscibilia que sūt ꝯria ⁊ possunt in inuice3 agere ⁊ pati s̄m suas qualitates contrarias: sic elementa dn̄r miscibi'ia cum sint ꝯria ⁊ ad inuice3 alterentur: vt dicemus in s̄cdo.

¶ Dicit ea esse bene miscibilia que sunt parua: nam iuxta se posita facilius se alte

rant ⁊ transmutant ⁊ sic ad inuicem mi/
scentur: vnde ⁊ supra diximus ꝙ aroma
ta quanto magis sunt cōminuta: tanto
melius ad inuicem miscentur mixtione.
2° modo dicta. Item humida sunt ad in
uicem bene miscibilia q2 facile diuidūtur
⁊ sunt bene passiua vt vinum ⁊ aqua: id
intellige dummodo non sint viscosa vel
vntuosa: nam viscositas prohibet diuisio
nem: vt patet in melle: ⁊ vntuositas su/
per natare facit ⁊ ideo mel ⁊ aqua oleum
⁊ aqua licet sint humida tamen nō sunt
bene miscibilia.

¶ Dicitur 3° ea sunt male miscibilia
que sunt magne quātitatis: tardius eniꝫ
ad inuicem transmutantur: ⁊ tardius se
mutuo alterant. Item si duo sint quorꝫ
vnum est valde passiuū ⁊ alteꝝ quasi im
passibile non bene ad inuicem cōmiscen/
tur: vnde inquit phs: stamnuꝫ ⁊ es non
sunt bene miscibilia: stānum enim est mo
le ⁊ ideo facile passiuum: es aūt est durꝫ:
ideo quasi impassibile pp ꝙ si stamnum ⁊
es simul liquantur stānum quidem pro
maiori parte resoluitur in elementa ⁊ eua
porat: es aut pmanet: pp ꝙ artifices duꝫ
conflant es ⁊ stānum prius pmittunt es
liquefieri deinde apponūt stānum quo li
quefacto extrahunt ex fornace ne ex lūga
mora stānum euaporet: hec de bene ⁊ ma
le miscibilibus sufficiāt i vl'i: i particula
ri aūt tractare spectat ad libꝝ de minera/
libus. Nunc sup est quedā soluere arg^a.

Contra p^m caput qḋ ea que se tā
gunt tactu mathematico
non est neccesse esse quanta: q2 duo pun/
cta possunt se tangere hoc tactu que non
sunt quanta: vt patet ⁊c. probatur añs: si
gnetur punctus A in superficie concaua
Saturni ⁊ signetur puuctus B ex oppo
sito in superficie ꝯuexa Iouis: quero aut
se tangunt aut non. Si non ergo inter
duas spheras datur medium vacuum: si
sic: habeo intētum: si dicis: ꝙ quecūqꝫ se
tangunt per se hoc tactu debent esse quā
ta: quecumqꝫ aūt se tāgunt per accidens
non est neccesse esse quanta dūmodo sint
in ꝑdicamento quātitatis: sic est in ꝓpo
sito pūctum tāgit punctū ꝑ accñs ⁊ nō ꝑ
se: iō sufficit ꝙ sit i ꝑdicamēto q̄ꝫtitatis.

¶ Contra: si sufficit ꝙ sint in predicamē
to quātitatis. ergo eadem rōne vnitas tā
git vnitatem per accñs: qḋ tamen est fal/
sum: q2 si due vnitates tangerent se cum
ꝯstituant numeꝝ: seqtur numeꝝ esse quā
titatem ꝯtinuaꝫ: nō enim repugnat enti
ꝯtiguo fieri ꝯtinuum: ꝯña v̇o ꝓbatur: q2
sicut pūctus est principium quantitatis
ꝯtinue sic ⁊ vnitas quantitatis discrete.

¶ Si dicis ꝙ non est eadē rō de vtroqꝫ
ꝙ vnitas dicit solam indiuisibilitatem:
punctus aūt addit determinatum situm
in continuo ⁊ rōne huius punctus tan/
git punctum: non aūt vnitas vnitatem.

¶ Contra: ergo stat argumentum in ro
bore suo. s. ꝙ punctus per se tangat pun/
ctum: nam omne habens determinatuꝫ
situm tangit alterum per se: si ergo pun/
ctus habet determinatum situm in cōti
nuo sequitur ꝙ per se tangat punctum.

¶ Si dicis ꝙ aliqd hꝫ determinatum si
tuꝫ ex seipso: ⁊ tale est tangens alteꝝ per
se: aliquid aūt hꝫ determinatum situꝫ nō
ex se: sed ex alio in quo continetur: ⁊ tale
non tangit alteꝝ nisi per accidens: ⁊ q2
punctus in continuo habet talem situm
eoꝙ continetur in linea sic non sequitur
punctum per se tangere punctum.

¶ Contra: ergo eadem rōne linea non
est tangens per se lineā: qḋ tñ est falsum:
q2 potest continuari alteri linee. ergo ⁊
contiguari: ꝯña v̇o probatur: sicut pun/
ctus non habet situm nisi q2 ꝯtinetur in
linea: sic nec linea hꝫ situm nisi q2 conti/
netur in superficie: non enim datur linea
realis sine supficie nec superficies sine cor
pore ꝯm phꝫ. ergo sicut pūctus non pōt
tangere punctum sic nec linea lineam.

¶ Respon° non est eadem ratio de pun
cto ⁊ de linea: lꝫ enim vtrūqꝫ sit in situ ꝑ
aliud: tñ linea ex se est quanta ideo ex se
potest tangere lineam quia autem pun/
ctus non est quantus per se: ideo repu/
gnat punctum per se tangere punctum.

¶ Contra idem caput: q non omne agens tangat passum: sol agit in elementis causando calorem et tamen non tangit elementa ergo etc. probatur añs: inter solem et elementa dantur medie sphere. ergo non tangit elementa: ea enim se tangũt inter que non est medium ex .7. phisi.

¶ Si dicis q sol tangit elementa mediate non tñ imediate: qz prius tangit spheras medias et per ipsas tangit elementa: ad hoc aũt q agens tangat passum sufficit tactũ esse mediatum vel imediatum.

¶ Contra si tangit spheras medias. ergo causat in eis aliquã qualitatem: qd tñ est falsum: qz cum sint corpora inalterabilia non recipiunt qualitates: ꝯña vo probatur: si sol tangit speras tangit eas tactu metha.: si tactu metha. ergo causat i passo aliquam qualitatem ex diffinitione tactus meth. que assignata est supra.

¶ Si dicis: q sol nõ cãt i speris q̃ litates alteratiuas q̃ sunt q̃litates elitares qbus corpora sunt corruptibilia: cãt tñ lumen que est q̃litas cõis corpori corruptibili.

¶ Contra: si in spheris causat lumen ergo illuminatur: quod tñ est falsum: solũ enim corpus planete illuminat: et non tota sphera: vt pz: ꝯña vo pbat: ex .6. phi. presentia forme sm̃ denominat: vt quando recipit motus i mobili vex est dicere q mouet: ergo etc. Si recipit lumẽ i sphera vex est dicere q sphera illuminet etc.

¶ Si dicis q ad hoc q corpus illuminetur non sufficit recipere lumen: sed qd sit diaphanum terminatũ aliquo opaco: vt in speculo: vel condensatum: vt aqua cõgellata: et qz tota sphera est corpus dyaphanũ nõ terminatũ et rax: solũ aũt corpus planete est ꝯdẽsatum: est enim stella densior pars sui orbis: ideo nõ seqtur totã sperã illuminari lz in ea recipiat lumen.

¶ Contra: ergo seqtur q tota luna illuminetur a sole: qd tñ est falsum: q pz ex partibus vmbrosis apparentibus in ea: pbatur ꝯña: qz p te totũ dyaphanũ ꝯdẽsatũ illuminet: sed luna est tota ꝯdensata cõparata sphere sue. ergo tota illuminat.

Respon° ad hoc q corpus illuminetur nõ sufficit qualiscũqz ꝯdẽsatio: sz multa et euidens: vñ sm gradus ꝯdẽsationis dantur gradus illuminationis: vñ lz tota luna respectu sue sphere dicatur esse densata tamen hz in se partes magis et minus densas: ideo hz partes euidẽter illuminatas: qz manifeste reflectũt radios solis: alique aũt ex sua parua densitate insensibiliter illuminantur ideo remanent vmbrose: cum tamen vmbra sit lumen remissũ possunt dici illuminate sm quid.

Contra 2m cap. q nõ oẽ passibile sit diuisibile: qz daf idiuisibilis caro que pt alterari et corrũpi: g etc. ꝯña manifesta: añs pbatur: daf minima caro alterabilis: ex p phisi. ergo datur caro indiuisibilis: ꝯña probatur: si cara minima potest diuidi datur minus minimo: qz partes sunt minores diuiso.

¶ Si dicis q lz detur minimum passibile naturale: non tamen minimũ mathematicum: qz cum oẽ passibile sit mobile: ex .3 .phisi. et omne mobile sit corpus ex sexto phisi. et omne corpus cõtinuum est diuisibile ex .3 .sequitur sm mathematicum non dari minimam carnem.

¶ Contra: data hac rñsione habeo intẽtum: nam p te datur minimũ nãle q est passibile. ergo datur passibile indiuisibile: quãtũ aũt ad mathe. siue sit diuisibile: siue non: nihil est: omne enim passibile nãle est inquantũ habet esse in mã: ex .1 2. metha. sz que ꝯsiderãtur a mathe. inquã tũ ab eo ꝯsideranf abstrahũt a mã: ex .2. phi. et .3 .meth. g nullũ math. ẽ passibile.

¶ Si dicis: ꝯceditur minimum nãle passibile indiuisibile non qdem per se: sz inquãtũ in alio: puta minima caro patitur non sm se: sz qz est in toto q sm oẽs partes integrales patif: vt dictũ e supra.

¶ Contra: minima caro potest abstrahi a toto: qz concessisti minimum nãle. ergo põt pati sm se: et cum sit indiuisibilis sequitur aliquid passibile per se esse indiuisibile: ꝯña vo probatur: omne corpus naturale habens esse per se est passibile per

se: sed minima caro si abstrahitur a toto
bz esse per se. ergo est passibilis per se.
¶ Respon° minima caro pōt dici diuisibilis & indiuisibilis: indiuisibilis qdē qz nō pōt diuidi i partes minores quaꝝ vtraqz sit caro: pōt tñ diuidi in eēta ex qbus cōponit: dico igit dari passibile indiuisibile in partes eiusdē speciei: non tñ indiuisibile in pᵃ corpora ex quibus componitur.

Contra pᵐ dubium 2ⁱ cap. vi qz non oē agens tangat suū passum: sic: oēm visibile agit in visuz causando in illo sui similitudinem & tamen visibile non tangit visu: aliter non videretur qz sensibile positū supra sensum nō facit sensationem: vt dī in. 2. de aia. ergo non omne agens tangit suum passum.

Ad hoc dicitur qz visibile tangit visum non qdez imediate: vt argᵐ probat: sz mediate. i. per speciē intētionalem que causatur a visibili & p medium dyaphanū differtur ad visum: vt dī in. 2. de aia: quia igitur hec species causatur a visibili: & tangit sensum potest dici qz sensibile mediate tangit sensum & hoc sufficit: naz diximus sufficere agens tangere passum imediate: vel mediate.

Contra 2ᵐ dubiuz fiunt argᵃ: ad pbandum qz idem agat in seipsum: sz oia soluuntur p hanc distinctionem positaz supra. s. p̄ & per se vel per se tm̄: oia enim probatur qz idem agit in seipso p se actione non corruptiua non p̄ tñ & per se: vt declaratum est supra. Hec argᵃ videbis in questionibus Marsilij & albertucij ō saxonia & Scotti i. 9. meth.
¶ Unum argumentum fit qz videtur pbare idem agere in seipsum p̄ & p se: sic: aqua exñs calida si remoueatur a calefaciente reducit seipsam ad frigiditatez. ergo agit in seipsam p̄cum in seipsa causat frigiditatē: aut enim frigescit ab aere frigido circūstante aut a seipsa: nō ab aere qz magis ifrigidat q̄z sit frigiditas aeris p̄cipue in estate: & p̄terea lz id posset allegari tpe hyemali non tñ tpe estiuo in quo & aer calidus est. ergo non infrigidat eam.

Ad hoc dī s̄m viā th° omisticaz qz eadem rō est a quo aqua moueat deorsū & aquo infrigidat: & ideo dicimus qz sicut mouet deorsuz a gñante p virtutem sibi impressam que est grauitas 2ñs formam aque: ita infrigidatur a gñante qz ab eo hz formā aque ad quā sequtur frigiditas: vt q̄litas nālis: dicimus ergo qz infrigidans: vt qd̄ est gñans: infrigidans aūt: vt quo ē forma aque: sicut et diximus in vltᵒ tract. sup libꝛ 3ᵐ & 4ᵐ de celo de motu locali grauium & leuiuz a quo moueantur: pz igitur qz aqua non pmo & per se agit in seipsam: sz tm̄ per se: & nota qz infrigidatio aque nō est actio corruptiua sicut calefactio: sed est perfectiua: per eam enim tendit ad suam qualitatem naturalem. s. frigiditatem.

Contra 3ᵐ caput de mixtione: probatur: qz mixtio quarto modo non potest fieri: sic: Si talis mixtio fit quero vel miscibilia manent in mixto actu vel corrumpuntur. Si dicis qz manent actu est contra Phum: vt diximus supra. Si dicis qz corrumpuntur: contra: ea que sunt corrupta: sunt non entia: est enim corruptio progressio ad non esse. ergo mixtio fit ex non entibus qz est contra Phm negantem partes alicuius mixti vel compositi esse non entia.

Ad hoc dicitur pro nunc: qz nō remanent actu nec proprie dicuntur corrumpi: ea enim proprie corrūpuntur que desinunt esse: & quo ad fuā formam s̄balem: vt quo ad qualitates cōsequētes formam rei sicut quando corrūpit lapis desinit esse forma lapidis & grauitas & durities &c. Miscibilia aūt lz corrumpantur quoad formam suam videntur manere in mixto s̄m qualitates suas lz remissas & ideo non proprie corrūpuntur melius. ergo dicimus cum Pho qz remanent in virtute in mixto quā qz corrūpātur: id clarius discutietur in. 2. libro.

¶ Explicit tractatus tertius & vltimus super primum libꝛ de generatione.

¶ Tractatus primus super secundum libr. de generatione.

Super 2m librum de giione formamus tres tractat. primus est de numero elemētorum quē diuidimus i.4.ca.

¶ In primo agitur de numero qualitatum primarum que sunt actiue et passiue et ſm quas primo fit alteratio corruptiua in elementis et elementatis.

¶ In secundo declaratur quomodo inter eas due sunt actiue et due passiue.

¶ In tertio pbatur ex nūo harum qlitatum esse.4.elementa nec pauciora nec plura.

¶ In quarto declaratur qūo elementa non solum se inuicem alterant: sed ex se inuicem generantur et corrumpuntur.

¶ Caput primum.

Circa pm cap. vidēdum est de numero qualitatum primarum rc. Et dicemus tria: pimo nō intendimus loqui de oi qualitate prima que reperitur i elementis: sed solum de pimo prima.i.que non causatur ex priori: nam in elementis non solum sunt hee quattuor qualitates caliditas: frigiditas: siccitas: humiditas: sed raritas: densitas: grauitas: leuitas: duricies: molicies: asperitas: lenitas: que oēs dicuntur a pho in hoc scdo libro qualitates tangibiles eo quod solo sensu tactus dignoscuntur: inter quas solum.4.s.cali. frigi.humi.sicci. dicuntur qualitates primo prime: relique enim causantur ex eis: nam raritas et leuitas causantur ex caliditate: proprium est enim calidi rarefacere: ad rarefactionem sequitur leuitas: vnde inter elemēta rarius: vt ignis est leuius: grauitas autem est causata a frigiditate: a qua primo causatur densitas: nam proprium est frigiditatis condensare: vt pz in glaciata aqua: ad condensationem sequitur grauitas: eo q partes condensate magis coherent et sic redduntur grauiores vt pz in lapide. Item ad ḡdensationem sequitur duricies: vt pz i terra: ad raritatē sequitur mollicies: vt pz in aqua: ad duriciem sequitur asperitas: nam in re dura vna pars pōt super eminere alteri: ex quo sequitur asperitas: lenitas aūt possūt sequi ad duriciem et ad molliciem: nam et dura et mollia possūt habere partes quarum vna non supereminet alteri: vt pz in ligno dolato: et in aqua quiescente: in vtroqz deprehēdit lenitas.i.adequate partes ſm tactum.

¶ Dico scdo q dimissis alijs qualitatibus non primo primis quas enumerauimus solum quattuor sunt primo prime: que vere sunt actiue et passiue: et quidem q sint.4.ab omnibus: vt per se notum concessum est: qd aūt sint p prime pbat: qr sunt cause aliarum sequentium: vt declarauimus: ipse aūt non causantur a priori bus. ergo sūt primo prime ex causalitate. Item ſm eas assignatur numerus elemētorum que sunt corpora primo prima inter generabilia et corruptibilia. ergo sunt primo prime. Item insunt oibus elementis et eis nō causate a prioribus. ergo rc. Quod autem hee sole sint pp:ie actiue et passiue.i.sint principia actiōis et passionis corruptiue qualis est calefactio exsiccatio rc. pbatur: nam alie sequentes potius causantur ex alteratione facta per has quattuor q̄ sint principia alterationis dictum est enim q ex calefactione causatur raritas ad quam seqtur leuitas. Et ex frigefactione causatur densitas ad quā seqtur grauitas. ergo potius debēt extimari esse causate per actionem et passionē corruptiuam: cuius principia sunt predicte quattuor qualitates: quam q ſm se sint actiue et passiue: et si dicas q grauitas et leuitas sunt principia actionis p se cum sint principia motus localis in graui et leui.

¶ Rndeo q motus localis non di ex se actio corruptiua: cū p motum localē p se nō acqrat imobili aliqua q̄litas ſm quam fit alteratio: sed solū vbi vel nouus locus: pz ergo q ille q̄ttuor q̄litates pprie et sole et p se sunt actiue et passiue ad sensum datū.

Dico

¶ Dico 3°: q̄ nõ oẽs sunt actiue z passiue: sz inter eas due sunt magis actiue: z due magis passiue: verũ qr hoc ptractandum est in cap. sequẽti ideo hic termino p^m cap. in quo pz q̄ q̃litates elemẽtares p prie sunt hec. 4. caliditas zc. Et q̄ sunt sole z proprie z p actiue z passiue .i. sunt principia quibus corpora adinuicez agũt z patiũtur actione z passione corruptiua.

¶ Caput secundum.

Circa cap. 2^m declarãdum est inter predictas. 4. qualitates que censentur actiue: z que passiue: z dico 3^a.

¶ Primo oẽs quattuor: si cõparãtur ad inuicem vt c̃rie puta cõparando calidũ frigiditati z humiditatẽ siccitati sunt ad inuicẽ actiue z passiue: nam caliditas corrũpit frigi. z frigiditas corrũpit calidi. vt pz si approximetur corpus calidũ corpori frigido: silr humiditas corrũpit siccitatem: z eõ: vt pz si aq̃ fundatur sup terram siccaz humectat eã. ergo sunt mutue actiue z passiue: preterea pbatur a diffinitione c̃riorũ: c̃ria sũt due forme actiue z passiue adinuicez se mutuo expellentes ab eodem subiecto: cui possunt vicissim inesse: nisi alterũ insit ei a nã: cum ergo quattuor qualitates adinuicem comparate sint cõtrarie sequitur q̄ actiue z passiue sunt.

¶ Dico 2°: q̄ si vna cõparetur alteri in quãtum non c̃riespnta cõparando caliditatem siccitati: z frigi. humidi. non agũt nec patiũtur ad inuicem per se: pbatur: ex. 5. phisi. oĩs actio z passio corruptiua est alteratio: oĩs alteratio est iter q̃litates c̃rias: sicut oĩs motus est inter terminos c̃rios: sz caliditas z humi. frigi. z sicci. nõ sunt c̃rie: cum se cõpatiuntur in eodẽ: vt dicemus: aer z q̄ aer ẽ humidũs z calidus z terra est frigida z sicca. ergo sic comparate nõ sunt ad inuicem actiue z passiue.

¶ Dico 3° ex sentẽtia phi in hoc 2° q̄ lz vt c̃rie sint oẽs actiue z passiue tñ caliditas z frigiditas merentur dici magis actiue humiditas autez z siccitas magis passiue. Qd declaratur ex duobus: p caliditas z frigi. sũt disposite ad plures actiones: calidum eniz c̃gregat partes homogeneas i cõposito: z segregat partes etherogeneas: videmus enim in fornace q̄ plũbi partes segregãtur a partibus argẽti si ante erant mixte: partes aũt plumbi c̃gregat simul: silr partes argẽti: frigidũ vo c̃gregat partes etherogeneas ẽt z homogeneas: naz siue abstrahatur a fornace plũbum cum argẽto vel seorsum ita condẽsant ex frigore partes plumbi mixte argẽto sicut pure partes argẽti: congregare vo z disgregare sunt actiones. Humidũ aũt faciliter terminatur alieno termino i. figuratur sm figurã c̃tinentis: vt aqua in ciato figuratur figura ciati: vt pz si cõgellatur: siccũ vero faciliter terminatur suo proprio termino .i. ex se hz propriam figuram: sz terminari est pati. ergo qr caliditati z frigi. c̃ueniũt plures actiones .s. c̃gregare c̃dẽsare z rarefacere idõ merent qualitates actiue absolute dici: humiditati vo z sicci. qr conueniũt plures passiones .s. terminari alieno termino vel proprio ideo merẽtur dici qualitates absolute passiue. Hec de. 2. capite sufficiant.

¶ Caput tertium.

Circa cap. 3^m pbandus est numerus elemẽtorũ ex quattuor primis qualitatibus z agimus duo. p describit qd sit elementum: z dico ex Aristo. in. 5. metha^ce q̄ elementum est quo res p componitur z nõ est resolubile in aliqd prius sicut lr̃e sunt elementa dictionum: ex eis enim p dictio cõponitur z in eis resoluit nec resoluũtur in aliqua priora: lz eniz resoluamus dictiões in syllabas z syllabas in lr̃as: in lr̃.s tñ est status: sic in gñabilibus elemẽta dñr corpora ex qbus p mixta cõponuntur z in ea resoluuntur: nec tñ sunt resolubilia in priora corpora: cum sint penitus simplicia: z si dicas q̄ elemẽtuz puta ignis cõponitur ex mã z forma sua. ergo est resolubile in mãm z formam suã: z sic mã erit elementum. Respõdeo q̄ si sumatur elemẽtuz non esse resolubile in aliquod prius absolute c̃cedo q̄ mã prima potest dici elemẽtum nec id negat

pbs in .5.meth^{ce}. Si autem intelligatur q elementum non est resolubile in priora corpora sic nego materiam hoc modo dici elementum: et ideo q: mixta resolvuntur in quattuor prima corpora que sunt terra aqua etc. Et illa non resoluuntur in priora corpora pprie a vulgo dnr esse et de hijs hic itedimus pbare q sunt tm.4.

¶ Stāte hac distictione pono 5 conclusiones.

Prima numerus elementorum sumi dz ex numero quattuor primarum qualitatum: probatur: numerus primorum corporum se mutuo alterantium sumi dz ex numero .4. primarum qualitatum que sole p̄ et p se sunt principia alterationis: sz elemēta sunt prima corpora se mutuo alterātia: vt pz pro p^{a} parte ex descriptiōe elementi: et pro 2^{a} parte declarabit in .4. cap. g numerus elemētorum dz sumi ex numero primarum qualitatum quas tn intelligas esse p primas: vt diximus in p capi.

Secunda conclusio: non est ponēdum tm̄ vnum elemētum: pbatur: si esset tm̄ vnum elemētum non essent qualitates actiue ɔrie: q: ɔria non pnt esse simul in eodem: si nō essent qualitates actiue ɔrie non esset alteratio: illa enim est inter qualitates ɔrias: ex .5. phi. si nō esset alteratio nō esset gtio: alteratio enim ex preuia gtioni: vt diximus in p li. g si esset tm̄ vnū elemētum non esset genitū in hijs inferioribus q repugnat sensui.

Tertia conclusio nō sufficiunt tm̄ duo elementa: pbatur: si essent tm̄ duo elementa. ergo vnum esset calidum et siccum: alterum aūt frigidum et humidum: vel econtra: tunc si sic se haberent. ergo cito consumerentur: nam sm vtrasq qualitates essent contraria: et sic sm vtrasq in seipsis agerent: puta elementum calidum et siccum inquantum calidum ageret in frigidum inquantum siccum ageret in humidum et sic vel oio deficerent vel vnum totaliter corrumpet alterum.

Quarta conclusio: non sufficiunt tria elementa: probatur: nam duo essent ɔria sm vtrasq qualitates: vt dictum est: tertium aūt cōueniret in vna qualitate cum altero eorum: puta esset humidum calidum: et inquātum humidum ɔueniret cū elemēto humido frigido: inquātum vo calidū ɔueniret cum elemēto calido sicco. ergo seqtur q elemētū calidum siccū rōne siccitatis et elemētū humidum frigidū rōne frigi. tm̄ agerēt in 3^{m} elemētū humidū calidū q oio destruerēt ipsū.

Quinta conclusio: sunt tm̄ .4. elementa: pbatur: p primā conclusionem numerus elemētorum dz sumi sm numerum primarum qualitatum. ergo quot fient cōbinationes cōpossibiles harum qualitatū tot erūt elemēta: sz inter has .4. qualitates fiūt tm̄ quattuor cōbinationes cōpsibiles: lz .n. possumus imaginari sex cōbinationes: nō solum .4. sunt cōpossibiles: nam p^{a} cōbinatio est calidi cum frigido: et hec nō est copossibilis: nam cum sint ɔria se mutuo destruunt nec eidem pnt simul inesse: vnde non pōt dari elementum in quo sit caliditas et frigi. 2^{a} cōbinatio est humidi cum sicco et hec similiter est impossibilis: cum sint ɔtraria nec eidem pnt simul inesse: vnde nō pōt dari elemētum q sit humidum et siccum. 3^{a} cōbinatio est frigidi cum sicco et hec est possibilis q: frigiditas et siccitas non ɔriantur: et ideo se possunt cōpati in eodem sicut in pomo si compatiuntur dulcedo et albedo: vnde sm hanc cōbinationem datur elemētum terre que ex se est frigida et sicca: sicca quidem in summo gradu non tamen frigida in summo: vt dicemus. 4^{a} cōbinatio: est frigidi cum humido: et hec est cōpossibilis q: ad inuicem non ɔriantur: vnde attribuit hec cōbinatio elemento aque que est humida et frigida ex se: sūme aūt frigida: sz non sūme humida: vt dicemus. 5^{a} combinatio est calidi cum humido: et est compossibilis q: non ɔriantur: sm hanc combinationem datur elementum aeris: quod ex se est humidum et calidum: sūme quidem humidum: sed non sūme calidum: vt dicemus. 6^{a} combinatio est calidi et sicci que est compassibilis cum non con-

trarientur: et hec competit elemēto ignis qui est calidus in summo et siccus sʒ non in summo: vt dicemus: plures combinationes inter. 4. primas qualitates non possunt imaginari: cum ergo due prime sint incōpossibiles remanent. 4: possibiles: et cum ꝫm combinationes harū qualitatum detur numerus elementorū pʒ ꝙ elemēta sunt tm̄. 4. ꝙ fuit principale propositum pbandum. Uerū qꝛ in hijs combinationibus diximus ꝙ terre ꝑ et sūme conuenit siccitas: aque frigiditas: aeri humiditas: igni caliditas: hec pbāda sunt: ideo sic arguo. Suppono ꝙ cuilibet elemento competit primo vna qualitas: nāʒ forma elementi est forma simplex. ergo sibi determinat vnam qualitatem simpliciter ꝑ et summe: aliam aūt secundario: sūmo igitur ignem et dico ꝙ ei competit caliditas primo et sūme: nam per suppositum cuilibet elemento competit vnē qualitas: ꝑ ergo et igni: sed hec est caliditas ꝙ probatur sic: ignis est elementum nobilissimum cuius signum est: ꝙ locaṫ super alia elementa. ergo ei primo competit q̄litas nobilissima: sʒ hec est caliditas: qualitas enim elementaris intantum est nobilior inquātum est actiua: nam actiua est nobilior passiua. ergo iter actiuas: magis actiua est nobilior: sʒ maxime actiua est caliditas: vt declaratur in sua actiuitate ꝫm sensum: cum ergo ignis sit nobilissimum elementum et maxime actiuum: ergo ei ꝑ competit caliditas. Aeri vero ꝑ et sūme competit humiditas nam cuʒ sit calidus: et humidus et ei non ꝑ: vt diximus competat caliditas sequitur ꝙ ei ꝑ competit humiditas: aque vō ꝑ et sūme competit frigiditas: nam cum sit frigida et humida et humiditas non competit ei primo competit enim aeri sequitur ꝙ ei primo et summe competit frigiditas: terre autē primo et sūme competit siccitas: nam cum sit frigida et sicca et cum frigiditas non conueniat primo: cōuenit enim aque: sequitur ꝙ terre primo competit siccitas. Hic terminatur tertium caput.

¶ Caput quartum.

Circa cap. 4^m declarandū est quō elementa adinuicem alterantur et gñantur et corrumpuntur in vl̄i qdem: et ibi videbimus tria. Primo quō vnum elementum potest imediate generari ex alio. Scd̄o quomodo elementa habētia simbolum. i. ꝯuenientia in vna qualitate: sicut terra et aqua que conueniunt in frigiditate facilius adinuicem trāsmutanṫ: Tertio quō ex duobus elementis non habentibus simbolum sicut terra et aer que nullam habent qualitatem cōem potest generari tertium elementum puta aqua.

Circa primū pono ꝑ distinctionē, scd̄o duas conclusiones.

¶ Distinctio est hec: elemētū pōt sumi pro toto elto: 2° sumiṫ pro parte elti: vt pro aliqua portione aque vel terre.

Prima ꝯ: sumendo elemētum p toto elemento vnuʒ non potest gñari ex altero nec conuerti in alterū: probatur: qꝛ sequeretur ꝙ desficeret ordo vniuersi: nam vniuersum cōstat ex quattuor elementis et celo: vt dictum est in ꝑ celi: si ergo vnū totum elemētuʒ: puta terra pōt gñari ex tota aqua seqtur ꝙ tota aqua desficeret et sic remanerent tm̄ tria elementa ordoqʒ vniuersi mutareṫ: et de hac ꝯne non est dubium apud sciētes.

Secunda ꝯ: sumendo elementum pro parte elemēti: puta pugillus terre potest transmutari in quodlibet aliud' elementum: siue in aquam siue in aerem imediate: probatur sic ex Aristo. vnum elementum puta terra hʒ contrarietatem cum quolibet alio elemēto vel ꝫm duas qualitates: vel ꝫm vnam: vt terra contrariatur aque ꝫm siccitatem: terra enim est sicca: et humida est aqua: conuenit vero ꝫm frigiditatem: aeri vero contrariatur ꝫm vtramqʒ qualitatem: est enim humidus et calidus: terra vero est sicca et frigida. ergo si pugillus terre approximaṫ aque aqua inquātū humida aget i terrā destruēdo siccitatē et inducēdo hūiditatē: si dstruit siccitatē cor

pitur forma terre: siccitas enim cū frigiditate est dispositio ꝯseruans formam terre in mā: ꝛ si inducit humiditatem ex ꝯñti inducit formam aque. ergo pꝫ ꝙ ex particula terre pōt gñari aqua rōne actionis ꝯrie: silr si pugillus terre approximetur aeri p actionem aeris ꝯriam trāsmutabitur in aerem: nam aer inquātum calidus destruet frigiditatem terre: ꝛ inquātum humidus destruet siccitatem terre: qbus destructis: vt dispositionibus conseruātibus destruet forma terre: ꝛ cū aer itroducat q̄litates ꝯuenictes forme aeris. s. caliditatem ꝛ humiditatē seqtur ad eas forma aeris: ꝛ sic pꝫ ꝙ ex particula terre pōt gñari aer: similr si pugillus terre approximatur igni lꝫ ignis vt siccus non agat in terram sunt enim simboli in siccitate: tñ vt calidus aget in eam ꝛ destruet frigiditatem terre: qua destructa corrumpitur forma terre: ꝛ cū ignis introducat caliditatē que est dispositio ad formā ignis stāte siccitate seqtur ꝙ ex particula terre generabit ignis imediate: idez ꝯtinget si pugillus ignis approximet aeri ꝯuertit in aerē ex actione ꝯria: aer enim inquātum humidus aget in igne inquantum est siccus: ꝛ sic discurre in alijs elementis: ꝛ patebit quomodo se mutuo alterant: ꝛ ex se mutuo gñantur ꝛ corrūpuntur sꝫ partē lꝫ nō sm totū: dūmodo sint debite approximata ꝛ vnū sit vigorosius altero: de q̄ ꝯdōne dicemus i solutiōe argumētoꝝ.

Circa 2m videndum est vtꝝ elemēta que hñt simbolum. i. cōueniunt in vna q̄litate: vt terra ꝛ aqua que ꝯueniunt in frigiditate facilius ꝛ citius ad inuicem transmutentur ita ꝙ citius vnum ꝯuertat in alteꝝ: quā elemēta que non habent simbolum: vt aqua ꝛ ignis: ꝛ hic faciam duo. Primo ponam distinctionem. Scdo aliquas conclusiones.

¶ Distinctio est hec: trāsmutatio vnius elementi in alteꝝ potest dici facilior ꝛ citior duplici de causa. p̄ pp causas actiuas que sunt qualitates pme qbus ad inuicē agunt elemēta. 2° pp resistētias que sunt a qualitatibus ꝯtrarijs: vt caliditas resistat frigiditati humiditas siccitati.

Prima ꝯ: ex parte potentiaꝝ vel qualitatum actiuaꝝ elementa que non habent simboluꝫ: ceteris paribus facilius ad inuicem trāsmutant puta facilius trāsmutatur aqua in ignem quāꝫ aqua in aerem: pbatur: inter elemēta inter que est fortior actio ꝛ alteratio est facilior ꝛ citior transmutatio vnius in alteꝝ: transmutantur enim adinuicem per actionem ꝯriam que est inter ea ex qualitatibus ꝯrijs: sed inter elementa non habentia simbolum est fortior actio: nā agūt ad inuicem per duas qualitates actiuas puta aqua agit in ignem per humiditatem ꝛ frigiditatem: habentia aūt simbolum agunt solum per vnam qualitatem: nam aqua conueniens cum aere in humiditate agit in aerem per solam frigiditatem: cum ergo fortius agant due qualitates actiue quam vna sola sequitur quod ex parte qualitatum actiuaꝝ inter elemēta non habentia simbolum fit facilior ꝛ citior transitus ꝛ transmutatio: ꝙ etiam patet per experientiam: nam si proiciatur in ignem magnum particula aque ꝛ particula terre citius ꝯuertitur in igneꝫ particula aque que non est simbola cum igne quā particula terre que est simbola cum igne omni conueniant in siccitate.

Secunda ꝯ: ex parte resistentie inter elementa habētia simbolum est facilior ꝛ citior trāsitus: probatur. Inter elementa habentia simbolum est minor resistentia: resistunt eniꝫ sm qualitatem vnam tm̄: cum ꝯueniant in alia: puta terra que cōuenit cum aqua in frigiditate resistit aque solum sm siccitatem. cum ergo minus resistant facilius ad inuicem transmutantur. Preterea inter elementa habentia simbolum fit trāsitus ꝛ transmutatio per pauciorem per se corruptionem: nam cum conueniant in vna qualitate non est necesse illam p se corrumpi: sed solum illam in qua discōueniunt: que aūt non habent simbolum

cum

cum in neutra qualitate ꝯueniāt necesse est vtramqꝫ qualitatem per se corrumpi: puta si ex terra generat aqua sufficit sic/citatem corrumpi per se non aūt frigidita/tē si autem ex aqua generatur ignis ē ne/cesse frigiditatē ꝛ humiditatē per se cor/rumpi: neutra eni competit igni: cum ḡ citius corrūpatur vna qualitas quā due sequitur ꝙ per paucio:em per se corru/ptionem inter elementa habentia simbo/lum fit facilio:em transmutatio: ꝛ in hoc sensu propꝛie loquitur phs dum dicit in textu. 15. Inter elementa habētia sim/bolum est facilio: transitus: ꝙ sic probat facilius est vnū ꝙ̄ duo corrumpere ꝛc. Hec de 2° sufficiant: si quedā difficultas ex experientia oritur dissoluetur in respō/sione argumentorum.

Circa 3m declarandū est vtꝝ sit ve/rum ꝙ dicit phus in hoc 2° tex. 31. inquit enim ex quibuscūqꝫ ele/mentis non habentibus symbolum pōt generari 3m puta ex terra ꝛ aere potest generari aqua: ꝛ hic fient duo: ꝑ donam vnam distinctionē: 2° aliquas ꝯnes. Di/stinctio est hec: ꝙ ex duobus elementis fiat tertium hoc pōt fieri dupliciter: pri/mo per actionē propꝛiam eorū qua vnū agit in alterum per qualitates cōtrarias 2° non solum per actionem suam ꝓpꝛiā sed per virtutem alterius agentis.

Prima ꝯ: possibile est ex duobus elemētis siue habētibus simbolum siue nō: fieri 3m elementū di/stinctum specie ab vtroqꝫ ipsorum per virtutem alterius agentis: probatur: su/matur pugillus aeris ꝛ pugillus terre ꝛ approximentur magno igni certum est ꝙ cum ignis contrarietur terre ratione frigiditatis aget in terrā corrumpendo frigiditatem ꝛ inducēdo caliditatem: si/milr cum ignis cōtrarietur aeri rōne hu/miditatis: aget in aerem corrumpendo humiditatē ꝛ inducendo siccitatem sed in quocūqꝫ introducitur caliditas ꝛ sic/citas: in eo sunt qualitates ignis ꝛ p ꝯñs si pars terre ꝛ ps aeris approximate igni corrumpuntur ꝯuertentur in ignem: in/troducit eni in eis qualitates ignis: que sunt dispōnes ad formam ignis: ḡ ēt in/troducet formā ignis. Hec tñ ꝯuersio in ignē ex terra ꝛ aere nō fit per actionē ter/re ꝛ aeris adinuicem sed ꝑ virtutē ignis qui est agens distinctus ab aere ꝛ terra ꝛ ideo dixi in ꝯne per virtutē alterius agē/tis ꝙ. s. est alterꝫ elementum distinctum specie ab vtroqꝫ p:edictorū ꝛ nota ꝙ id quod dixi ex duobus elemētis pōt itelli/gi ētex tribus: nā sicut ignis magnus pt ꝯuertere in ignē: pugillum terre ꝛ pugil/lum aeris sibi approximatos ita pōt cō/uertere in ignem pugillū terre pugillū aque pugillū aeris si igni magno simul ꝛ debite approximentur cū eni cuilibet eoꝝ ignis sit ꝯtrarius: rōne vnius vel rō/ne vtriusqꝫ qualitatis: ꝑ virtutem suam aget in hys tribus elementis: ꝯrias q̄li/tates corrūpēdo ꝛ sibi similes īducēdo: puta corrūpet frigi. terre ꝛ inducet cali. corrumpet humi. ꝛ frigi. aque ꝛ inducet cali. ꝛ sicci. corrumpet humi. aeris ꝛ idu/cet siccitatē per ꝯñs itroductis qualita/tibus ꝯuenientibus igni in hys tribus elemētis corruptisqꝫ formis eoꝝ sbalib9: ignis introducet formam ignis: ꝛ sic ex tribus elemētis v̄tute ignis agētis gña/bit ignis qui est quartum elementum.

Secunda ꝯ: ex duobus elemē/tis habentibus sim/bolū puta ex terra ꝛ aqua non pōt gñari 3m distinctum specie ab eis puta aer per actionē eoꝝ ꝓpꝛiam qua ſm qualitates ꝯrias: se mutuo alterāt ꝛ adinuicē agūt: probatur sic: sumatur ignis ꝛ aer que sunt elementa simbola: ꝯueniunt eni in caliditate: ꝛ volo ꝙ ignis agat in aerem: certum est ꝙ non corrumpet caliditatē aeris: q2 nō ꝯrīatur in caliditate ꝛ ꝑ ꝯñs non gñabitur nec aqua nec terra: vtraqꝫ eni reqrit frigiditatē: similr si aqua ꝛ aer adinuicē agant nō corrūpet humiditas ꝙ in ea ꝯueniunt ḡ ex eis nō gñabit nec terra nec ignis: eis eni nō ꝯuenit humi/ditas imo siccitas vt diximus: nō ḡ gñat

3m distinctum ab eis sʒ vnū ꝯuertit in alterꝫ immediate vt diximus supra.

Tertia ꝯ: ex duobus elemētis nō hñtibus simbolū pōt 3m elementū gñari p actionem eoꝫ adinuicem: ꝓbatur: ex igne ꝛ aqua que nō sunt simbola pōt gñari terra: ğ ꝯ est circa vera: ꝓbatur a fine: frigiditas aque pōt supare caliditatē ignis: ꝛ siccitas ignis pōt supare humiditatē aque ꝛ sic corrūpetur caliditas ignis ꝛ hūiditas aque ex ꝯñti cābitur frigiditas ꝛ siccitas que cū sint dispōnes ad formā terre sequtur ꝙ ex aq̄ ꝛ igne gñabit terra: silr caliditas ignis pōt corrumpere frigiditatē aque ꝛ inducere caliditatem: ꝛ humiditas aque pōt corrumpere siccitatē ignis ꝛ īducere humiditatē ꝛ sic ex hac mutua actione inter aquā ꝛ ignem causabit humiditas ꝛ caliditas q̄ cū sint dispōnes ad formā aeris: sequtur ꝙ ex aqua ꝛ igne gñabit aer: pꝫ ğ quō ex duobus elementis non hñtibus simbolum pōt generari 3m: per mutuā actionē ꝯñam vnius in alterū ꝛ in hoc sensu intelligebat pħs textum supra allegatū. Hic terminat 4m caput quō. s. elementa ex se inuicem gñatur ita ꝙ vnū pōt immediate trāsmutari in aliud vel ex duobus nō simbolis vl' simbolis gñari 3m ꝛ quō simbola habent faciliorē. i. citiorem transitum vnius in alterꝫ: reliquum est soluere quedam argumenta.

Contra pm caput probatur ꝙ caliditas fri. humi. siccitas non sint qualitates p̄ pme: sic: lux ē qualitas prior ğ non sunt p̄ prime: probatur añs: lux est i p̄ corpore ꝛ nobiliori. s. in celo ğ est prior istis quattuor que reperiuntur in elementis ꝛ elementatis.

Ad hoc dī ꝙ iste quattuor nō dicūt p̄ pme absolute sʒ sūt p̄ pe inter qualitates ꝯrias actiuas ꝛ alteratiuas: ꝛ sic ꝯcedimus qđ lux absolute est prior: non tamen lux habet qualitatē ꝯriam: ꝛ ideo de ea non est ad ꝓpositū: ꝛ si dicas ꝙ tenebra opponitur luci concedo non tñ contrarie sed priuatiue.

¶ Preterea: sicut se hꝫ motꝰ localis ad motuꝫ alterationis: ita se hꝫ grauitas ꝛ leuitas ad has quattuor qualitates fm quas fit alteratio: sed motus localis est prior motu alterationis vt probatum est in. 8. phisicoꝝ: ğ grauitas ꝛ leuitas que sunt pncipia motus localis sunt priores qualitates hÿs. 4. qualitatibus.

Ad hoc dī p̄: ꝙ nō ois motus localis est pꝛor motu alterationis sʒ solū motus circularis celi q̄ ē cā ois alterationis ꝛ gñonis ꝛ corruptiōis in hys inferioribus: Dico scđo ꝙ grauitas ꝛ leuitas lʒ sint pncipia motus localis recti: nō tñ motus localis celestis: celū eni nec leue nec graue est ex p̄ celi: ꝛ iō cū nō sint pna motus localis celestis q̄ est pmus motuū non sequitur ꝙ sint priores hys quattuor qualitatibus.

Contra 2m caput ꝓbatur ꝙ caliditas ꝛ frigiditas nō sint actiue q̄litates: sic: caliditas agit in frigiditatē corrūpendo ipām: ğ frigiditas cū patiatur a calitate est passiua: ꝛ eꝯ: friditas corrūpit caliditatē ğ caliditas ē passiua.

Ad hoc dicimus ꝙ argm ꝓbat ꝙ non sunt pure actiue sed ꝛ actiue ꝛ passiue ad seinuicē: ꝙ ꝯcedit: dīr tñ simplr actiue q: cōparate hūiditati ꝛ siccitati pñt in plures actiōes ꝛ ille in plures passiōes vt declarauimus supra.

¶ Scđo ꝓbat ꝙ hūiditas ꝛ siccitas sūt q̄litatates actiue: nā sunt q̄litates ꝯrie ğ vna agit in alteram corrumpēdo ipām: ꝛ sic sunt actiue: ꝓbat ꝯña ex diffinitione ꝯrioꝝ. Cōtraria eni sunt forme actiue ꝛ passiue que mutuo se expellunt ꝛc.

Ad hoc dicimus ꝙ argm probat nō esse pure passiuas cū vna corrumpat alteram: sed dicunt simpliciter passiue ꝙ pñt i plures passiōes q̄ sunt terminari proprio termino vt sicca: vel termino alieno vt humida.

Contra 3m caput ꝙ elementū nō sit id ex quo p̄ res cōponit: q: sequtur formam ꝛ vnitatē esse elementū: qđ tñ ē falsū ꝛ ab oībus ꝯcessū:

ꝯña pbat: forma z mã sunt duo pncipia prima quibus res componit ex p phisi/corum: g forma est vnum principiũ pri/mũ quo res componitur: z sic sequit q̄ sit elementum: quantũ aũt ad vnitatẽ pꝫ ƀm arithmeticũ q̄ ois numerus in vni/tatem resoluit g ex vnitatibus primo cõ ponitur: in eadẽ eni res resoluit ex qbus componit ex 2° phisicorum ergo zc.

¶ Si dicis quo ad formam q̄ diffinitio debet sic intelligi: elemẽtũ est id ex quo primo in gñe cause materialis res cõpo/nitur de mente pħi in. 5. methafisice: z nõ ex quo in gñe cause formalis res com ponitur: z quia forma dicit cãm formalẽ ideo argumentũ non concludit contra: z probo q̄ elementũ non solũ dicat cãm mãlem sed et efficientẽ: sic: ignis z aqua sunt elementa z sunt cause efficientes: g elementũ dicit cãm efficientem: 2ª pars añtis pbatur: ignis z aqua se mutuo alte rant vt pꝫ in textu g in se mutuo agunt: g sunt cause agentes ex ꝯñti efficientes.

¶ Si dicis q̄ elemẽta ad duo compará tur vel ad se inuicẽ: vel ad elementatũ: si ad se inuicem concedo q̄ sunt cause agẽ tes sed vt sic non sunt elemẽta: si ad ele/mentatũ nego q̄ sint cause agentes sꝫ so/lum materiales: z q: hic considerant vt ad elẽtatũ cõparant iõ argᵐ non pcedit.

¶ Contra: probo q̄ absolute causa effi/ciens dicat elementũ: sic: pma principia apud geometrã dñr elementa ƀm Eucli/dem in p de petitionibus: z prima pnª sunt cause efficiẽtes q: ex eis deducimus ꝯnem: g elementuꝫ dicit cãm efficientẽ.

¶ Si dicis q̄ prima principia ꝯsiderãn tur inquantũ ex eis componit demõstra tio: z inquantũ sunt cã cognitionis ꝯnis per deductionem: quantũ ad primũ di/cuntur esse elementa: sed ƀm hoc hñt ra tionẽ cause mãlis ex. 2. phisicoꝝ: inquã/tũ autẽ sunt cause cognitionis ꝯnis hñt rationem cause efficientis: z ƀm hoc ne/go q̄ sint elementa: nec in hoc sensu ac/cipitur ab euclide: sed in primo.

¶ Contra: celum dicitur esse elementũ ex p celi: z celum nullo modo est in gñe cause materialis quia ex celo nullus cor/ruptibile componit: g elẽtũ non solũ di/cit causam materialem sed z efficientẽ.

¶ Rñdeo de rõne elemẽti duo sũt: p q̄ sit corpus simplex nõ resolubile in pora corpa: 2° q̄ sit corpus ex quo p res cõpo nit dico ad argᵐ: q̄ celũ di esse elemẽtuꝫ solum ex pª ꝯditiõe: z q: ibi loquimur de elemẽto quatũ ad vtrãqꝫ ꝯditionẽ iõ nõ sequitur in hoc ppposito celũ eẽ elemẽtũ.

Contra 3ᵐ caput: q̄ potest dari 5ᵐ elementũ: q: põt da/ri 5ª cõpossibilitas primaꝝ q̄litatũ g zc. ꝯña pꝫ: per pħm ƀm numerum cõbina/tionũ compossibiliũ primaꝝ qualitatũ assignatur numerus elementoꝝ: añs p/batur: caliditas z frigiditas: se compatiũ tur in eadẽ: vt pꝫ in tepido: g põt dari quĩta cõpossibilitas que est caliditatis z frigiditatis: z sic potest dari quintuꝫ ele/mentum qd̄ erit calidum z frigidum.

¶ Si dicis q̄ lꝫ caliditas z frigiditas se cõpatiuntur ƀm gradus remissos nõ ta/men ƀm gradus excellentes: ad hoc aũt q̄ qualitates prime ꝯstituant elementuꝫ debent eẽ in eodẽ: ƀꝫ gradus excellẽtes.

¶ Contra: probo q̄ possunt se compati ƀm gradus excellentes saltem ex parte vnius qualitatis z sic stat argumentum in robore suo: sic: cum caliditate: vt 8° stat frigiditas vt duo: z cuꝫ calido vt no uem stat frigi. vt vnum vt concedunt omnes calculiste agentes de intẽsione z remissiõe formarũ: g põt dari 5ᵐ elemẽtũ excellẽter calidũ z remissiue frigidum.

¶ Si dicis q̄ est necesse vtramqꝫ quali/tatem esse excellentem: z sic argumen/tum non procedit.

¶ Contra datur aer in quo est caliditas remissa: sola aũt humiditas intensa: g nõ est necesse in elemento vtramqꝫ qualita/tem esse excellẽtem: q̄ aũt caliditas sit re missa in aere: pꝫ qm̄ nõ fit excelenter cali dus nisi presentia solis: vt pꝫ in estate.

¶ Respon° non solũ est necesse q̄ due q̄litates se cõpatiunt in elto ƀm gradus

excelentes precipue ex parte vniuo: sz est necesse alteraz esse in summo vt pz in psenti capite: z quia cuz vna qualitate opposita sumpta in summo nõ stat aliquis gradus qualitatis opposite: vt cũ summa caliditate nõ stat aliqs gradus frigiditatis aliter eẽt sũma z nõ sũma: ideo non põt dari 5m elementuz in quo sit summa caliditas z frigiditas pro aliquo gradu.

Contra 4m caput probatur q nõ qõlibet elementum põt immediate generari ex altero: sic: ex terra non põt imediate generari ignis. ergo cõclusio vera: probatur añs: ab extremo non fit permutatio ad extremũ nisi per mediũ sicut ex albo non fit permutatio ad nigrũ nisi per medium colorẽ: sed terra z ignis sunt duo extrema elementa: g ex terra non põt generari ignis nisi prius generetur aqua z aer.

Ad hoc dicit q illa ppositio ab extremo non fit trãsitus nisi per mediũ hz veritatez pprie in motu locali: non enim fit transitus lapidis a celo ad terrã nisi p aerẽ mediũ ẽt i motu alterationis hz veritatez nisi extremũ approximet alteri extremo: sic est in proposito: nam stante igne in sphera sua z terra in loco suo deorsum: nunqz ex terra imediate generat ignis: sed ppositio phi sic hz intelligi: q ex quolibet elemẽto gñatur imediate quodlibet elementũ dummodo adinuicem approximentur.

¶ Contra idem: si ex elemento fit elementum: ergo sequitur q vnum cõtrarium producitur z fit ex suo contrario q est falsum: consequentia patet: quia elementa sunt contraria: falsitas ɔsequẽtis probatur: vnum contrarium corrumpit alterum: ergo non fit ex suo contrario: añs est in primo: phisicoꝝ ɔña patet.

¶ Si dicis q lz vnum ɔ̃riũ corrũpat alteꝝ quo ad formaz non tamen quo ad mãm: z q: vnum elementum fit ex alio ꝭm q corrumpit formam sui oppositi z est introducens formam propriam in materia ideo argumẽtũ non concludit.

¶ Contra: stante responsione nullo mõ fit elementũ ex elemẽto: q: si fit ex elemẽto cõuertitur elementum corruptum in suum oppositum: sicut dum ex frumẽto fit panis conuertitur in panez: sed elemẽtũ corruptum nullo modo ɔuertit in elementũ q: non ɔuertitur mã: ea enim est intransmutabilis primo phisico: ꝝ: nec ɔuertitur forma q: pte corrumpitur ab agẽte opposito: g nullo mõ fiet elemẽtũ ex elemẽto. Si dicis q licet nõ ɔuertat mã nec forma in elementũ oppositũ: tñ dr fieri ex elemẽto elemẽtũ inqñtũ in mã introducitur forma elementi oppositi.

¶ Contra probo q hec non sit generatio elementi ex elemẽto: sic: quotiens ex ente in actu fit ens actu non est gñio simpliciter ex 5o phisicorum sed si ex elemẽto fit elementũ ex ente actu fit ens actu: q: elementũ ex quo fit iam est actu: ergo non est gñio simplr elementi ex elemẽto.

¶ Respondeo dico q elemẽtũ ex quo fit aliud dupli ɔsideratur primo ꝭm se: z sic est actu: 2o put sua materia est in potentia ad formã oppositi elemẽti z sic est ens solum poa: sicut aqua qdem in se est actu: z est ignis in poa inquantũ in materia aque nundum est forma ignis põt tñ esse: z sic dico ad argumentũ q nõ fit elemẽtũ ex elemẽto inqñtũ est actu in se ɔsiderato sed inqñtũ est in poa foꝛa elemẽti gñandi in mã elementi corrumpendi.

¶ Contra idem q per actionẽ alterius agentis non põt generari 3m elementuz ex duobus elemẽtis: sic: si ex duobus generatur 3m per actionem agentis puta si ex terra z aq̃ p virtutem ignis gñatur 3m: hoc erit aer q: nõ dant plura elemẽta: sed hoc est ipõe q: ignis nõ põt cãre dispõnẽ aeris .i. humiditatez: cũ .n. sit calidus z siccus: tñ ɔsimiles põt dispõnes causare: si non põt causare humiditatẽ: g nec aerẽ cum humiditas sit dispõ eius.

¶ Si dicis q ad hoc q causet 3m elementũ nõ est necesse esse aerem: sz põt eẽ ipsemet ignis in specie: qui est elementũ 3m vt distinguitur ab aqua z a terra:

et sic argumentum non concludit.

Contra probo quod ignis non pōt generare ignem vt 3m elementum ex terra et aqua sic:dato hoc sequitur quod in igne sint due qualitates in summo gradu:quod est contra determinata in presenti tractatu:probatur cōsequētia:si ignis ex terra et aqua producit ignem approximatus terre:solum frigiditatem corrumpet:quia per hanc solam cōtrariatur terre et nō per siccitatē:ergo seruabitur siccitas terre vt dispositio ad formam ignis:tūc vltra siccitas terre est summa qualitas terre:ergo siccitas summa seruatur in igne quia per te nō corrūpitur:et cum per phm in hoc 2o:caliditas summa seruetur in igne sequitur quod in igne sint due qualitates in summo gradu.

¶ Si dicis quod siccitas terre nō est eque intensa dum est sub forma ignis sicut erat sub forma terre.

¶ Contra sequitur quod cū siccitate ignis stabit gradus humiditatis quod est absurdum:probatur pñia:cum forma existente non in summo gradu pōt stare aliquis gradus forme opposite:sicut dictū est supra quod cum caliditate vt.8.stat frigiditas vt duo:ergo si siccitas ignis nō est in summo stabit cum ea aliquis gradus humiditatis.

¶ Respondeo lz considerando siccitatem ignis nō summā cū eam stare possit gradus humiditatis:tamē considerata summa caliditate ignis hoc non potest eē quia non solum est proprium sicci exsiccare:sed et calidi consumere humidum.

¶ Item quod ex duobus elemētis nō habentibus simbolum nō pōt generari 3m:quia vel vtrūque est eque potens vel alterū potētius reliquo:si primū:ergo nō agēt nec patientur adinuicem:quia ex 7o physicorum si tanta est resistentia patientis quāta est potentia agentis inter ea nō est actio:et sic non generabitur 3m si dicis 2m:quod id quod est potētius conuertet debilius in se ipm et sic nō generabitur 3m distinctū ab eis.

¶ Respondeo quod vnum est potētius reliquo:sed hoc dupliciter:primo vltra mediā latitudinē puta quod sit vnū potēs:vt.9.et alterum potens solū vt duo vel tria:sicut si ignis cubitalis agat in ciatum aque:et sic concedo quod potētius cōuerteret debilius in seipsum 2o:quod sit potentius citra mediam latitudinē puta in proportione sexquialtera vt vnum sit potens vt.6.alterū vt.4.et sic nego quod potētius conuerteret debilius in seipsum:talis aūt cōparatio quotiens seruatur generatur 3m elementum ex duobus elementis non habentibus simbolum.

¶ Explicit primus tractatus super 2m librum de generatione.

¶ Tractatus secundus super 2m librum de generatione.

In hoc 2o:tracta. agēdum est de generatione elementatorū que dicunt mixta vel composita ex elemētis:et diuidimus ipm in quatuor capi.

¶ In primo capite declarabimus quō ex elementis generatur mixtū distinctū ab eis vt resultans ex mixtione eorum adinuicem.

¶ In 2o declarabitur quō elementa cōponentia mixtum remaneant in eo post mixtionem an actu an virtute.

¶ In 3o declarabitur:an forme sbales elementorum remaneant sub gradibus remissis in mixto ita quod predicte forme possint intendi et remitti.

¶ In 4o declarabitur an ille qualitates que sunt in elementis remaneant eedem numero in mixto saltem sub gradibus remissis:et similiter quā transmutatur vnum elementum in aliud elementū hñs simbolum eadem nūero qualitas que erat in elemento corrupto remaneat in elemento generato:puta quā ex aqua generatur aer:an eadem humiditas nūero que est in aqua remaneat in aere.

¶ Caput primum.

Circa caput primum dicam tria: primo

quid requiritur ad hoc ꝙ ex elementis miscibilibus generetur aliquod mixtū 2° ꝙ tale mixtum nō est indiuisibile vel punctale vt loquar more aliorū idest nō est tantū vnius complexionis sed habet latitudinem zi dstinctas ac varias complexiones: 3°: ꝙ ad omne mixtum generatum hic inferius concurrunt.4.elemēta ita ꝙ nec duo nec tria sufficiant.

Circa pm dico fm pħm in hoc 2° libro textu.48.ꝙ est necesse ꝙ elemēta adinuicem proximenť: puta coniungantur terra aqua ꝛ alia duo:nisi enim proximentur non agunt ꝛ patiuntur adinuicem vt diximus:ꝛ ꝙ sint adequata.i.vnum non sit potentius alio nec ei dominēť oino:nam quando vnū elementū proximatū alteri oino supat ipm in virtute ꝛ qualitate ꝯria sicut si ciatus aque superfundatur magno igni tūc elementū dn̄ans conuertit alterum in seipm puta ignis conuertit ciatū aque in ignē ex vno elemento generať aliud:nullū ꝫ fit mixtum nec mixtio:sed solum generatio vnius elementi ex alio elemēto corrupto:ad hoc ergo ꝙ gn̄etur mixtū est necesse ꝙ elementa coequenť:ꝛ tunc ad se inuicem approximata alteranť ꝛ trāsmutantur ꝛ sue qualitates actiue ꝛ passiue remittuntur:quibus remissis conflatur mixtum puta caro: ꝙ mixtū non est simplr calidum ꝛ frigidum humidū aut siccum:sed sicut palidū est remisse albū ꝛ nigrū:ita ꝙ in tali mixto oēs q̄litates elemētoꝝ ad tēperantiā q̄ndā reducunť: ꝙ ğ q̄litates elementoꝝ qñ vnū nō vincit aliud:nō oino corrūpūt se inuicē ꝫ remittunť iō vnū elemētū non ꝯuertiť in aliud:sed ex eis adinuicē cōmixtis gn̄ať aliqđ elementatū mixtū puta lapis ꝛc.

Circa 2m dico fm pħm ibidem:ꝙ hoc mixtum non sit solum vno modo:nec illa adequatio elementorum fit mō indiuisibili:sed hꝫ latitudinem ꝛ multos gradus:Qđ sic declarať a simili sanitas consistit in adequatione humoꝝ nō tñ statim qñ vnus humor ꝫ modicum qđ superat alium remouetur sanitas.Alioquin nullus esset sanus vel paucissimi:Difficillimū est eni reperire corpus in quo humores sint oino eq̄ti ꝛ ꝯtemperati:hꝫ ğ adequatio humoꝝ multos gradus:nec dr̄ qs ifirmus nisi qñ humores ita iadequanť ꝙ corpus nō potest exercere opera sani:sic in ꝓposito elemēta dn̄r coequari in mixto nō vno mō tm̄ vel indiuisibilr:nā dicemus infra de hoc sed dn̄r equata qñ vnū nō ita superat alter ꝙ corrumpat ipm ꝛ ꝯuertat illud in sui nām:plꝰibus ğ modis fit hec coequatio fꝫ ꝙ in aliquo mixto plus vel minus ꝯcurrit de frigido vel calido humido vl' sicco.Jnde generantur varia mixta: ex vna ꝯtemperantia caloris cū humido frigido ꝛ sicco gn̄ať caro:ex alia os:ex alia neruus:item nota ꝙ in gn̄one carnis nō fit coequatio elementoꝝ semp vno mō: imo coequatio nobilior regritur in gn̄one carnis humane:ꝛ alia i gn̄one carnis equine ꝛc.Jtē in ipsa carne humana nō est coequatio eodē mō semp:sed fm variam complexionē hoīnū fit alia ꝛ alia equatio:puta in complexione melancolica reqriť maior siccitas:in colerica maior caliditas ꝛc.Jtē i eadē cóplexiōe dr̄ vari gradus coeq̄tionis:nā non oēs sunt eq̄lr melācolici:nec eq̄lr colerici ꝛc. varianť ğ illi gradus fm ꝙ aliqs magis vel minus accedit ad cōplexionē illam.

Circa 3m: dico fm pħm ibidem ꝙ omne mixtū residens circa terram est compositū ex omnibus quatuor elementis:dicitur circa terram residens:qm̄ vt dicemus in libro metheororū q̄dam sunt mixta imꝑfecta:que eleuātur a terra actiōe solis ad regionē aeris: ex qbus gn̄atur pluuia ꝛc.Que nō sunt cōposita ex oībus.4.elemētis ꝫ ex duobus vt exhalatio sicca:cōponitur ex terra ꝛ igne:vapor autē ex aqua ꝛ aere.De hys mixtis imperfectis hic non intendimus sed de mixtis pfectis vt sunt lapides ꝛ vegetabilia ꝛ alalia.Qđ ğ ad eorū cōpositionē.4.elementa ꝯcurrant sic p

batur ex intentione phi:ꝙ requiritur ter ra:nã partes mixti pfecti puta plante est necesse vt sint solide ꝛ firme ꝛ nõ fluide: sed soliditas ꝛ firmitas iter oia elemẽta cõpetit terre: 2° reqritur aqua: q: terra sine aqua nõ põt ɔtinuari in suis ptibus: terre eni partes sine humiditate aque sũt tantũ pulueres qui non adinuicẽ ɔgluti nantur:vt ğ partes mixti terrestres ad/ inuicẽ ɔglutinenť ibi reqritur humidi/ tas aque.Et si dicas nõne ad hoc sufficit humiditas aeris:Dico ꝙ nõ:q: ipsa non est multum tenax nec sufficeret ɔglutina re partes terre ppter raritatẽ ipsius aeris 3° reqritur aer ꝛ ignis q: mixtio debet fieri ex ɔ̃ꝛ̃ys adinuicez ɔtẽperatis ex sua mutua actione qua vnũ agit in alteꝝ al/ terãdo:ſʒ aer ɔ̃riatur terre ẜm vtramq3 qualitatẽ:ficut ğ ɔcurrit terra ɔcurrit ẽt aer vt suũ ɔ̃ꝛ̃um:silr ignis ɔ̃riatur aque ẜm vtramq3 qualitatem:ğ ficut ibi con/ currit aqua ɔcurrit ẽt ignis vt suum cõ trariũ:p3 ergo ꝙ ad generationẽ mixti perfecti quattuoꝛ elementa concurrunt.

❡ Sʒ ɔ̃ pdcã fit istãtia:ex quo ad gñꝛo/ nẽ cuiuslibet mixti residẽtis circa terraʒ ɔcurrunt oia quattuoꝛ elemẽta pp qð in quolibet tali mixto dñatur terra ẜm mo lem.i.ẜm maioꝛem excessum:nam in la/ pide ꝛ vegetabili est magis de terra quã de alio elemẽto:ꝙ declarať ex grauitate taliũ mixtoꝝ:ꝛ ex motu eoꝝ deoꝛsũ:sur sum vero nõ mouentur nisi violente.

Ad hoc dĩ ꝙ quanto elemẽta sũt maioꝛis actiuitatis tãto sub minoꝛi q̃ntitate debent eẽ in mixto: ne coꝛrumpãt ea que sũt minoꝛis actiui/ tatis:inter oia elementa terra est mino/ ris actiuitatis ppter sui grossiciẽ ꝛ frigi/ ditatẽ ꝛ siccitatem.Ignis ãt est actiuus ex sua caliditate:deide aer:ꝛ si tm̃ ð igne esset in mixto sicut de terra ignis totum terrestre ɔ̃sumeret:ꝛ sic non posset gñari mixtũ:nã igitur sagax ɔuidit terraʒ ma gis habundare ẜm moleʒ in mixto ne cõ sumereť sub parua q̃ntitate ab elementis magis actiuis:vnde se habet nã in cõpo/ sitiõe mixti sicu medicus in cõpõne mẽ dicine que eniʒ sunt minoꝛis actiuitatis vt cassia dantur in maioꝛi quãtitate que aũt sunt maioꝛis actiuitatis danť sub mĩ noꝛi quantitate vt reubarbarum ꝛc.

❡ Potest ẽt dici ꝙ non incõuenienter voluit terrã ẜm moleʒ dñari in mixto vt fieret graue:ꝛ hoc ideo vt mixta pfecta cum fuerint extra suũ locum nãlem qui est ipsa tera moueanť nãliter ad ipsaʒ ter ram p motũ deoꝛsum cuius pn̄m est gra/ uitas nõ poterãt ãt fieri grauia nisi ex p̃/ dominio terre:cui simplr̃ ɔuenit graui/ tas ex 4° celi:merito ğ i eis p̃dñať terra.

❡ Caput secundum.

Circa 2m caput discutiendum est quõ elemẽta adinuicem cõmixta remaneant in mixto:an actu ita ꝙ in la/ pide sint actu pars terre ꝛ aque ꝛ aeris ꝛ ignis:an solum in virtute.i.per qualita/ tes pꝛimas que seruanť remisse in mixto vt diximus supꝛa in qbus qualitatibus ɔ̃seruetur nã elementoꝛuʒ virtualiter.

❡ Sine distinctione pono hanc conclu sionẽ de mente phi:elementa nullo mõ remanent actu in mixto sed solũ in vir/ tute:pꝛobať multipliciter:ꝑ auctoꝛitate phi in pꝛimo de generatione capite de mixtione textu cõmenti.84.vbi inquit neque igitur manẽt elemẽta actu vt coꝛ pus album:neque coꝛrũpuntur neq3 al/ teꝝ neq3 ambo:saluatur eni virtus eoꝝ. 2° ratione:ex pluribus entibus in actu non fit aliqð tertiuʒ qð fit vnum per se: sed solum est vnuʒ per accñs:sicut ex ma nu ꝛ albedine fit vnuʒ per accidens:sed elementa sunt plura entia actu vt p3:ğ si remanent actu in mixto:mixtuʒ nõ erit aliquod vnum per se ꝛ sic sub nulla spe/ cie per se contineretur:ꝙ tamẽ est falsuʒ nullus enim negat hunc hominẽ esse qd mixtum ex elementis ꝛ sub hoie ɔtineri ꝙ ãt ex pluribus entibus in actu nõ fiat vnũ p se ꝑbat phs i 8° methasi.tex.49. vbi dclarat.Jõ ex mã p̃a ꝛ foꝛma.fbali fie ri vnũ per se q: alteꝝ est ens in potẽtia ꝛ alteꝝ est actus:similr in 2° de aia tex.7.

Declarat id ex corpore et aia fieri vnum per se quia corpus est sicut potētia: et anima est actus: 3° si manent elemēta actu in mixto sequitur q dum giatur mixtū subiectum huius giationis sit ens actu q est cōtra phm in 5° phisicorum vbi declarans differentiā inter giōnem sbalem et giōnem accidentalē vult q scdm generationis sbalis sit ens in pura potentia quale est materia prima: subiectū autem giōnis accidētalis sit ens actu: pña autem probatur sic: elemēta sunt entia actu cum sint prima corpora simplicia: ergo si remanent actu in mixto sequitur q generatur ex entibus in actu: et sic scdm ex quo generatur erit ens actu. 4°: sequitur q ignis generetur in profundo maris q est insanum dictū: pbatur pña: In profundo maris generatur mixtū puta piscis vel lapis: ergo ibi pcurrūt quattuor elementa: diximus enim supra ad giōnē mixti perfecti existentis circa terram de necessitate concurrent oia. 4. elementa: ergo est necesse in pfundo maris vbi generatur tale mixtū esse ignem actu: sed non pōt descendere ignis ab extra ad pfundum maris: quia ab aqua sibi cōtraria corrumperet: ergo est necesse q generetur in pfundo maris: cum aūt hoc sit vanum opinari: non est dicendū q elementa remaneant in mixto actu sed solum virtualiter. Si autem queratur quō omnia elementa virtualr remaneant in mixto et nō actu: dico sicut ex 2° de aia: in sensitiuo continetur virtualiter vegetatiuum et non actu: quia in aiali vegetatiuū et sensitiuū nō sūt due forme vel due aie sed vna: et sicut in aia intellectiua virtualiter cōtinentur vegetatiuum et sensitiuum sed tamen vna aia que scdm diuersas potētias exercet opera vegetatiua et sensitiua et intellectualia: ita in vna forma mixti que resultat ex mixtione elementorum seruant et continent scdm virtutem nature quattuor elementorū pter quā formam: elemētū dicitur terreū et aqueū et aereum et igneum virtualiter: Idē pōt speculari in pentagono in quo virtualr ptinet tetragonū et trigonū vt p3 ex 2°: de anima in primo tractatu: sic et in vna forma mixti dicuntur contineri virtualiter elementa nuscibilia: est enim resolubile in quattuor elementa sicut pentagonum potest resolui in tetragonū et in trigonum. Hec de scdo capite sufficiant.

¶ Caput tertium.

Circa 3m caput declarandū est vtrum forme elementorum remaneant in mixto actu: puta q in lapide sit forma sbalis terre et aque etc. sub gradibus remissis: pro huius euidentia faciam duo: primo ponam duas opiniones: 2° improbabūtur et adducamus opinionem. B. Tho. cum probatione sua.

¶ Prima opinio est Auicene: qui tenet q in mixto sunt forme elemētorum in actu perfecto: sed qualitates pñtes has formas remittuntur: Dicit eni q planta nō stat sub tāta caliditate qūta est in igne: nec sub tāta hūiditate qūta ē in aq etc. et ppea licet forma sbalis ignis sit in plāta scdm suū eē pfectū: tñ caliditas ignis minuit. idē intelligē d alijs elemētis hec opio Auicene est.

¶ Contra eam sic arguitur: si forme elementorum manent scdm actum perfectum in mixto: ergo elemēta semp essent in mixto violenter: et sic nulla mixtio esset nālis: violentum enim et naturale opponūtur: sed pñs est falsum: nam inferiora elementata nāliter constant ex elementis: q autem elemēta semper essent violenter in mixto: probatur nam violentum est igni stare sub caliditate remissa: cuius signum est q quandiu aqua stat sub caliditate remissa si non iusit ei impedimentum reducit seipsam virtute generantis ad suam perfectam frigiditatem: nō ergo est dicendum formam elementi stare in mixto actu pfecto et tamen sub sua qualitate remissa. Scdo sic arguitur: forme elementorum scdm suum esse perfectum sunt incompossibiles et reqrūt qualitates cōtrarias puta forma ignis requirit caliditatem: et forma aque frigiditatem etc. que

cum sint contrarie sunt incópossibiles: ergo si ponantur esse in mixto sm suum esse perfectum: hoc erit solum per iuxta positionem elementorū: eo q ille forme non possunt se compati in eadem materia: ⁊ sic sequitur q ex elementis nō fiat vera mixtio sumpta: Tertio modo quez proposuimus supra: sed tantū primo modo vel scdo: sicut fit mixtio ex particulis aromatum dum sunt contrite: quo concesso mixtum non erit vere vnū sed solum ꝯgregatione: nec habebit soluz vnā formā sbalem immo quattuor sm. 4. elementa: que oia cum sint falsa sequitur q forme elementoꝝ nō remanent in mixto sm suum esse perfectuz: ⁊ nota q hec ratio sumit ab Auerroy in. 3. celi cōmē. 67. vbi arguit contra Auicenam.

¶ Scda opinio est Auerroys in 3° celi cōmē°. 67. qui tenet q forme elemētorum sbales ⁊ qualitates prime elemētares remanent in mixto actu: non quidez actu pfecto vt tenet Auicena sed sub esse remisso: dicit enim q licet nulla forma sbalis perfecta que est forma mixti perfecti sm ipsum nō intendatur nec remittatur: tamen forme sbales impfecte que sunt forme elementoruz sm ipsum intēduntur ⁊ remittūtur: dicit enim q sunt quasi medie inter formas sbales perfectas ⁊ formas accidentales: que proprie intenduntur ⁊ remittūtur: Imaginatur igitur q dum elementa adinuicem proximantur se mutuo alterent ex qua mutua alteratione forme sbales elementoꝝ remittuntur ex ꝯnti remittuntur qualitates elemētares: ex formis aūt sbalibus remissis conflatur vna forma mixti qua mixtum constituitur: ⁊ quoniā phus in pdicamento substantie inquit q substātia nō recepit magis ⁊ minus q est substantiā intendi ⁊ remitti: ideo Auerroys dicit q dictum phi solum verificatur in substantijs mixtis: ⁊ nō simplicibus corporibus qualia sunt elementa.

Contra Cōmentatorē: sic arguit B. Tho. in prima parte q. 76. articulo 4° ad 4m esse sbale cuilibet rei consistit in indiuisibili: ita q ois additio vel subtractio a tali esse variat speciem rei sicut cōtingit in numeris in quibus addita vel subtracta vnitate variatur species nūeri vt dicitur in. 8. methasi^ce: sed esse indiuisibile causatur a forma idiuisibili: ergo forma elemēti est indiuisibilis ⁊ sic non pōt recipere magis ⁊ minus: nam recipere magis ⁊ minus declarat formam esse diuisibilem sm diuersos gradus.

¶ Preterea inter sbam ⁊ accidens non datur medium: omne eniz ens est vel in sbto vel non in sbto: si p modo ergo est accidens ex diffinitione accidētis: si 2° modo: ergo est sba ex diffinitione sbe: q̄ dicitur q est ens in sbto non existens: cū ergo inter sbam ⁊ accñs non detur medium falsum dicit Auerroys formas elementoꝝ esse medias inter sbaz ⁊ accñs.

¶ Preterea arguitur sic per dñm Marsilium in p de generatiōe q. 13. si forme elementoꝝ intenduntur ⁊ remittuntur: sequitur q vnum elementorū nō posset generari imediate ex alio elemento: cuius cōtrarium visum est supra de mente phi: pbatur ꝯña. Quādocūqz inter formas cōtrarias que intendūtur ⁊ remittuntur vna fit ex alia: necesse est vt prius deueniat ad mediū: naz non pōt fieri ex calido frigidum nisi prius fiat tepidum ita silr nō poterit vnum elementum puta aqua fieri immediate ex alio elemēto sed oportebit prius deuenire ad mediū scz ad aliam aquam minus remissam.

¶ Preterea sequeret q esset motus in pdicamento sbe q est contra phm in 5° phisicoꝝ: pbatur ꝯña: omnis forma que intenditur ⁊ remittitur: intēditur ⁊ remittitur: per alterationem: ergo si forma sbalis elementorū intendītur ⁊ remittit hoc fit per alterationem: q̄ alteratio terminatur ad formam sbalem que est in pdicamēto sbe reductiue ⁊ sic sequitur q erit motus in pdicamēto sbe: cum g̃ oia hec sint incōuenientia sequit q Auerroys ni

formas elementoꝝ nec itēdi nec remitti.

Circa 2m declarandum est: ex quo forme ſubales elementorum non manent in mixto actu: nec ſm eſſe perfectum vt voluit Auicē. nec ſm eſſe remiſſum vt voluit Auerroys: quomodo remanent: vnde dicimus ſm opinionem. B. Tho. ꝙ continentur in mixto ſolum virtualiter: qḋ quidem ſic ſpeculandum eſt: elementa adinuicem cōgregata ſe mutuo alterāt adeo ꝙ corrūpunt q̄tum ad ſuas formas ſubales ⁊ ꝓprias q̄litates elemētares de quibus dicemus īfra: formis ſubalibus corruptis reſultat virtute alicuius agentis diſtincti ab elementis per ſe intendētis gn̄onem alicuius mixti ſiue illud agens ſit aliqua virtus exiſtens in corpore celeſti: vel aliquis calor: reſultat inquā aliquod mixtū ⁊ aliqua q̄litas media inter extrema: differēs ab eis ſpecifice: ſicut differt rubedo ab albedine ⁊ nigredine. ṽ.g. mollicies reſultat ex humido ⁊ ſicco cōmixtis: que differt ſpecie ab vtroq꜄: ⁊ vtraq꜄ q̄litas. ⸿. humiditas ⁊ ſiccitas dr̄ manere virtualr̄ in mollitie non tñ ſm eſſentias ſuas intenſas aut remiſſas ſed qa aliquid cōuenit mollitiei ex nā humidi. ⸿. facile cedere tangēti vel ſcindēti: ⁊ aliqḋ ꝯuenit ei ex nā ſiccitatis. ⸿. terminari proprijs terminis ⁊ non alienis ad dr̄am humidorum: ⁊ ſic talis qualitas media nō eſt cōpoſita ex pluribus ſpēbus ſm ſe: ſed habet aliquod quo ꝯuenit cū vno extremo: ⁊ aliqḋ quo ꝯuenit cum alio extremo: ⁊ hec qdem qualitas eſt propria diſpoſitio ad formam mixti: diuerſificaturq꜄ vt diuerſificantur mixta: patet igitur qūo elementa ⁊ ſue forme manent virtualr̄ in mixto ꝓpter illam q̄litatem mediā que ſapit nām quattuor elementoꝝ ſcio hanc declarationē eſſe per difficilem ꝑ aſpectu: ſi tñ exercueris te in via tho[ce]: ꝑcipue ſꝫ dn̄m Capriolum in ꝑ.d.15.q. prima ad primū argumentum factum contra ſecūdam cōcluſionem lux tuo intellectui infundetur. Hec de.3.cap. ſufficiant.

¶ Caput quartum.

Circa caput 4m declarandū eſt vtrum eedem qualitates elementares numero que fuerunt in elemētis remaneāt in mixto: puta idem nūero calor qui eſt in igne remaneat in carne compoſita ex igne ⁊ alijs elementis vel ſit alius calor: ibi dico duo: ꝑ hanc ꝯnem: nulla qualitas elemētaris que fuit in elemēto remanet eadem nūero ⁊ actu in mixto: pbatur tripl'r: ꝑ ſic: corrupta forma ſubali corrumpūtur omnia accidētia rei nā forma ſubalis que primo actuat mām eſt rō ꝙ accidentia inſint rei: ⁊ ideo ſubali forma corrupta corrumpuntur oia accidentia: ſed qn̄ ex elementis gn̄atur mixtū forme elementoꝝ corrumpūtur vt diximus in 3° capite quia non remanent in mixto nec in actu perfecto nec in actu remiſſo ḡ oia accidentia elemētoꝝ corrūpūt in mixtione: ⁊ ſic nulla eadem nūero q̄litas remanet in mixto que fuit in elemento.

¶ Secundo ſi eadem qualitas remanet in elemento ⁊ in mixto quero aut remanet ſm eſſe perfectū aut ſm eē remiſſū: non primo: patet enim ꝙ in nullo elemētato eſt adeo intenſa caliditas ſicut eſt in igne: ⁊ preterea qualitates contrarie ſm ſuum eſſe intenſum non ſe compatiunt in eodem: immo vna deſtruit aliā: ergo non remanent in mixto ſm ſuū eſſe intenſum: ſi dicis ꝙ remanet ſm eſſe remiſſum: ꝯtra: forme ſubſtantiales elemētoꝝ oino corrumpuntur vt dictuꝫ eſt ſupra: ergo ⁊ qualitates elementoꝝ ſm oē ſuum eſſe corrumpuntur: ꝯña ꝓbata ē in prima rōne: in qua dcm̄ eſt ꝙ forma ſubſtantialis primo actuās mām eſt ratio ꝙ accidētia inſint rei: ⁊ ideo corrupta forma ſubali corrumpuntur omnia accidētia.

¶ Tertio ſi eadem qualitas nūero que fuit in elemento remanet in mixto ḡ accidens trāſit de ſubto in ſubiectū: ꝙ eſt ꝯtra omnem pħiam: probat ꝯña: elementum ⁊ mixtum ſunt duo diſtincta ſubiecta ḡ: ſi qualitas que fuit in elemento remanet in mixto trāſit de ſbto in ſbm.

¶ Scđo dico ꝙ in mixto vt in subiecto pñt esse aliquę q̃litates eiusdem spẽi cuȝ qualitatibus elementoꝝ: non tñ sũt actu in illa qualitate media de qua locuti sumus in 3° cap. predicta eni qualitas media est extensa per totum mixtum sicut etiam forma subalis mixti dat esse oibus partibus mixti: naȝ illa q̃litas media est dispositio necessaria pro ꝯseruãda forma mixti: ꝛ ideo dbet inesse toti mixto sicut ꝛ sua forma subalis: veruȝ ꝙ ꝯtingit corpora mixta ꝑfectiȝ aialia ꝑfecta hr̃e diuersas opationes ideo opoꝛtet i eoꝝ mẽbris esse diuersas dispões qbus reddanť mẽbra idonea ad exequẽdas hmõi actiões: puta ꝙ coꝛ sit calidũ: ꝙ cerebrũ sit frigidũ: ꝙ caro sit humida: ꝙ ossa sint sicca: ad cãdas igiť varias dispões in varijs mẽbris: q̃litas illa media in se ꝯtinet virtualr̃ caliditatẽ ignis: hũid. aeris: frigid. aque: sicci. terre: pȝ ex hijs quõ in mixto ratione illius qualitatis medie seruantur qualitates elementares non eedem numero actu sed virtualiter.

¶ Hic terminãto 4m caput nũc superest quedam argumenta soluere ꝯ ꝓdicta.

Contra primũ caput pꝛobatur ꝙ non omne compositum vel mixtum ꝑfectũ residẽs circa terrã cõponiť ex oibus q̃ttuoꝛ elemẽtis: sic: multa sunt grauia mixta vt plũbũ ꝛ aurũ in qbus nullo modo sunt elemẽta leuia vt aer ꝛ ignis. ğ non oẽ mixtũ perfectũ cõponiť ex q̃ttuoꝛ elemẽtis: añs ꝓbať: plũbũ ꝛ auꝝ sunt grauioꝛa quam terra vt pȝ ad sensum: ğ cũ terra sit grauis simplr̃ ex 4. celi seqť ꝙ nullo mõ isunt eis elemẽta leuia: redderẽt. n. ea leuioꝛa q̃ȝ terrã.

Ad hoc dicꝙ si terra eẽt in sua dispõne nãli plumbũ ꝛ aurũ non eẽnt grauioꝛa: qđ aũt appareant grauioꝛa rõ est qa comparantur terre alicui quantulũ alleuiate ex deficcatiõe radioꝝ solis: ꝛ cui imisceť aer: si ãt sumareť purũ cẽtrũ terre: illa eẽt eq̃ grauis ꝛ foꝛte ğuioꝛ.

Contra 2m caput pꝛobatur ꝙ elementa remanent actu in mixto: sic: q̃n ex elemẽtis ğñatur mixtuȝ aut omnia elementa coꝛrumpunť aut aliqua: ꝛ aliq̃ nõ: aut nulluȝ: si dicis ꝙ oia: ergo mixtio est ex non entibus: que eniȝ sunt coꝛrupta sunt non entia: hoc aũt est impoꝭe: qa mixtio fit ex miscibilibus: oẽ aũt miscibile est ens cum sit pars mixti.

¶ Si dicis ꝙ aliqua ꝛ aliqua non ergo non fit mixtio: dicit eniȝ pħs in ꝑmo libꝛo textu. 88. Quãdo vnum coꝛrumpitur ꝛ aliud non: non fit mixtio sed ğñatio vnius miscibiliũ ex coꝛruptione alterius vt q̃n ex aqua coꝛrupta ğñať ignis si dicis 3m. s. ꝙ nullum elementũ coꝛrũpitur habeť intentum. s. ꝙ cũ ex eis cõponať mixtuȝ remanent actu in mixto.

Ad hoc diciť ꝙ oia elementa coꝛrumpunť: ꝛ cũ dr̃: ğ mixtio fit ex nõ entibꝰ: negať ꝯña: lȝ eni coꝛrũpanť quo ad foꝛmas subales: tñ remanẽt in virtute in illa q̃litate media: de q̃ diximus sup̃: ꝛ sic ex eis cõponiť mixtũ.

¶ Sed dices: quare: ergo pħs diffiniẽs mixtionẽ nõ dixit mixtio est miscibiliuȝ coꝛruptoꝝ vnio: sicut dixit mixtio ẽ miscibiliũ alteratoꝝ: noluit pħs dr̃e absolute coꝛruptoꝝ: qa ꝙ ğñať ex illis est mediũ iter illa nõ ꝑ ꝑticipationẽ: sed ꝑ ꝯuenientiã: ꝯueniť eniȝ in ꝓpꝛijs q̃litatibus cũ elemẽtis miscibilibus plusq̃ȝ illa iter se: ꝛ quia põt in opationes ꝯsimiles opationibus elemẽtoꝝ: iõ dr̃ ꝯtinere illa virtualr̃: ꝛ ꝑꝑ talẽ virtutẽ seruatã in mixto: noluit pħs dr̃e ꝙ sint coꝛrupta in mixto: licet essentialr̃ coꝛrumpanť qđ eni absolute coꝛrũpiť nec actu nec ṽtute remãet.

Contra 3m caput pꝛobatur ꝙ foꝛme subales elementoꝛuȝ manẽt actu in mixto: sic: aut aliqđ de elementis remanet actu in mixto aut sola mã elementoꝝ: si dicis solam mãm: ğ nõ magis fit mixtum ex elementis quã vnũ elemẽtuȝ ex alio: si aliqđ aliud manet: ğ hec est foꝛma subalis elemẽti vel accñtalis si dicis primũ habetur pꝛopositũ si dicis 2m: ꝯ: foꝛa accñtalis nõ remanet in re coꝛrupta foꝛma subali vt diximu supꝛa

ergo in mixto vel remanet forma sbalis elementorum vel nõ cõponitur ex elemẽtis.

Ad hoc dicitur q nihil idem numero q fuit in elemẽtis remanet in mixto nisi sola materia pma: et tamẽ elementa magis remanẽt in mixto quã vnum elementũ in alio qð ex eo generatur:nam de nouo ex elemẽtis corruptis fit aliqd in mixto in quo virtualiter manent qualitates elemẽtorum et forte consimili modo forme substãtiales elementorum manent virtualr in forma mixti:sicut vegetatiuuũ in sensitiuo vt diximus supra:quando aũt ex vno elemento gñatur aliud non remanent virtualr in elemẽto genito:nec forma sbalis nec qlitates nec actu nec sm virtutem.

Contra 4^m caput q corrupta forma sbali non corrumpãtur omnia accidẽtia qa eadem quãtitas est in homine mortuo et viuo g etc. Probatur dupliciter añs:pmo qa sbm quãtitatis remanet:ergo non est necesse quãtitatez corrumpi: pbatur añs: sbm quãtitatis est materia sola sed eadem mã remanet in mortuo et in viuo:g sbm quãtitatis remanet: pbatur añs si sola materia non est sbm qtitatis ois forma substantialis fit quanta:tunc vltra si omnis forma subalis est quanta:ergo est extensa: pprium enim quãtitatis est extendere:si est extẽsa:ergo est corruptibilis:hãc pñam Cõmẽtator:tenet in 3° de anima com. 5. sic sequitur aiam intellectiuã esse corruptibilem:quod cum sit Cõmentatoris in eodez cõmẽto.sequitur q subm qtitatis sit solum mã et non forma.

¶ Respondeo:aliud est esse sbm quantitatis aliud esse rõnem vel radicem recipiendi qtitatem:quantũ ad subm quãtitatis dico q nõ est sola materia nec forma sola sed ipsum cõpositum q dicit tertiam:entitatem distinctam ab eis: quãtum aũt ad rõnem vel radicem recipiendi quãtitatẽ est duplex opinio prima est Cõmentatoris q tenet nõ esse ex necessitate mãm primam:sed aliqñ solam formã:tenet enim in libro de suba orbis qð non est mã in celo et tamẽ est quantitas in celo:ergo sola forma celi est ratio vel radix recipiendi quantitatẽ verum quia de hoc fiet particularis qõ contra cõmẽtatorez:pro nunc super sedemus:alia est opinio. B. Tho. q tenet q in oibus prima radix recipiendi qtitatem est materia pª:sed in omnibus habẽtibus formã corruptibilem materia simul cum forma est radix recipiendi quantitatez: in hoie vero sola materia quia vt argumentum pbat ois forma que est ratio recipiendi quantitatem est extensa per accñs sicut albedo sm superficiem ois aut talis corruptibilis ẽ ne:ergo si ponamus animaz intellectiuam corruptibilem tenemus solam materiam in homine esse rationẽ recipiendi quantitatem.

¶ Explicit tractatus secũdus super 2^m librum de gñone ordinatus per fratrem Crisostomũ de casali:ordi. predica.

¶ Tractatus tertius super secundum librum de generatione.

In hoc tertio tractatu agendũ est sm ordinem phi de principijs et causis gñonis et corruptionis in omnibus gñabilibus et corruptibilibus tam in elementis qz elementatis:et precipue de causis pptẽr qs generatio et corruptio sunt perpetue:phs enim qa tenet mundũ eternum a parte ante et a parte post ex 8° phisicorũ et ex primo celi opinatur tam in elementis qz in elementatis gñonem et corruptionez semper fuisse et semper futuram esse:lz sm fidem tenendum sit oppositũ:et phi rões soluimus in octauo phisicorum et in p celi: igitur vt ordinate pcedamus diuidimus hũc tractatum in quattuor capita.

¶ In p agendum est de numero causarum ac pncipiorum gñonis et corruptiõis in rebus iferioribus tã simplicibus qz mixtis.

¶ In 2° agendum est de causa efficiente rerum naturalium secundum platonem.
¶ In 3° agendum est secundum opinionem Arist. de causa efficiente perpetue generationis.
¶ In 4° ponenda sunt quedam dubia ac resoluenda sententia philosophi hic in textu: et sunt tria primum vtrum generatio sit perpetua procedendo in infinitum secundum rectum an secundum circulum 2^m est vtrum quelibet res corruptibilis habeat certam et terminatam periodum sue durationis 3^m vtrum corruptum possit idem numero regenerari.

¶ Caput primum.

Circa primum caput nota quod de numero principiorum naturalium satis egimus in tractatu vltimo super primum librum physicorum: quia tamen philosophus hic in fine libri de eis pertractat: breuiter resumendum est: et dicimus quod secundum diuersam consideratam tionem principia rerum naturalium sunt duo: et sunt tria: et sunt quattuor: et sunt quinque: primo sunt duo si sumatur principia naturalia intrinseca ex quibus res per se constituitur: et hec sunt materia prima et forma. Item sunt tria si sumantur principia naturalia intrinseca ex quibus res fit siue per se siue per accidens et hec sunt materia prima et forma vt principia per se et priuatio vt principium per accidens non enim permanet in re facta: vt declarauimus in primo physicorum: ideo ponitur principium naturale per accidens: item sunt quattuor si considerentur principia intrinseca per se vt prima materia et forma: et principia extrinseca per se: que sunt efficiens et finis. Item sunt. 5. si sumantur tria intrinseca: per se duo: vt materia et forma: et vnum per accidens vt priuatio: et duo extrinseca vt efficiens et finis: nota tamen quod philosophus in primo physicorum considerauit de principiis intrinsecis: ideo dixit esse tria. In 2° physicorum considerauit de principiis per se intrinsecis et extrinsecis ideo dixit esse quattuor que dicuntur. 4. genera causarum. In hoc 2° libro facit mentionem solum de materia et forma et efficiente: aliquantulum tangens causam finalem perpetue generationis vt dicemus infra: verum quia de forma et materia rerum corruptibilium actum est et in primo physicorum et in hoc 2° libro vbi actum est de generatione elementorum ex se inuicem et mixtorum ex elementis: ideo solum immoratur circa efficientem et primo secundum opinionem platonis vt dicemus in capite sequenti.

¶ Caput secundum.

Circa caput 2^m vt videamus resolute opinionem platonis: faciemus quattuor: primo que sit causa efficiens rerum naturalium secundum ipsum: 2° in quo deceptus est plato: 3° arguitur contra platonem per rationem philosophi: 4° declarabitur in quo sensu opinio platonis habet veritatem.

Circa primum vt dicit philosophus in tex. 52. plato in libro suo quem nominat phedon dixit causas efficientes naturalium rerum esse ideas separatas immateriales: puta per se hominem esse causam efficientem hominum singularium: sic per se equum esse causam omnis equi: vnde dicebat indiuiduum puta hunc hominem generari quando participabat ideam hominis: item hunc hominem corrumpi quando deperdebat vel desinebat participare ideam hominis: De hiis autem ideis pertractare spectat ad methaphisicum: nam Aristo in 7° methaphisice: longo processu disputat contra platonem de ideis.

Circa 2^m nota quod ideo plato in positione idearum est deceptus quia in philosophia contrarium modum habuit modo Aristotelis: Aristoteles enim ex sensibilibus materialibus ad intelligibilia processit plato vero ab intelligibilibus ad hec sensibilia speculanda deuenit: ideo sicut videbat contingere in intellectu circa intelligibilia sic credidit esse in rerum natura: videbat autem in intellectu quod natura specifica vniuersalis puta homo vt homo potest intelligi non intelligendo homines

singulares: sic credidit esse in rerum natura .q.d. daretur homo per se vlis existens extra oes hoies singulares: et hunc hominem vniuersale dicebat esse spem: ideam: quiditatem: et de eo solo habebat scia. Item qa aduertit has naturas vles cognitas ab intellectu differre ratione ab inuicem: alia enim diffinitio datur de homine et alia de equo credidit sic esse in rerum natura .q.d. huiusmodi species vel idee essent realr distincte: et q2 prima causa est omnino simplex id has vles ideas non posuit esse in prima causa ne contingeret compositio in ipsa: In quocun3 enim sunt plura entia absoluta ab inuicem distincta in eo est copositio ex septimo et duodecimo methafisice: vt igitur euitaret compositionem in deo fm pluralitatem idearum: posuit pluralitatem deorum secundorum et posuit ordinem eorum fm ordinem idearum: nam sicut omnes idee et species reducutur fm platonem in quiditatem vnitatis et bonitatis que dicitur per se vnum per se bonu: ita reduxit omnes deos scdos ad primu deum quem dicebat absolute bonum et vnum et ens: omnes autez participabat ipsum: hec fuit sententia platonis vt ei attribuit Aristo. et forte false: potuit eniz habere circa ideas trinum sensum vt dicemus paulo inferius.

Circa 3m supponendo q plato habuerit hunc sensu3 de ydeis: sic contra eum arguit phs in hoc 2° lib. tex. 52. et probat q no sit sufficiens causa efficiens generationis in rebus naturalibus: sic: si idea est sufficiens causa generatiois: ergo quicquid potest generari statim generabitur: et sic in hyeme generabitur rosa et omne q potest ee ignis statim erit ignis: et sic omne combustibile statim comburetur q tamen est contra sensum: psequentia vo sic probatur: posita forma participabili et ma potente participare formam per receptionem forme statim sequitur generatio vt posita forma ignis et ligno potente participare formam ignis statim lignum ignitur: sed fm platonem idea est forma participabilis dicitur enim exemplar imitabile et dantur materie q has formas participare possunt puta materia hominis potest participare ideam hominis: ergo sequit q statim et omni tempore erit generatio cuiuslibet rei que generari potest: cu autem hoc sit falsum vt patet ad sensum sequitur q idea no est sufficiens principiu efficiens generationis in rebus naturalibus: hec ratio phi quatum valeat 2 platonez declabit in solutione argumeto2.

Circa 4m nota q opinio platonis potest habere verum sensum fm hanc considerationem: idee dicunt esse queda exemplaria separata et abstracta ab omni materia: si enim omnia inferiora producibilia reducuntur in corpora celestia: vt in causas vniuersales effectiuas et omnia celestia corpora reducutur in primum motore a quo celum et natura dependet ex. 12. methafi. oportet q quicquid inferius generat accipiat esse et formam per virtutem primi motoris: et qa primus motor qui est deus est summe intelligibilis pducit res intelligedo: scia enim dei est causa reruz per Cometatore in. 12. methafi. cometo. 52. non posset aut producere res intelligedo nisi in suo intellectu essent forme reruz pducibiliu ad quaru similitudine res in esse producuntur: sicut non potest artifex producere artificiatu nisi in mente sua concipiat exemplar artificiati: has aute formas reruz producibiliu vocamus ideas: et qdez si plato in hoc sensu posuit ideas in p motore bene posuit: nec id negasset philosophus: nam et cometator in. 12. methafi. comento. 18. negans ideas platonis tanq sbas separatas exites extra singularia: ponit ideas in pmo motore: vult enim q omnes forme hic inferius producte recipiant modum et mensuraz ex dispositionibus stellarum: et vt ait oia proueniunt ab arte intellectuali ipsius dei: quod q2 sic est concludit ibidem: q

ões proportiones & forme q̃ sunt in poten/tia materie prime sunt actu in primo mo/tore: has aũt proportiones & formas exi/stentes in primo motore ſm esse intelle/ctuale: ideas nũcupare possumus: ex oĩ/bus pdictis patet quõ opinio platõis cir/ca ideas verum & falsum sensum contine/re põt. Hec de scdõ capite sufficiant.

¶ Caput tertium.

Circa caput 3m: declarandũ est ſm Arist. q̃ sit cã efficiens gñonis: imo que sit pª causa efficiens generationis p/petue: ponit enĩ mundũ eternũ: & ibi dĩ/cemus tria: & primo pbãdum est gñonẽ esse ppetuam: 2° pbandum est cãm effi/cientem ppetue gñonis eẽ motũ celi nõ quidem diurnũ qui est super polos mũ/di: sed qui est ſm circulum obliquũ: 3° probandum est eiusdem perpetue gene/rationis cãm efficiẽtem esse pm motorẽ.

Circa pm sic arguit pħs motus ce/li est perpetuus g̃ gñio perpe/tua: pña pbaẽ in 9ne sequenti: vbi dice/mus ideo celestia corpora moueri: vt hec inferiora 9tinue gñent: aña vo si pbaẽ ab Aristot. tempus perpetuum est: ergo motus celi est perpetuus: pña patet: qa tempus est primo mẽsura motus celi in 4. phisicoꝝ: g̃ si mensura est ppetua mẽ/suratum est perpetuum. Qꝫ aũt tempus sit perpetuuꝫ: sic probatur: si tempus nõ est perpetuum: ergo tempus incepit: si incepit ergo in tempore: habet enim pħs hoc vt principium notum. Conũe q in/cepit incepit in tempore: sed tempus nõ incipit in tempore: q̃a esset tempus ante tempus q est inconueniens: ergo tẽpus non incepit: & sic est perpetuum a parte ante: eodeꝫ modo potest argui: si definit: desinit in tẽpore ergo erit tempus post tempus q est inconueniens.

¶ Hec ratio apud theologum nõ 9clu/dit: dicit enim theologus non est neces/se tempus reale incipere in tempore rea/li: sed solum in tempore imaginario: & ſm hoc concedit q ante tempus reale est tempus imaginarium: & post etiam erit: sicut concedit pħs extra celum esse spatium imaginatum & infinitum ex no/stra apprehensione non tamen spatium reale: & de hoc tẽpore imaginario ac spa/tio locuti sumus in octauo phisicorum in primo tractatu: vbi soluimus rõnes pħi probantes eternitatem mundi.

¶ Secunda ad idem sic arguit pħs: nã semper desiderat q melius est: sꝫ melius est rem semp esse quã non esse: g̃ hec ge/nerabilia melius est esse q̃ꝫ nõ esse: sꝫ nõ possunt per seipsa perpetuare in eẽ: cum sint corruptibilia nisi per successionẽ ge/nerantis: ergo est necesse generationem esse 9tinuã & ppetuam vt hec inferiora saltem ſm spẽm 9seruentur in esse.

¶ Hec ratio apud theologũ nõ 9cludit q negaret esse melius absolute genera/bilia semp esse quam non eẽ: imo melius est gñabilia esse quando diuina sapientia disposuit: ideo enĩ producũtur vt in eis diuina bonitas manifestetur: potest aũt sufficienter manifestari etiã si nõ ppetuẽ/tur in esse: Deus enim seipso perfectus est: nec ex generatione reꝫ aliqua pfectio sibi aduenit & ideo non est necesse q ge/neratio sit ppetua vnde ratio pħi magis est rethorica quam necessaria.

Circa 2m in quo pħs pbat motuꝫ celi esse cãm perpetue gñio/nis: pono tres 9nes de mente sua: prima est: motus celi est causa generationis: p/batur pmus motus est causa omnis mo/tus & mutationis: q: primũ in genere est causa oĩum que sunt in illo genere: sꝫ mo/tus celi est primus motus: q: est a pmo mo/tore & in primo corpore qd est celum: & p plures alias rationes vt pbauimus in 8° phisicoꝝ: g̃ motus celi est causa gñonis.

Secunda 9: Motus primi mo/bilis q est sup polos mundi quem equinoctialis in duas ptes eq̃les diuidit non est cã gñonis & corru/ptionis: pbatur: si motus primi mobilis est cã gñonis & corruptionis g̃ sequit q gñatio reꝫ semp eẽt eodem modo: & tñ hoc ẽ falsuꝫ: videmus. n. sole accedẽte ad

nostrum zenith in tempore estatis res generari: sole vero recedente vt tempore hiemis res nõ generari imo corrumpi precipue vegetabilia: consequentia vero sic probatur: idem manens idem semp causat idem. i. si est aliqua causa que nullam diuersitatem habeat in se semper causat effectum eodem modo: sed motus primi mobilis est semp vniformis et nullam habet diuersitatem in suis partibus: semp enim per equinotialem in equa diuidit: et fm ipsum planete sunt nobis semper eque propinqui et eque remoti: ergo generatio semper esset eodem modo.

Tertia 9: motus planetarum sub zodiaco e causa generationis et corruptionis: probatur: in hoc motu est diuersitas: nam fm vnam partem accedunt ad nos: puta dum mouent sub signis articis vt sub ariete tauro gemini: et sic sunt causa generationis: fm aliam partem recedunt a nobis: puta dum mouentur sub signis meridialibus vt sub libra scorpione zc. et sic sunt causa corruptionis. Hac enim ratione zodiacus declinat ab equinoctiali vt fm diuersa tempora fiant diuerse generationes et corruptiones in mundo inferiori: et propterea inquit phs in hoc 2° libro tex. 58. apparent autem et fm sensum confessa hys que a nobis dicta sunt: videmus enim q aduenieute sole generatio est: recedente vero diminutio. i. corruptio.

Circa 3m probat phs non solum motum sub zodiaco esse causam generatiõis perpetue et corrup. sed et primum motorem: sic: nã datur primus motor mouens: et primum mobile q a pmo motore mouetur: ergo si primus motus qui est motus celi est causa generationis perpetue et corrup. vt probatũ est: sequit q etiam primus motor sit causa ppetue generationis: et si dicas q iam probatum est motum planetarum sub zodiaco esse causam generationis et non motũ primi mobilis: sed planete non mouentur sub zodiaco a p motore sed ab intelligentijs applicatis suis orbibus: ergo falsum est primum motorem esse causam efficientẽ generationis perpetue.

Ad hoc dicitur q licet primus motor non moueat immediate orbes planetarum: tamen dat virtutem intelligentijs applicatis vnde mouent in virtute primi: sicut oia que fiunt in exercitu fiũt auctoritate et virtute primi ducis: ergo pmus motor est causa generationis perpetue qa intelligentie nõ mouent nec causant hec inferiora nisi in virtute sibi data a motore primo. Hec de tertio capite sufficiant.

¶ Caput quartum.

Circa caput 4m declaranda sunt quedam dubia: quorum primum est an sit verũ q oẽ corruptibile habeat certam periodũ idest determinatum tempus sue durationis: ita q non potest vltra illud tempus pmanere quin desinat esse: et nota q hanc positionem inducit phs i hoc 2° libro textu. 57. quasi correlarium: inquit enim: ideoq; et tempus et vita vniuscuiusq; p numerũ. i. mensuram determinantur: omnium enim est ordo et omne tempus ac vita mesuratur periodo. i. circulari mensura q sunt determinate reuolutiões celi: vt igit appareat veritas huius ppositionis ponimus quattuor 9nes.

Prima 9clusio: omne corruptibile habet certam periodũ sue durationis vltra quam desinit esse: probat sic phs: omne corruptibile generatur et recipit esse per motum celi et cõseruatur in esse per motum celi: ergo vita et duratio cuiuslibet corruptibilis habet numerum et mensuram ex reuolutionibus celi: sed hoc est habere certam periodum ergo zc. añs: probatum est in 3° capite vbi dcm est cãm gñonis ppetue eẽ motũ celi sub zodiaco: 9ña ãt manifesta est qm si causatur et 9seruat in esse a celo ergo est terminatũ tps sue 9seruationis et sue duratiõis: aliter nõ eẽt corruptibile.

Secunda 9clusio: non omnes species rerum corruptibilium

ruptibilium habent unam periodū sue durationis: probatur: quedam sunt longioris durationis quedā breuioris: & inter aiata id est manifestum: vt homo est longioris vite quam equus & ellephans: vt quidam volunt quam homo: ergo diversaꝝ specieꝝ corrup. sunt diverse periodi: propterea inquit phs tex. 37. sed tamen vero omnes eadem: sed hu9 qdem maior alijs aūt minor periodus est.

¶ Et si queras vnde est ꝙ varie species hʒ varias mensuras sue durationis itaꝗ quedam plus quedam minus conseruantur in esse. Dico huius esse duplicē causam. s. extrinsecam & intrinsecam: extrinseca quidem est varius aspectus sydeꝝ & cōiunctio planetaꝝ inter quas aspectus vnus est fortior alio: pp quem continget vnum corruptibile esse permanentius reliquo q2 in sui generatione dominabatur aspectus fortior & felitior coniunctio planetaꝝ: sʒ id in particulari considerare est officium astronomi quicūqʒ igitur sciret omnium sydeꝝ aspectus & ꝯiunctiones & vires pronosticari vtiqʒ posset de mensura durationis rei vel vite eius: & diversimode in diversa reꝝ specie. Cause autē intrinseca est multiplex quam exposuimus in tractatu de longitudine & breui. vite: nūc sufficit ponere quattuor in vn. prima: duricies est causa longioris vite & durationis: dura enim magis resistunt diuidenti & diuisio est causa corruptionis: vt patet cum diuiditur corpus aialis. 2ª est bona cōmixtio humidi cum calido & sicco terrestri dicitur enim in tractatu de causa mortis & vite ꝙ calidū & humidū contēperatum cum sicco terrestri est causa vite: sicut ex opposito frigidum cū sicco terresti consumpto iam humido: vt patet in decrepito homine est causa mortis. 3ª est homogeneitas in partibus homogenea etiam non corrumpūtur nisi a principio intrinseco etherogenea a principio extrinseco & intrinseco & ideo ceteris paribus homogenea sunt longioris durationis vt patet in lapidibus & metallis. 4ª est proportio loci continentis: quādo enim locus conformatur locato diutius conseruat locatum. Inde est ꝙ quedam in vno situ optime conseruantur que si transferantur cito corrumpuntur: vt patet in plantis & animalibus diuersaꝝ regionum: nota tamen ꝙ hec 4ª causa est magis extrinseca q̄ʒ intrinseca quoniam locus est extra locatum.

Tertia ꝯ: omnia individua vnius spēi inquantum ꝯueniunt in vna natura specifica habent equalem periodum itaꝗ vnus homo inquantum homo non est longioris vite quā alius: probatur: mensura durationis sumitur s̄m esse rei: rem enim durare est conseruari in esse: sed omnia individua vnius speciei conueniunt in vno esse specifico: ergo inquantum conueniunt in vno esse specifico conueniunt in vna periodo conseruatiua talis esse.

Quarta ꝯ: varia idiuidua vnius speciei si ad se inuicem comparentur & quo ad principia indiuiduantia habent varias periodas sue durationis: quedā enim sunt longioris quedam breuioris durationis: vt patet in hominibus etiam remoto quolibet corrumpente extrinseco violento: & intrinseco: vt sunt egritudines: & ratio huius ē multiplex. Prima est varius aspectus sydeꝝ sub quo diuersimode individua generantur. Scda est varia complexio: & inde est ꝙ sanguinei sunt longioris vite hn̄t enim humidum & calidum bene temperatū. Melancholici autem breuioris vite eo ꝙ in eis dominantur frigidum & siccum terrestre que sunt causa mortis: vt patet in tractatu de causa mortis & vite. Tertia est conformitas loci ꝯtinentis: nati enim in regione temperata si in ea psistant longius permanent in esse quam si transferantur in regionem temperatam. Quarta est se bonum regimen vite circa nutritionē: qui enim abstinent a cibis corrumpentibus: longius viuunt: propter quod contingit homines aliquos vltra terminum

cōmunem humane vite longius viuere: terminus quidem hic est vsq ad annos 70.ẜm Cōmen.in hoc.2.libro cōmēto 58.τ.35.deputantur gñoni.i.cōtinuo profectui pficitur enim hōis vita in.35. annis:post.35.incipit tendere ad nō esse vsq ad.70.τ ideo alios.35.deputant corruptioni .i.defectui quo tenditur ad corruptionem:lȝ autem hic sit cōmunis terminus vite tamē plures ex bono vite regimine viuunt vltra.80.τ aliquando vltra.100.annos.Contingit auteȝ hoc per diligentiam adhibitam ex humana industria:sapiens enim dominatur astris: vt inquit Ptholomeus in centiloquio suo:ex hijs pȝ qūo hec ꝓpositio est vera: oē corruptibile hȝ terminatā periodū: non tamen oīa hñt equalem periodum: nec omnis species nec oīa idiuidua eiusdem speciei si ad se inuicem cōparantur.

Scdm dubiuȝ est:qꝛ phs dixit generationem corruptibiliū esse perpetuaȝ ergo tendit in infinitum: non enim tot gñantur quin plura τ plura τ sic in infinitū aliter nō esset ppetua: queritur ergo an tendat in infinitum ẜm lineam rectam an ẜm lineam circulareȝ: vt auteȝ id resoluatur dicam quattuor.p° declarabo quid sit generationem procedere in infinitum ẜm lineaȝ rectam vel ẜm lineam circularem.2° ponam hanc conclusionem . Generatio ẜm species non tendit in infinitum ẜm lineam rectam. 3° hanc conclusionem:generatio ẜm in diuidua tendit in infinitum ẜm lineaȝ rectam.4° hanc ꝯnem : generatio ẜm speciem tēdit in infinitum ẜm lineam circularē τ post huius probationem assignabo causam pp quā id cōtingit de mente phi.

Circa primum nota qꝛ gñonem procedere in infinitum ẜm lineā rectam est qñ vna pars materie : p̄ esset sub vna forma puta terre postea sub alia puta plante : postea sub alia puta ṽmis: τ sic successiue ita tamen qꝛ numquā amplius esset sub forma sub qua prius fuerit ad similitudinem eius qui mouetur continue super lineam rectam in infinitum qui directe transit partem post parteȝ nō replicando : ẜm lineam circularem dicitur generatio procedere in infinituȝ:quādo vna pars materie primo est sub vna forma puta sub forma terre deinde sub forma aque dinde sub forma aeris aut ignis τ postea iterum τ iterum est sub forma terre.ad similitudineȝ eius qui mouetur circulariter:p̄ mouetur per A scdo p B tertio p C τ reuertitur ad A sicut sol mouetur per circuituȝ a puncto orientis ad occidens τ ab occidente iteꝝ in orienteȝ τ sic in infinituȝ. Facta hac declaratione pono tres conclusiones de mente phi.

Prima ꝯ:generatio non tēdit in infinitum ẜm lineam rectam si sumatur ꝓgeneratio iuxta species reꝝ corruptibilium:puta materia sit aliquo tēpore sub forma leonis:deinde sub forma equi : deinde sub forma asini : τ sic ꝓcedendo in infinitum:ita tñ qꝛ nūquaȝ bis sit sub forma eiusdē speciei:hec ꝯ probatur sic : si est generatio in speciebus in infinitum ẜm lineaȝ rectam.ergo species reꝝ corruptibiliū essent infinite qꝛ est falsum:infinitum enim non datur ex tertio phisi. probatur ꝯña:si species essent finite.ergo tandem materia esset sub forma vltime speciei : τ tunc aut desineret esse aut mā reuerteretur ad aliquam formam priorem sub qua iam prius fuerat τ sic fieret generatio per circulum τ non per lineam rectam in infinitum:cuȝ ergo reꝝ corrup.species sint finite sequitur qꝛ generatio in speciebus non potest tendere in infinitum ẜm lineam rectam.

Secunda ꝯ:generatio in indiuiduis eiusdem speciei procedit in infinitum ẜm lineam rectam τ non ẜm circuluȝ:probatur:si procedit ẜm circulum. ergo materia posset pluries esse sub vna forma indiuiduali: qꝛ tñ est falsum:nam phus pro principio habet qꝛ idem numero indiuiduum semel corruptum non potest regenerari: quod an verum sit dicemus in.3.dubio:

si ergo generatio in individuis non tendit in infinitum ſm circulum remanet a ſufficienti diuiſione ꝙ tendit ſm lineam rectam in infinitum.

Tertia ꝯ: generatio in ſpeciebus rerꝫ corruptibilium tendit in infinitum ſm circulum: probatur: ſuppoſito mundum eſſe eternum mã infinities eſt ſub diuerſis formis diuerſarꝫ ſpecierꝫ modo ſub forma plãte modo ſub forma vermis ꝛc. Et non eſt infinities ſub ſpeciebus infinitis qꝛ ſpecies infinite nõ dantur. ergo ſub ſpeciebus finitis. ergo eadem mã pluries reuertitur ad eãdem formam ſub qua prius fuit: non quidem eandem numero aliter idem bis generaretur: ſed ad eandem in ſpecie: ꝛ per ꝯñs talis proceſſus in infinitũ in ſpeciebus eſt ſm lineam circularem: ꝛ cauſam huius quidem circulationis reducit pħus in hoc ſcõo libro: textu. 70. in motum celi: nam dictum eſt ſupra motum celi eſſe cauſam perpetue generationis: ſꝫ motus celi eſt circularis. ergo ꝯſentaneũ eſt: vt moueat ꝛ producat hec inferiora circulariter: ſic trãſeunt ꝛ redeunt menſes dies hore circulariter: ergo ꝛ tpalia gñabilia ꝯueniẽter pducunt̃ p circuitũ quẽdam.

Dubium 3m eſt: qꝛ pħs in fine huius 2i libri textu 70. dicit non ꝯtingit idẽ numero regenerari: ſꝫ idem ſpecie puta qñ ex aqua generatur aer: ꝛ iterꝫ ex aere gñatur aqua: aqua 2o genita non eſt eadẽ aqua numero que prius erat: ſed eadẽ in ſpecie tm̃. Queritur ergo vtꝝ id ſit verꝫ ꝛ neceſſarium ſic eſſe: ꝛ nota ꝙ ibi ſumitur regenerari ſ͞naliter ꝛ non accidentaliter: ꝛ cõpletiue ꝙ proprie conuenit compoſito: nam ꝙ materia pluries regeneretur ſ͞nr ue inquantum eadem materia prima eſt pluries ſub formis diuerſis non dubitatur: ex hoc tamen non ſequitur ꝙ idem numero cõpoſitum pluries gñetur: qm̃ in omni generatione lꝫ ſit eadẽ materia non tamen eadem forma. p̃ ergo ponam ꝯnem negatiuam. 2o adducam huius cauſam precipuam ꝛ declarabo quõ hoc nõ excludit potẽtiam dei ſm ſacꝝ theologũ.

Concluſio negatiua ſic pbatur: ſi res eadẽ numero põt bis gñari. ergo materia prima adhuc eſt in poa ad formam quã prius habuit: ſꝫ hoc eſt falſum: ꝯña eſt clara: niſi enim mã ſit in poa ad formam res non põt generari: ꝙ aũt materia non ſit amplius in poa ad eãdem formam quã prius habuit pbo: nã poa materie eſt ad formã pducẽdã ꝛ non ad formã preteritã: ꝛ preterea qñ mã recipit formam tota poa que eſt in mã reſpectu talis forme actuat̃ ꝛ reducit̃ ad actum. ergo poſtq̃ illa forma eſt abiecta non remanet amplius poa in mã ad eãdem formã. Si dicis ꝙ non tota poa mãe ad aliq̃ formam reducit̃ in actuꝫ p illã formã. Contra ergo ſeqtur ꝙ mã p eodem inſtanti hĩet formam ꝛ appeteret eandem. Nam p te pars poe actuatur ꝛ pars poe non actuat̃. ğ inquãtum actuat̃ ſm partem hꝫ formam ꝛ inquãtum non actuat̃ ſm aliam partẽ deſiderat eãdem formam: ſꝫ hec ſunt vane dicta: deſideriũ enim eſt reſpectu rei nõ habite. ğ ſi hꝫ formã nõ amplius deſiderat eadẽ numero.

Circa 2m nota ꝙ tota ratio quare non poteſt idem bis generari vel res corrupta eadem numero reparari vel ſemel corruptum iterꝫ generari. (Hec enim tria habent eũdem ſenſum) eſt hec: generatio ſ͞nalis eſt terminus alterationis ſumendo generationem pro inſtantanea introductione forme: vt diximus in. 6. phiſ. alteratio aũt interrupta nõ poteſt eſſe eadẽ alteratio numero: qꝛ ad vnitatem motus requiritur tẽpus non interruptũ talẽ motum mẽſurãs: ex. 5. phiſ. vbi ergo eſt duplex gño eſt duplex alteratio: vbi eſt duplex alteratio non poteſt eſſe vnus terminus numero: cum ergo cõpoſitum ſit terminus gñonis: ſi bis generatur duplex erit gño: ꝛ ſic duo compoſita gñabuntur ꝛ non vnũ numero. ¶ Hec ratio concludit de agente nãli ꝙ pducit res p motũ ꝛ gñonẽ phiſicam.

cum voluntate non necessario producit res: ideo possunt eterne esse ⁊ nõ eterne.

Contra 4^{m} caput ꝙ deus nõ potest idem numero corruptum iterum producere: q: vel producit eadem productione vel alia: non alia q: non esset idem numero: naz distincte productiones ad distincta producta terminãtur sicut distincti motus ad distinctos terminos: ex. 5. phisi. nec eadem q: sequitur illam fuisse ⁊ non fuisse ꝙ est implicans contradictionem: consequentia sic probatur: sit sortes qui iam per annum vixit: de eo verum est dicere productio sua fuit: ⁊ cras moriatur: ⁊ post cras potẽtia diuina iterum producat eum: productio qua posterius producetur nũduz fuit: q: nullum futurum fuit: ⁊ p te est eadem cũ ea que fuit. ergo eadem productio fuit ⁊ nõ fuit.

¶ Si dicis ꝙ productio Socratis: vt est a deo non mensuratur differentijs temporalibus: sed sola eternitate quia deus non subiicitur tempori: ideo ex parte dei non est veruz dicere ꝙ productio Socratis fuit vel erit: sed solum quod est: q: in eternitate nulla est successio.

¶ Contra: probo ꝙ productio Socratis nullo modo mensuratur eternitate: sic: omne mensuratum eternitate est eternum sicut omne mẽsuratum tempore est temporale: sed productio Socratis non est eterna q: Socrates non habet esse ab eterno. ergo non mensuratur eternitate.

¶ Si dicis ꝙ quantum sit ex parte dei mensuratur eternitate comparata autez ad esse Socratis mensuratur tempore ⁊ sic non sequitur sortem esse eternuz quia suum esse mensuratur tempore.

¶ Contra adhuc stat argᵐ q: oẽ mensuratum eternitate est coassistens eternitati: ergo oẽ mensuratum eternitate est eternum alioquin vero coassisteret eternitati.

¶ Respon° mensuratum eternitate est duplex quoddam ꝙ est quocũqz instanti eternitas est ⁊ hoc est eternum: sicut esse diuinum ⁊ scientia diuina ⁊c. Quoddaz ꝙ quacũqz differentia temporis mensure tur illa comparata eternitati est sicut presens quia tempus preteritum ⁊ futurum ad eternitatem relata sunt sicut presens: ⁊ hoc modo productio Socratis mensuratur eternitate ⁊ nõ primo modo: ideo non sequitur sortem esse eternum: sed solum ꝙ semper sit presens deo qui in se cõsideratus nec fuit nec erit sed est.

Contra 4^{m} caput: ⁊ primo ꝯ primum dubium: si omnia habent certam perioduz. ergo sequitur ꝙ non põt ꝓlungari p artez medicine vita humana: qḋ tñ est falsum qd enim medicina ꝓdesset nisi ꝓseruaret a corruptiõe.

Ad hoc dicitur ꝙ rei corruptibili põt atribui triplex periodus. s. periodus speciei: periodus indiuidui: ⁊ periodus complexionis: aliã enim periodum habet colericus: aliam melancholicus. Ad argumentum dico ꝙ medicus potest prolungare vitam humanã vltra periodum speciei ⁊ non vltra periodum indiuidui ⁊ sue complexionis.

Contra 2^{m} dubium sic: si est processus in infinitum in generationibus. ergo est processus in infinitum in causis efficientibus subordinatis: sz hoc est falsum: vt ꝓbat phs in. 8. phi. ⁊ in. 2. methaphisice: vbi ꝓbat ꝙ datur primum efficiens aliter nihil produceretur: consequẽtia vȯ probatur sic: si est processus in infinitũ in effectibus. ergo etiaz in causis precipue naturalibus que sunt terminate ad vnum effectum.

Ad hoc dicitur ꝙ cause efficientes subordinate sunt duplices quedam sunt subordinate per se ⁊ essentialiter: ⁊ in hijs non est processus in infinitum q: tales cause sic se habent ꝙ vna causante omnes concausant: ⁊ sic si essent infinite causatio nunquam finiretur ⁊ nunquaz effectus produceretur: quedam autez subordinate per accidens puta ꝙ Plato sit genitus a Socrate ⁊ Socrates ab Achille ⁊c. Et in hijs nihil prohibet esse processum in infinitum quia non omnes simul causant ⁊ prete/

rta accidit sorti esse genitum a Platone potuit enim ab alio generari.

¶ Explicit epythoma super primum et 2[m] libr. de generatione: et fuit ordinatum per fratrem Crisostomum Javellum Canapicium ordi. predi.

¶ Frater Crisostomus ad Crescentium suum.

Epythoma nostrum super libros de generatione et corruptione ea fronte recipies eo affectu complecteris quo et reliqua nostra: non te fugit ex qua prodeat radice: ex ea nempe qua omnis honesta actio laudem gratiarumque actiones sibi promeretur. Age hortor ne suo deficiat fine optatissimo. Id nempe est ut in huiusmodi studijs: nobis te quam similem reddamus veluti intellectualem filium: est enim omnibus viuentibus naturalissimum generare sibi simile: ut inquit Aristot. in secundo de anima: et Plato in hys qui de re pub. naturales procreare filios non ad modum affectant qui se philosophie et diuinis dedere: unde et Plato usque ad senium celibem vitam coluit: intellectuales autem edere: totis visceribus adnituntur. Hos quidem dicimus aut libros editos: aut humanum ingenium varijs disciplinis ex nostra doctrina expolitum ordinatum et ut ita loquar ex informi quam diuine formatum: id et nostrum ydeatum: ut verbo nostro utar appellare consueuimus: trahimus siquidem huiusmodi quoad valemus in nostram similitudinem et ymaginem. Ex nostrum fis ydeatum: intellectualis ymago: et ingenialis natus: hic noster finis et laboris premium apud conditorem vero eterna beatitudo: valle super metheora: epythoma suscipe.

¶ Finis.

¶ Tabula super libros de generatione et corruptione.

¶ Tractatus primus habet. 4. cap.

¶ Tractatus secundus habet tria capita.

¶ Tractatus tertius habet tria cap.

¶ Tractatus primus super 2[m] habet. 4. cap.

generantur z corrumpuntur.

¶ Tractatus sc̄dus h3.4.capita.

1 ¶ Declaratur quomodo mixtum generatur ex elementis distinctum ab eis: vt resultans ex mixtione eorū ad inuicem.
2 ¶ Quomodo elementa componentia mixtum remaneant in eo post mixtionem an actu an virtute.
3 ¶ Declaratur an forme substantiales elementorum remaneant in gradibus remissis in mixto itaq predicte forme possint intendi z remitti.
4 ¶ Declaratur an ille qualitates que sunt in elementis remaneant eodē numero in mixto.

¶ Tractatus tertius super 2m habet.4.cap.

1 ¶ De numero causarum ac principiorū generationis z corruptionis in rebus materialibus tam simplicibus vt sunt elementa q̄3 mixtis.
2 ¶ De causa efficiente naturalium s̄m Platonem.
3 ¶ De causa efficiente perpetue generationis s̄m Aristotelem.
4 ¶ Soluūtur tria dubia orta ex dictis Aristotelis.

